

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság

4.Bf.358/2021/42. szám

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Budapesten, a 2022. év április 12. és 19. napjain tartott nyilvános ülés alapján, a 2022. év május hó 3. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt Terhelt2 és 14 társa ellen indult büntetőügyben a Fővárosi Törvényszék 2020. év szeptember hó 21. napján kihirdetett 22.B.752/2015/895. számú ítéletét megváltoztatja.

Terhelt2 II. r., Terhelt85 LXXXV. r., Terhelt8 LXXXVI. r., Terhelt87 LXXXVII. r. és Terhelt89 LXXXIX. r. vádlottak cselekményeinél a társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntette tekintetében a bünszervezetben elkövetést a büntetés kiszabásánál tünteti fel.

Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott amennyiben a pénzbüntetést nem fizeti meg, azt börtön fokozatban végrehajtandó szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott pénzbüntetése napi tételeinek számát 400 (négy száz) napra emeli, egy napi tétel összegét 1.000,- (egyezer) forintra mérsékli, a pénzbüntetés összegét 400.000,- (négy százezer) forintra súlyosítja.

Terhelt93 XCIII. r. vádlott pénzbüntetése napi tételeinek számát 200 (kettő száz) napra emeli, a pénzbüntetés összegét 300.000,- (három százezer) forintra súlyosítja.

Terhelt94 XCIV. r. vádlott terhére megállapított bűncselekményt kísérletnek minősíti. A vádlottal szemben kiszabott pénzbüntetés napi tételeinek számát 200 (kettő száz) napra emeli, a pénzbüntetés összegét 400.000,- (négy százezer) forintra súlyosítja.

Terhelt104 CIV. r. vádlott pénzbüntetése egy napi tételének összegét 2.000,- (kettőezer) forintra emeli, a pénzbüntetés összegét 240.000,- (kettőszáznegyvenezer) forintra súlyosítja.

terhelt114 (korábbi nevén Terhelt114) CXIV. r. vádlott terhére megállapított pénzmosás büntetést társtettesként elkövetettnek minősíti.

A szabadságvesztés kiszabásánál a hónap megjelölést mellőzi.

A pénzbüntetés kiszabásánál a napi tételek számát 200,- (kettőszáz) napra emeli, az egy napi tétel összegét 2000,- (kettőezer) forintra mérsékli, a pénzbüntetés összegét 400.000,- (négy százezer) forintra enyhíti.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét e vádlottak, továbbá Terhelt90 XC. r., Terhelt92 XCII. r., Terhelt95 XCV. r., Terhelt106 CVI. r. és Terhelt107 CVII. r. vádlottak tekintetében helybenhagyja.

A másodfokú eljárásban Terhelt95 XCV. r. vádlott védelmével kapcsolatban felmerült bűnügyi költség az államot terheli.

Terhelt85 LXXXV. r. vádlott korábbi tartózkodási helye (cím276) megszűnt.

Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott tartózkodási helycím277 Rákospatak utca 2. szám.

Terhelt93 XCIII. r. vádlott személyazonosító okmányának száma: okmányszám116

terhelt114 CXIV. r. vádlott személyazonosító okmányának száma: okmányszám117

Az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

I N D O K O L Á S:

[1] A Fővárosi Törvényszék a rendelkező részben megjelölt ítéletében Terhelt2 II. r. vádlottat bűnösnek mondta ki társtettesként, bünszervezetben elkövetett költségvetési csalás

büntetésében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés a) pont] és hivatali vesztegetés elfogadása büntetésében [Btk. 294.§ (2) bekezdés, (3) bekezdés a/aa pontja], amiért őt - halmazati büntetésül – 8 év 10 hónap szabadságvesztésre, 200 napi tétel - napi tételenként 15.000 forint – összesen 3.000.000 forint pénzbüntetésre, 9 év közügyektől eltiltásra ítélte és 20.742.687 forint vagyonekbevétele megfizetésére kötelezte. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön, amelyből Terhelt2 II. r. vádlott feltételes szabadságra nem bocsátható. A kiszabott szabadságvesztés tartamába beszámította a vádlott által előzetes fogvatartásban és házi őrizetben töltött időt, ez utóbbit oly módon, hogy egy napi szabadságvesztésnek 4 napi házi őrizetet feleltetett meg. Rendelkezett az elsőfokú bíróság a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltozási eljárásról is, valamint arról, hogy a pénzbüntetés átváltoztatása esetén az annak helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatára a szabadságvesztés fokozata az irányadó.

[2] Terhelt85 LXXXV. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként, bűnszervezetben elkövetett költségvetési csalás büntetésében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés a) pont], amiért őt 6 év szabadságvesztésre, 250 napi tétel – napi tételenként 6.000 forint – összesen 1.500.000 forint pénzbüntetésre, 6 év közügyektől eltiltásra ítélte és 17.867.328 forint vagyonekbevétele megfizetésére kötelezte. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön, amelyből Terhelt85 LXXXV. r. vádlott feltételes szabadságra nem bocsátható. A kiszabott szabadságvesztés tartamába beszámította a vádlott által előzetes fogvatartásban és házi őrizetben töltött időt, ez utóbbit oly módon, hogy egy napi szabadságvesztésnek 4 napi házi őrizetet feleltetett meg. Rendelkezett az elsőfokú bíróság a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltozási eljárásról is, valamint arról, hogy a pénzbüntetés átváltoztatása esetén az annak helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatára a szabadságvesztés fokozata az irányadó.

[3] Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként, bűnszervezetben elkövetett költségvetési csalás büntetésében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés a) pont] és társtettesként elkövetett pénzmosás büntetésében [Btk. 399.§ (3) bekezdés b) pont], amiért őt - halmazati büntetésül - 7 év szabadságvesztésre, 300 napi tétel – napi tételenként 15.000 forint – összesen 4.500.000 forint pénzbüntetésre, 7 év közügyektől eltiltásra ítélte, 5 évre eltiltotta a gazdasági társaság vezető tisztségének gyakorlásától és 50.832.131 forint vagyonekbevétele megfizetésére kötelezte. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön, amelyből Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott feltételes szabadságra nem bocsátható. A kiszabott szabadságvesztés tartamába beszámította a vádlott által előzetes fogvatartásban és házi őrizetben töltött időt, ez utóbbit oly módon, hogy egy napi szabadságvesztésnek 4 napi házi őrizetet feleltetett meg. Rendelkezett az elsőfokú bíróság a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltozási eljárásról is, valamint arról, hogy a pénzbüntetés átváltoztatása esetén az annak helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatára a szabadságvesztés fokozata az irányadó.

[4] Terhelt87 LXXXVII. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként, bűnszervezetben elkövetett költségvetési csalás büntetésében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont], amiért őt 5 év szabadságvesztésre, 200 napi tétel – napi tételenként 4.000 forint - összesen 800.000 forint pénzbüntetésre, 5 év közügyektől eltiltásra ítélte és 22.533.990 forint vagyonekbevétele megfizetésére kötelezte. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön, amelyből Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott feltételes szabadságra nem bocsátható. A kiszabott szabadságvesztés tartamába beszámította a vádlott által előzetes fogvatartásban töltött időt. Rendelkezett az elsőfokú bíróság a

pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltozási eljárásról is, valamint arról, hogy a pénzbüntetés átváltoztatása esetén az annak helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatára a szabadságvesztés fokozata az irányadó.

[5] Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetnének kísérletében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés a) pont], amiért őt 160 napi tétel – napi tételenként 2.000 forint - összesen 320.000 forint pénzbüntetésre ítélte. Rendelkezett az elsőfokú bíróság a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltoztatási eljárásról is akként, hogy megállapította, hogy a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést fogház fokozatban kell végrehajtani.

[6] Terhelt89 LXXXIX. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként, bűnszervezetben elkövetett költségvetési csalás büntetnében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont], amiért őt 3 év 10 hónap szabadságvesztésre, 100 napi tétel – napi tételenként 3.000 forint - összesen 300.000 forint pénzbüntetésre, 4 év közügyektől eltiltásra ítélte és. és 7.851.844 forint vagyonekobzás megfizetésére kötelezte. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön, amelyből Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott feltételes szabadságra nem bocsátható. A kiszabott szabadságvesztés tartamába beszámította a vádlott által előzetes fogvatartásban és házi őrizetben töltött időt, ez utóbbit oly módon, hogy egy napi szabadságvesztésnek 4 napi házi őrizetet feleltetett meg.

[7] Terhelt90 XC. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetnének kísérletében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont], amiért őt 6 hónap szabadságvesztésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. A kiszabott szabadságvesztés tartamába beszámította a vádlott által előzetes fogvatartásban töltött időt. Rendelkezett arról is az elsőfokú bíróság, hogy a vádlott a szabadságvesztés büntetése kétharmad részének letöltését követő napon bocsátható legkorábban feltételes szabadságra.

[8] Terhelt92 XCII. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetnének kísérletében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés a) pont], amiért őt 150 napi tétel – napi tételenként 1.000 forint - összesen 150.000 forint pénzbüntetésre ítélte. Az elsőfokú bíróság az ügydöntő határozatában engedélyezte, hogy a pénzbüntetést a vádlott 10 hónap alatt részletekben fizesse meg. Rendelkezett az elsőfokú bíróság a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltoztatási eljárásról is akként, hogy a pénzbüntetést vagy annak meg nem fizetett részét szabadságvesztésre rendelte átváltoztatni, amelyet fogház fokozatban kell végrehajtani.

[9] Terhelt93 XCIII. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetnének kísérletében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés a) pont], amiért őt 150 napi tétel – napi tételenként 1.500 forint – összesen 225.000 forint pénzbüntetésre ítélte.

Rendelkezett az elsőfokú bíróság a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltoztatási eljárásról is akként, hogy a pénzbüntetést vagy annak meg nem fizetett részét szabadságvesztésre rendelte átváltoztatni, amelyet fogház fokozatban kell végrehajtani.

[10] Terhelt94 XCIV. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396.§ (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés a) pont], amiért őt 150 napi tétel – napi tételenként 2.000 forint - összesen 300.000 forint pénzbüntetésre ítélte. Rendelkezett az elsőfokú bíróság a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltoztatási eljárásról is akként, hogy a pénzbüntetést vagy annak meg nem fizetett részét szabadságvesztésre rendelte átváltoztatni, amelyet fogház fokozatban kell végrehajtani.

[11] Terhelt95 XCV. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (4) bekezdés b) pont], amiért őt 10 hónap szabadságvesztésre és 120 napi tétel – napi tételenként 1.500 forint - összesen 180.000 forint pénzbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette azzal, hogy azt a végrehajtásának elrendelése esetén börtön fokozatban kell végrehajtani, és ez esetben a vádlott a szabadságvesztés büntetése kétharmad részének letöltését követő napon bocsátható legkorábban feltételes szabadságra. A pénzbüntetés meg nem fizetése esetére rendelkezett az elsőfokú bíróság annak átváltoztatásáról, valamint arról, hogy a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatára a szabadságvesztés fokozata az irányadó.

[12] Terhelt104 CIV. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetékének kísérletében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont], amiért őt 10 hónap szabadságvesztésre és 120 napi tétel – napi tételenként 1.000 forint – összesen 120.000 forint pénzbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette azzal, hogy azt a végrehajtásának elrendelése esetén börtön fokozatban kell végrehajtani, és ez esetben a vádlott a szabadságvesztés büntetése kétharmad részének letöltését követő napon bocsátható legkorábban feltételes szabadságra. A pénzbüntetés meg nem fizetése esetére rendelkezett az elsőfokú bíróság annak átváltoztatásáról, valamint arról, hogy a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatára a szabadságvesztés fokozata az irányadó.

[13] Terhelt114 (jelenlegi nevén: terhelt114) CXIV. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (4) bekezdés b) pont] és pénzmosás büntetében [Btk. 399.§ (3) bekezdés b) pont és (4) bekezdés b) pont], amiért őt – halmazati büntetésül 1 év szabadságvesztésre és 120 napi tétel, napi tételenként 3.500 forint, összesen 420.000 forint pénzbüntetésre ítélte. Az elsőfokú bíróság a szabadságvesztés végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette. A szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése esetére rendelkezett arról, hogy azt börtön fokozatban kell végrehajtani és ez esetben a vádlott a szabadságvesztés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható legkorábban feltételes szabadságra. A törvényszék végezetül rendelkezett a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltoztatási eljárásról, valamint arról is, ha a szabadságvesztés végrehajtását elrendelik, abban esetben a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatára a szabadságvesztés fokozata az irányadó.

[14] Terhelt106 CVI. r. vádlottat az ellene bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és a (4) bekezdés b) pont] és társtettesként elkövetett pénzmosás büntette [Btk. 399.§ (3) bekezdés b) pont] miatt emelt vád alól – bizonyítottság hiányában – felmentette.

[15] Terhelt107 CVII. r. vádlottat az ellene bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és a (4) bekezdés b) pont] miatt emelt vád alól – szintén bizonyítottság hiányában – felmentette.

[16] Az elsőfokú bíróság rendelkezett továbbá az eljárás során lefoglalt tárgyak további sorsáról is akként, hogy azok közül számos bűnjel lefoglalását megszüntette és azokat a tulajdonosuknak kiadta, míg másokat az iratoknál rendelt kezelni.

[17] Terhelt2 II. r. vádlott vonatkozásában a készpénzre elrendelt zár alá vételt fenntartotta, ugyanígy járt el Terhelt85 LXXXV. r. és Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottak ingatlanai, valamint Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott személygépkocsija vonatkozásában.

[18] Az elsőfokú bíróság a Magyar Államkincstár által előterjesztett polgár jogi igényt elutasította.

[19] A bűnösnek kimondott vádlottakat külön-külön – felmerülésük arányában – kötelezte a bűnügyi költség viselésére, míg annak egy részéről megállapította, hogy az az állam terhén marad.

[20] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az ügyész:

[21] Terhelt2 II. r. vádlott terhére további bűncselekményben – a Btk. 305. § c) pontjában meghatározott hivatali visszaélés büntetében – történő bűnösség megállapítása végett, továbbá eltérő minősítés miatt és a büntetés súlyosításáért,

[22] Terhelt85 LXXXV. r. és Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott terhére a bűnszervezet megállapítása melletti súlyosabb minősítés megállapításáért és a büntetés súlyosításáért,

[23] Terhelt87 LXXXVII. r., Terhelt88 LXXXVIII. r., Terhelt89 LXXXIX. r., Terhelt92 XCII. r., Terhelt93 XCIII. r., Terhelt94 XCIV. r., Terhelt95 XCV. r. és Terhelt104 CIV. r. vádlottak terhére kizárólag a büntetés súlyosításáért,

[24] terhelt114 (korábbi nevén: Terhelt114) CXIV. r. vádlott terhére a bűnszervezet megállapítása melletti súlyosabb minősítés megállapításáért és a büntetés súlyosításáért, továbbá

[25] Terhelt106 CVI. r. és Terhelt107 CVII. r. vádlottak terhére a bűnösségük megállapításáért és büntetés kiszabásáért, míg

[26] Terhelt2 II. r. vádlott és védője felmentésért,

[27] Terhelt85 LXXXV. r. vádlott elsődlegesen felmentésért, másodlagosan enyhítésért, míg védője megalapozatlanság miatt elsősorban felmentésért, másodlagosan enyhítésért,

[28] Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott a pénzmosás büntettének vádja alóli felmentésért, illetve téves minősítés miatt és enyhítésért, védője megalapozatlanság miatt, elsődlegesen felmentésért, másodlagosan enyhítésért,

[29] Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott megalapozatlanság miatt elsődlegesen felmentésért, másodlagosan enyhítésért,

[30] Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott és védője felmentésért,

[31] Terhelt89 LXXXIX. r., Terhelt95 XCV. r. és Terhelt104 CIV. r. vádlottak és védőik elsődlegesen felmentésért, másodlagosan enyhítésért,

[32] Terhelt90 XC. r. vádlott védője kizárólag a bűnügyi költség viselésére kötelezés ellen,

[33] Terhelt92 XCII. r. és Terhelt93 XCIII. r. vádlottak felmentésért,

[34] Terhelt94 XCIV. r. vádlott védője téves minősítés miatt, elsődlegesen felmentésért, másodlagosan enyhítésért jelentett be fellebbezést.

[35] Az elsőfokú bíróság ítéletét az ügyész Terhelt90 XC. r. vádlott tekintetében tudomásul vette és ugyancsak megnyugodott az elsőfokú bíróság ítéletében terhelt114 CXIV. r. vádlott és védője, valamint tudomásul vették a törvényszék ítéletét Terhelt106 CVI. r. és Terhelt107 CVII. r. terheltek, valamint védőik.

[36] A Fővárosi Ítéltábla a 2021. év november hó 25. napján kelt és ugyanekkor véglegessé vált 4.Bf.287/2021/28. számú végzésével Terhelt2 II. r. vádlott és előbbi 14 társára vonatkozó eljárást a vádlott társaikétól elkülönítette. A végzés indokolása értelmében a másodfokú felülbírálat tárgyát képező tényállásokban részt vevő vádlottak cselekményei két – egymástól jól elkülöníthető – részben szerepelnek. A jelen ítélettel elbírált vádlottak magatartásai (I., II. és V. tényállási pontok) – Terhelt2 II. r. vádlott magatartásai kivételével – jól elkülönülnek Terhelt1 és társai által megvalósított cselekményektől (III., IV. tényállási pontok). A másodfokú bíróság a fentieken túlmenően a jelenleg is hatályos, a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 192. § (1) és (2) bekezdései alapján hivatalból vizsgálta az eljárási cselekmény járványhelyzet miatti megtarthatóságát, továbbá az eljárási cselekmény megkezdése előtt ilyen okból figyelembe veendő körülményeket. Ezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy bár a másodfokú nyilvános ülés megtartható, azonban a vádlottak száma még így is rendkívül nagy, amely a veszélyhelyzetre tekintettel nem indokolt. Mindezekre figyelemmel az ítéltábla a fent megjelölt végzésében a jelen ítélettel elbírált vádlottak tekintetében az ügy további elkülönítéséről határozott.

[37] A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség a Fővárosi Ítéltáblához a 2021. év július hó 8. napján érkezett BF.190/2016/28. számú átiratában – a jelen ítélettel elbírált vádlottak tekintetében – az alábbi indítványt terjesztette elő:

A fellebbviteli főügyészség a Be. 599. § (1) bekezdésében írtak alapján nyilvános ülés kitűzését indítványozta. Álláspontja szerint a jelen ítélettel elbíralt valamennyi vádlott tekintetében teljeskörű a felülbírálat a Be. 590. § (1) bekezdése értelmében. Átiratában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértést nem vétett, a vád tárgyává tett cselekmények elbírálásához szükséges bizonyítást lefolytatta és valamennyi bizonyítékot az értékelési körébe vonta. Az elsőfokú bíróság ítélete tényállásának megalapozottságát illetően annak a jogi meggyőződésének adott hangot, hogy a Fővárosi Törvényszék által rögzített történeti tényállás túlnyomórészt megalapozott, azonban Terhelt2 II. r. vádlott esetében az ítélet részlegesen megalapozatlan, mert a tényállás hiányos és ebben a körben az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének sem tett eleget teljeskörűen. Az elsőfokon eljáró ügyészi fellebbezésben foglaltakkal egyezően arra mutatott rá, hogy a törvényszék az ítélete tényállásában az II. r. vádlott által megvalósított kötelezésszegéseket, illetve a vonatkozó jogi normákat tételelesen nem jelölte meg, ennél fogva az indokolás sem tartalmaz erre vonatkozóan megállapításokat. Az elsőfokú bíróság – az ügyészi álláspont szerint – nem mutatott rá, hogy a vádlottak konkrétan és ténylegesen mit tettek annak érdekében, hogy az sértett2 a földtámogatások tekintetében vagyoni rendelkezést tegyen. Az elsőfokú bíróság ítéletének hiányosságaként jelölte meg, hogy a törvényszék által nem pontosan megállapított ítéleti tényállás miatt, valamint a kellő részletességű indokolás hiányában nem lehet megállapítani, hogy a vádlottak által elkövetett kötelezettségszegések tekintetében a törvényszék a vádlottaknak a vádiratban részletezett, hivatali helyzetüket sértő magatartásait a hivatali vesztegetés elfogadása büntetőjogi felelősségük megállapításával kimerítette-e, vagy azon túlmenően a vádlottak további hivatali bűncselekményt is megvalósítottak-e.

[38] A fellebbviteli főügyészség álláspontja szerint az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék abszolút hatályú eljárási szabálysértést nem vétett, a vád tárgyává tett cselekmények elbírálásához szükséges bizonyítást lefolytatta, és valamennyi bizonyítékot értékelési körébe vonta.

[39] A teljeskörű felülvizsgálattal érintett vádlottak esetében az ítéleti tényállás megalapozottságát illetően a fentebb megjelöltek szerint kifogásolta, hogy Terhelt2 II. r. vádlott tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletének tényállása részlegesen megalapozatlan, mert az hiányos és ezzel szoros összefüggésben a törvényszék az indokolási kötelezettségének sem tett eleget teljeskörűen.

[40] Szintén nehezményezte a fellebbviteli főügyészség, hogy az elsőfokú bíróság terhelt114 CXIV. r. vádlott vonatkozásában nem állapította meg a bünszervezeti elkövetést. E vádlottat illetően arra mutatott rá, hogy az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kellett, hogy a vádlottak egymás személyének és az egymás személye által betöltött funkciókból fakadó jogoknak és kötelezettségeknek az ismeretével valósították-e meg cselekményüket. Az ügyészi álláspont szerint terhelt114 CXIV. r. terheltnek is tudatilag átfogott és meghatározott feladatai voltak a bűncselekmény elkövetése során. Rámutatott, hogy az a nagyfokú szervezettség, amelyet a terhelték tanúsítottak a deliktum végrehajtása során, eleve feltételezi,

hogy az abban szereplő személyek közül egy vagy több meghatározott irányítói, szervezői feladatokat lásson el, míg mások feladata ezek végrehajtása. Az ügyészi álláspont szerint a bűnszervezeti csoport működését és a feladatok teljesülését biztosító összetartó erő jelen esetben az anyagi érdekelttség, a kölcsönösen előnyös anyagi vagy gazdasági cél elérése, továbbá a személyi kapcsolatokon alapuló összefonódás volt. Amennyiben e szempontok alapján vizsgálta volna a törvényszék terhelt¹¹⁴ magatartását úgy helyesen arra a következtetésre kellett volna jutnia, hogy a CXIV. r. vádlottnak a tényállásban megállapított szerepe a bűnszervezet törvényi ismérveinek mindenben megfelel.

[41] Részletesen kifejtette álláspontját az elsőfokú bíróság által felmentett Terhelt¹⁰⁶ CVI. r. és Terhelt¹⁰⁷ CVII. r. vádlottak cselekményei vonatkozásában. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének okfejtése ellentétes a logika szabályaival, és a törvényszék a megállapított tényekből további tényekre helytelenül következtetett.

[42] Terhelt¹⁰⁶ CVI. r. vádlott magatartását illetően azt emelte ki, hogy a Fővárosi Törvényszék lényegében a vádirati tényállással egyezően állapította meg az ítéleti történeti tényállást, amelyben rögzítette mindazokat a körülményeket, amelyek alapján egyértelmű következtetést lehetett és kellett volna vonni a terhelt bűnösségére. Felsorolta, hogy a CVI. r. vádlott a fia, Terhelt⁸ LXXXVI. r. vádlott kifejezett kérésére igényelt ügyfélkapu-hozzáférést, a bankszámlanyitást követően teljeskörű meghatalmazást adott a LXXXVI. r. vádlottnak, a sajátkezűleg aláírt regisztrációs lap alapján regisztrált az sértett²-nél, majd a fenti adatokat átadta a fiának, és mindezt úgy tette, hogy nem rendelkezett földhasználati jogosultsággal. A fellebbviteli főügyészség álláspontja szerint a törvényszék az egyébként általa is helyesen megállapított tényekből tévesen jutott arra a következtetésre, miszerint nem nyert bizonyítást, hogy Terhelt¹⁰⁶ CVI. r. vádlott tudomással bírt arról, hogy fia, Terhelt⁸ LXXXVI. r. vádlott a megszerzett adatokkal jogosulatlan igénylés útján költségvetési támogatást kíván megszerezni. Ezzel szemben a CVI. r. vádlott fia valamennyi kérésének eleget tett, miközben tisztában volt azzal, hogy földhasználati jogosultsága nincs. Ennek ellenére ügyfélkapu igénylést terjesztett elő, bankszámlát nyitott, regisztrált az sértett²-nél, mindezt pedig annak tudatában tette, hogy Terhelt⁸ LXXXVI. r. vádlott a nevében, illetve az adatainak felhasználásával termőföld támogatás iránti jogosulatlan igényt fog benyújtani. Terhelt¹⁰⁶ CVI. r. vádlott a fentiekből következően azzal is tisztában volt, hogy az bank⁴nál nyitott bankszámlára érkezett pénzüsszegek bűncselekmények elkövetéséből származnak.

[43] Terhelt¹⁰⁷ CVII. r. vádlott vonatkozásában – szinte mindenben egyezően a CVI. r. vádlott bűnösségének alátámasztását igazoló bizonyítékok felsorolása mellett – szintén arra mutatott rá, hogy az elsőfokú bíróság a helyesen megállapított tényekből további tényre helytelen következtetést vont. A törvényszék a rendelkezésre álló bizonyítékokkal egyezően helyesen állapította meg, hogy Terhelt¹⁰⁷ CVII. r. vádlott a veje, Terhelt⁸ LXXXVI. r. vádlott kérésére módosította a korábbi sértett² regisztrációját, akként, hogy a regisztrációs adatlapon a regisztráció céljaként pénzügyi kapcsolattal rendelkező támogatást igénylőként jelölte meg. A regisztrációs lapon olyan lakóhelyet adott meg, ahol soha nem lakott, később az ügyfélkapu-hozzáféréseinek adatait átadta a LXXXVI. r. vádlottnak, tette mindezt úgy, hogy földhasználati jogosultsággal nem rendelkezett. A fellebbviteli főügyészség ez esetben is annak a meggyőződésének adott hangot, hogy a CVII. r. vádlott a magatartását úgy valósította meg, hogy tisztában volt a cselekmények jogellenességével. Felhívta a másodfokú bíróság figyelmét arra is, hogy a törvényszék nem értékelte azt a körülményt, hogy Terhelt¹⁰⁶ CVI. r. vádlott, illetve Terhelt¹⁰⁷ CVII. r. vádlott által nyitott bankszámlákra az sértett² által átutalt támogatási összegeken kívül más jóváírás nem érkezett. Figyelmen kívül hagyta az elsőfokú

bíróság végezetül azt a körülményt is, hogy mindkét vádlott a bűncselekmények elkövetésében való közreműködésük mindhárom évében átvették az sértett² által küldött valamennyi végzést, határozatot. Mindezekből következően tévedett az elsőfokú bíróság, amikor e két vádlott bűnös tudatállapotának hiányára vont következtetést, ezért a fellebbviteli főügyészség mindkét vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítását, és velük szemben büntetés kiszabását szorgalmazta.

[44] Támadta az ügyészség a bűnszervezeti elkövetésben bűnösnek kimondott Terhelt⁸⁵ LXXXV. r. és Terhelt⁸ LXXXVI. r. vádlottak bűnelkövetői minőségét is, mert álláspontja szerint a két terhelt Terhelt² II. r. vádlottal szándékegységben, közös elhatározás alapján, abban a tudatban valósították meg a terükre rótt bűncselekmény törvényi tényállását, hogy cselekményeik kiegészítették egymást, így a bűncselekményt nem bűnsegédként, hanem társtettesként valósították meg.

[45] A büntetés kiszabása körében arra az álláspontra helyezkedett a fellebbviteli főügyészség, hogy a törvényszék a büntetés kiszabásánál a vádlottanként külön-külön figyelembe vehető enyhítő körülményeket értékelte, és ugyanígy járt el a súlyosító körülmények tekintetében. Ugyanakkor megjegyezte, hogy Terhelt² II. r. vádlott vonatkozásában hiányosan, míg Terhelt⁸⁵ LXXXV. r., Terhelt⁸ LXXXVI. r., Terhelt⁸⁷ LXXXVII. és Terhelt⁸⁹ LXXXIX. r. vádlottak esetében pedig egyáltalán nem tárta fel a terükre értékelhető súlyosító körülményeket. Mindez pedig oda vezetett az ügyészi álláspont szerint, hogy a törvényszék e vádlottak esetében eltúlzottan enyhe büntetéseket szabott ki.

[46] Felhívta a figyelmet arra, hogy a vádlottak által bűnszervezetben elkövetett bűncselekményekkel ténylegesen okozott, illetve veszélyeztetett vagyoni hátrány mértéke, mintegy négyszeresen meghaladja a különösen nagy vagyoni hátrányt jelentő értékhatár alsó határát, mely körülményt Terhelt² II. r., Terhelt⁸⁵ LXXXV. r., Terhelt⁸ LXXXVI. r., Terhelt⁸⁷ LXXXVII. r. és Terhelt⁸⁹ LXXXIX. r. vádlottaknál nyomatékos súllyal kell értékelni a súlyosító körülmények körében. Ugyancsak indítványozta súlyosító körülményként értékelni Terhelt⁸⁵ LXXXV. r., Terhelt⁸⁷ LXXXVII. és Terhelt⁸⁹ LXXXIX. r. vádlottak esetében azt a tényt, hogy ők hosszabb időn keresztül fejtették ki tevékenységüket és az elkövetésben tartósan részt vettek.

[47] Terhelt⁸ LXXXVI. r. vádlottat érintően arra is rámutatott, hogy nem foghat helyt a Fővárosi Törvényszék abbéli értékelése, mely szerint a terhelt mindössze családtagjait, rokonait, ismerőseit vonta be az elkövetésbe, ezáltal magatartása nem volt annyira veszélyes a társadalomra, mint más vádlottaké. Ezzel szemben azt hangsúlyozta az ügyészség, hogy a terhelt teljesen közömbös volt az iránt, hogy saját haszonszerzése reményében milyen káros következmények érhetik a legközelebbi hozzátartozóit és ennek tudatában vitte véghez a cselekményét.

[48] Mindezek alapján a fellebbviteli főügyészség indítványozta, hogy a másodfokú bíróság a tényállást Terhelt² II. r. vádlott esetében egészítse ki, Terhelt¹⁰⁶ CVI. r. és Terhelt¹⁰⁷ CVII. r. vádlottak bűnösségét állapítsa meg, terhelt¹¹⁴ CXIV. r. vádlott esetében a bűnszervezetben történő megállapításra vonjon következtetést és a büntetéseket ennek megfelelően súlyosítsa. Terhelt⁸⁵ LXXXV. r. és Terhelt⁸ LXXXVI. r. vádlottak esetében indítványozta, hogy az elkövetési alakzatot – a bűnszervezeten belül – társtettesire

helyesbítse, továbbá valamennyi, az ügyész által súlyosítás érdekében bejelentett fellebbezés esetében a vádlottak büntetését az ügyészi fellebbezésben bejelentettekkel egyezően súlyosítsa. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására tett indítványt a fellebbviteli főügyészség.

[49] Terhelt2 II. r. vádlott védője fellebbezésének írásbeli indokolásában annak a jogi meggyőződésének adott hangot, hogy a Fővárosi Törvényszék által rögzített történeti tényállás részben megalapozatlan, mert az felderítetlen és iratellenes, továbbá az elsőfokú bíróság az általa megállapított tényekből további tényekre helytelenül következtetett. E részleges megalapozatlanság azonban – a védői álláspont szerint – további bizonyítékok értékelésével és helyes logikai következtetésekkel kiküszöbölhető a másodfokú eljárásban. Utalt arra is, hogy ebben a körben az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének sem tett eleget teljeskörűen. Nehezményezte, hogy a törvényszék a hiányzó bizonyítékokat állításokkal helyettesítette, és az így kialakított tényállásból következtetett vissza Terhelt2 II. r. vádlott elkövetési magatartására, tudattartalmára és az ezekből adódó bűnösségére. Rámutatott, hogy a törvényszék által megállapított tények, illetve közvetlen bizonyítékok nem képeznek logikailag zárt láncolatot, azokból egy egészen eltérő tényállás is megállapítható. Érvelése szerint az elsőfokú bíróság a II. r. vádlott hivatali helyzetéből indult ki, de azzal már nem foglalkozott, hogy milyen – ezzel ellentétes tartalmú – bizonyítékok állnak rendelkezésre. Amennyiben pedig egy és ugyanazon tényből többféle következtetés vonható le, akkor azt a terhelt javára kell értékelni az in dubio pro reo elve alapján. Külön is kitért a fizikai ellenőrzések és a területalapú támogatások túligénylésének kérdésére. Az egyes kérelmeket érintően egyenként és tételesen is kimutatta az elsőfokú bíróság ítéletéből azokat a bizonyítékokat, valamint a tényállás körében tett bírói megállapításokat, amelyekből nézete szerint szükségszerűen következik a II. r. vádlott bűnös tudattartalmának hiánya és ekként védence ártatlansága. Véleménye szerint az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt a ténytet, hogy Terhelt2 II. r. vádlott belépési jogosultsággal csak az IIER rendszert illetően rendelkezett, amely azonban a sikeres igényléshez szükséges globális adatgyűjtésre, illetve adatok szűrésére nem alkalmas. Lényeges körülménynek nevezte, hogy a II. r. vádlott az IIER rendszerbe alkalmanként mindössze 30 másodpercre lépett be, amely időtartam alatt a rendszerben érdemi tevékenység nem végezhető. Felhívta a másodfokú bíróság figyelmét arra, hogy a jogosulatlan igényléshez, illetve a kérelem visszavonáshoz szükséges érdemi adatokat, információkat kizárólag az Adatbázisból lehetett volna kinyerni, ehhez azonban a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok és tanúvallomások alapján védence sem hozzáféréssel, sem pedig hozzáértő kompetenciával (programozói ismeretekkel) nem rendelkezett. Alaptalannak tartotta azt a következtetést, miszerint a II. r. vádlott a beosztottjait is utasíthatta a rendszerbe történő betekintésre, mivel az Adatbázishoz kizárólag az cég5 munkatársai tudtak hozzáférni. Megjegyezte továbbá, hogy az Adatbázisba történő belépés minden esetben naplózásra kerül, ezért a rendszer használata pontosan ellenőrizhető és nyomon követhető, erre azonban védenctét illetően nem merült fel adat. Végezetül támadta a védő a bünszervezeti elkövetés körében előadott elsőbírói okfejtést. A 3031/2017. AB határozat felhívása mellett részletesen is kifejtette a bünszervezet törvényi ismérveinek – a hierarchikus szervezettség és konspiratív jelleg – fennállását vitató érveit. Mindezek alapján a védő arra tett indítványt, hogy az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg és Terhelt2 II. r. vádlottat az ellene emelt vád alól valamennyi bűncselekmény vonatkozásában mentse fel.

[50] Terhelt85 LXXXV. r. vádlott védője elsődlegesen felmentés, másodlagosan enyhítés érdekében bejelentett fellebbezése indokolásában az elsőfokú ítélet részleges megalapozatlanságára hivatkozott. Érvelése szerint e részleges megalapozatlanság az iratok

tartalma alapján kiküszöbölhető a másodfokú eljárásban. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság az ügy szempontjából releváns bizonyítékok értékelésével adós maradt, valamint az általa megállapított tényekből további tényekre helytelenül következtetett. Aláhúzta, hogy az elsőfokú bíróság védence bűnös tudattartalmára vont következtetése a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésén alapul, a törvényszék az egyes vádlottak cselekvőségét összemosta, azt egyénileg nem vizsgálta. Nem értett egyet a védő azzal az elsőbírői állásponttal, mely szerint Terhelt85 tudta, hogy olyan személyek adatait továbbítja Terhelt2 II. r. vádlottnak, akik nem rendelkeznek a pályázathoz szükséges feltételekkel. Kiemelte, hogy tévesen foglalt állást a törvényszék, amikor nem látta indokoltnak beszerezni a terhelt1ügy kirobbanása előtti titkos információgyűjtés, illetve telefonlehallgatások adatait, amelyek alkalmasak lettek volna arra, hogy a vádlottak elkövetéskori tudattartalmát bizonyítsák. E körben hivatkozott tanú87 östermelő vallomására, akinek a nyilatkozata – a védői álláspont szerint – Terhelt85 azon védekezését támasztja alá, miszerint nevezett vádlott olyan személyeket keresett, akiket érdekelt a földalapú támogatással kapcsolatos pályázati lehetőség. Részletesen is kitért a 2012-ben lehívott pályázati pénzekhez kapcsolódó II/4., II/5., II/6, II/7. számú tényállási pontokat érintő megalapozatlansági okokra és jogszabálysértésekre. Életszerűtlennek és logika szabályaival ellentétesnek tartotta az elsőfokú bíróság azon megállapítását, mely szerint Terhelt2 II. r. vádlottnak tájékoztatnia kellett Terhelt85 LXXXV. r. vádlottat a kérelmek módosításának szükségességéről, továbbá arról, hogy a 2011-es pályázattal érintett személyek 2012-ben is vállalták a pályázaton való részvételt. Kifejtette, hogy álláspontja szerint a szóban forgó vádlottak közötti információ-áramlásnak semmilyen – bizonyítékokkal alátámasztott – ténybeli alapja nincsen. Kifejezetten sérelmesnek tartotta, hogy e körben mind az ügyészség, mind pedig az elsőfokú bíróság pusztán egy fikciót alkalmazott. Utalt arra, hogy Terhelt85 ugyan elismerte, hogy kapott a kérdéses pénzből, e tény azonban nem jelenti szükségszerűen védence büntetőjogilag értékelhető cselekvőségét. Nem látta bizonyítottnak a védő a LXXXV. r. vádlott törvényszék által megállapított bűnelkövetői minőségét sem. Véleménye szerint védence ítéleti tényállásban leírt cselekvősége – a pályázati kérelmek benyújtása, illetve azok visszavonása – önmagában nem minősül bűnsegédi magatartásnak, az mindössze bűnös közömbösség, ami jelen esetben nem nyerhet jogi értékelést. Ezért annak az álláspontjának adott hangot, hogy Terhelt85 bűnösségének megállapítására anyagi jogi jogszabályt sértő módon került sor. A védő részletesen is kifejtette a bűnszervezeti minősítés megállapíthatóságával kapcsolatos aggályait, melyek indokaként a hierarchikus szervezeti felépítés és a konspiratív elkövetési magatartás hiányát jelölte meg. Az enyhítő körülmények körében kérte figyelembe venni a vádlottnak nem felróható jelentős időmúlást, védence büntetlen előéletét, valamint azt a tényt, hogy Terhelt85 a bűncselekmény elkövetés óta eltelt 10 év alatt sem követett el újabb bűncselekményt. Végezetül hangsúlyozta védence integrációjának szükségességét, abban az esetben, ha a felmentésére nem kerülne sor.

[51] Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott védője enyhítés érdekében bejelentett fellebbezését fenntartotta. Fellebbezésének írásbeli indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a megállapított tényekből további tényekre helytelenül következtetett, ezért a tényállás a Be. 592. § (2) bekezdés d) pontja szerinti részbeni megalapozatlanságban szenved, amely azonban a másodfokú eljárásban orvosolható. Emellett a törvényszék indokolási kötelezettségének sem tett eleget maradéktalanul. A jogi minősítés körében a védő arra mutatott rá, hogy védence a költségvetési csalás büntetében a kezdetektől fogva elismerte a bűnösségét, a pénzmosás tekintetében azonban mindvégig tagadta az elkövetést. Véleménye szerint az elsőfokú bíróság nem adta indokát annak, hogy mi volt az a magatartás, amellyel Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott a pénzmosás törvényi tényállását megvalósította. Hangsúlyozta, hogy a bűncselekményből eredő vagyon felhasználása adott esetben egy pénzügyi tranzakciót (banki átutalást) jelent, de nem feltétlenül valósít meg pénzmosást, e magatartás pusztán a költségvetési csalás büntetlen

utócsелеkményeként értékelhető. Ezzel összefüggésben vitatta a leplezési szándékot, mivel az utalás nem offshore számlára vagy fiktív személy nevére történt. Tévesnek minősítette az elsőfokú bíróság bünszervezet megállapítása körében tett ténymegállapításait is, mivel nézete szerint a hierarchikus szervezetséget és a konspiratív működést egyetlen bizonyíték sem támasztotta alá. A védő felhívta a 3031/2017. AB határozat, a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) 4/2005. számú Büntető Jogegységi Határozatát, valamint több hivatalosan is közzétett eseti döntést, amelyekből egyértelműen azt a következtetést vonta le, hogy Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott nem bünszervezetben követte el a költségvetési csalás bűncselekményét. Kifogásolta továbbá, hogy az elsőfokú bíróság védenca tudattartalmára, a bűncselekmény elkövetéséhez történő szándékos segítségnyújtásra, és így Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott bűnsegédi minőségére vonatkozó megállapításait egyedi módon meghatározott bizonyítékokkal nem támasztotta alá. Aláhúzta, hogy Terhelt8 szándéka még eshetőleges formában sem terjedt ki a tettesi alapcselekmény tényállási elemeinek megvalósítására és tudata nem fogta át azt a szándékos bűncselekményt, amelyhez esetlegesen segítséget nyújtott, továbbá nem volt tisztában a magatartása tettesre gyakorolt hatásaival sem. Ily módon a törvényszék a LXXXVI. r. vádlott büntetőjogi felelősségét kétséget kizáróan nem bizonyította, megsértve ezzel az in dubio pro reo elvét. A védői álláspont szerint az elsőfokú bíróság ugyancsak adós maradt a bűncselekmények kísérleti minősítése mellőzésének magyarázatával, különös tekintettel arra, hogy Terhelt2 II. r. és Terhelt85 LXXXV. r. vádlottak teljes egészében visszavonták a kérelmüket, így vagyoni hátrány nem keletkezett. A büntetés kiszabási körülmények körében a védő sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem tulajdonított kellő jelentőséget a jelentős időmúlásnak, védenca idős korának, büntetlen előéletének és bűnsegédi minőségének, a cselekmény kísérleti szakban maradásának, a kényszerintézkedés elhúzódó tartamának, valamint annak, hogy Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott a teljes vagyoni hátrányt megfizette. A jelentős számú enyhítő körülményre figyelemmel a védő Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottal szemben a szabadságvesztés, illetve pénzbüntetés kiszabását indokolatlannak, azok mértékét törvénysértően súlyosnak tartotta. Meglátása szerint akkor is tévedett az elsőfokú bíróság, amikor védenca a foglalkozása gyakorlásától eltiltotta, mivel a LXXXVI. r. vádlott nem volt a gazdasági társaság ügyvezetője, illetve nem gazdasági társaság felhasználásával követte el a terhére rótt cselekményt. A kifejtettekre tekintettel a védő elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kiszabott büntetés enyhítését, továbbá az ügyészség által bejelentett fellebbezésnek, mint alaptalannak az elutasítását indítványozta. Másodlagos indítványában az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és a Fővárosi Törvényszék új eljárásra utasítását kérte.

[52] Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott védője írásban jelentett be fellebbezést, melyet a 2022. április 7. napján érkezett beadványában kiegészített. Az ebben foglaltak szerint az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező része teljes mértékben ellentétes az indokolással és a bűncselekmények minősítését is hiányosan, illetve pontatlanul tartalmazza, ezért az ítélet felülbírálatra alkalmatlan. Abszolút hatályon kívül helyezésre okot adó körülménynek nevezte, hogy a törvényszék Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott büntetőjogi felelősségét a Be. 396. § (5) bekezdés b) pontjába ütköző bünszövetségben, illetve üzletszerűen elkövetett költségvetési csalás büntetében állapította meg, jóllehet az ítéleti indokolás a fenti minősítő körülményeket még említés szintén sem tartalmazza. Álláspontja szerint akkor is törvénysértő módon járt el az elsőfokú bíróság, amikor az üzletszerűség – mint minősítő körülmény – hiánya folytán a LXXXVII. r. vádlottat érintően egyidejűleg állapította meg a bünszervezetben és bünszövetségben történő elkövetést, és egyidejűleg alkalmazta mindkét bűnkapcsolati alakzat jogkövetkezményeit. Ugyancsak kifogásolta, hogy a törvényszék költségvetési csalás befejezett alakzatában mondta ki védenca bűnösségét, holott az elsőfokú ítélet mind Terhelt1 I. r., mind Terhelt2 II. r. vádlott tekintetében azt rögzítette, hogy

cselekményeik kísérleti szakban maradtak. Sérelmezte a védő azt is, hogy a törvényszék a bűnszervezet törvényi kritériumainak, nevezetesen a hierarchikus szervezetségnek és a konspiratív működési jellegnek a megvalósulását alátámasztó releváns bizonyítékok feltárását elmulasztotta. Nézete szerint a vádhatóság képviselőjének a bizonyítás kiegészítését kellett volna indítványoznia az elsőfokú eljárás során. Annak a jogi meggyőződésének adott hangot, hogy Terhelt116 CXVI. r., Terhelt85 LXXXVI. r. és Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlottak védelmét ellátó tanú166 ügyvéddel szemben elrendelt titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés alkalmazására, illetve az abból nyert bizonyítékok felhasználására az engedélyezés időpontjában hatályos eljárási szabályok lényeges megsértésével és a büntetőeljárásban résztvevők jogainak korlátozásával került sor. Erre tekintettel az egyéb22 által törvénysértő módon beszerzett lehallgatási anyagok bizonyítékok köréből történő kirekesztését szorgalmazta. A védő álláspontja szerint szintén nem használható fel bizonyítékként a Terhelt85 LXXXV. r. vádlottnál végzett házkutatás eredményeként fellelt Excel táblázat, tekintettel arra, hogy a halaszthatatlan nyomozási cselekmények végrehajtását foganatosító nyomozó hatóság a szóban forgó ingóság lefoglalását elmulasztotta elrendelni. A bűnszervezet fogalmi ismérveinek hiányára, védence bűnsegédi magatartására, a felrótt cselekmény kísérleti szakban maradására és a belső arányosság követelményére tekintettel a büntetés kiszabása során az enyhítő szakasz alkalmazását tartotta indokoltnak. Az enyhítő körülmények körében nagyobb nyomatékka kérte figyelembe venni az elsőfokú ítélet kihirdetése óta eltelt jelentős időt, Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott idős korát, büntetlen előéletét és a cselekmény elkövetését követően tanúsított törvénytisztelő életmódját, valamint azt, hogy védence három kiskorú és egy nagykorú gyermek eltartásáról gondoskodik. Külön is hangsúlyozta a LXXXVII. r. vádlott megromlott egészségi állapotát. Érvelése szerint a becsatolt orvosszakértői vélemény védence vonatkozásában olyan súlyos betegségeket igazol, amelyek megfelelő és hatékony orvosi ellátása a büntetés-végrehajtás egészségügyi intézményeinek keretei között nem biztosított. Mindezek alapján a védő elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és a Fővárosi Törvényszék új eljárásra utasítását, másodlagosan az elsőfokú határozat megváltoztatását és Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott felmentését, míg harmadlagosan a kiszabott büntetés lényeges enyhítését indítványozta.

[53] Terhelt88 LXXXVIII. r., Terhelt92 XCII. r., Terhelt93 XCIII. r. és Terhelt90 XC. r. vádlottak védője írásban bejelentett fellebbezésében az elsőfokú ítélet Be. 592. § (2) bekezdés b), c) és d) pontjában írtak szerinti részleges megalapozatlanságára hivatkozott. A védő az ítéleti tényállást egyrészt felderítetlennek, másrészt a titkos adatszerzésből nyert információk tekintetében iratellenesnek nevezte. Harmadsorban arra mutatott rá, hogy a feltárt bizonyítékok alapján tényből tényre helytelenül következtetett az elsőfokú bíróság. Álláspontja szerint a megalapozatlanság helyes ténybeli következtetéssel, illetve eltérő tényállás megállapításával kiküszöbölhető. Kifejtette, hogy a Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlottal szemben benyújtott vádirat nem felel meg a Be. 422. §-ában írtak szerinti törvényes vád követelményének, mivel az az eljárás tárgyát képező bűncselekmény vonatkozásában a bűnösség és a jogi minősítés szempontjából releváns adatokat nem tartalmazza. Ezért a LXXXVIII. r. vádlott tekintetében elsődlegesen az ítélet hatályon kívül helyezését és a büntetőeljárás megszüntetését szorgalmazta. A védő az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben nem látta bizonyítottanak, hogy Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott részesedés fejében megállapodott Terhelt85 LXXXV. r. vádlottal a költségvetési csalás büntetettének elkövetésében. Külön is sérelmezte, hogy a törvényszék Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlottnak a feleségével folytatott telefonbeszélgetésében elhangzottakat, nevezetesen azt, hogy édesanyját nyugtatni próbálta, a vádlott büntetőjogi felelősségét megalapozó körülményként értékelte. Érvelése szerint e terhelti magatartás pusztán utólagos egyeztetésnek minősül, amely Terhelt88 tekintetében sem a tettesi, sem pedig a részesi minőséget nem támasztotta alá. Nem

értett egyet a védő Terhelt88 LXXXVIII. r., Terhelt92 XCII. r. és Terhelt93 XCIII. r. vádlottak bűnsegédi minősége körében előadott elsőbírói okfejtéssel sem, mivel nézete szerint nem merült fel olyan titkos adatszerzésből származó bizonyíték, amelyből a felsorolt vádlottak bármelyikének bűnös tudattartalma következne. Megítélése szerint az elsőfokú bíróság hibás logikai gondolatmenet eredményeként jutott arra a következtetésre, hogy a vádlottak tudata átfogta a tettesi alapcselekmény szándékosságát, valamint azt, hogy ők ennek az alapcselekménynek az előmozdításában működnek közre, illetve ehhez nyújtanak segítséget.

A Be. hatályos jogszabályi rendelkezéseinek felhívása mellett hangsúlyozta, hogy a terhelti figyelmeztetés vagy az arra adott válasz jegyzőkönyvbe foglalásának elmaradása esetén a terhelt közlése, illetve vallomása akkor vehető figyelembe, ha a terhelt az elhangzott figyelmeztetést követően a közlését fenntartja. Márpedig a vádlottak az eljárás során nem tettek vallomást, illetve semmilyen nyilatkozatot nem tartottak fenn, ezért a védői álláspont szerint Terhelt92 XCII. r. vádlottnál tartott házkutatásról készült jegyzőkönyvből származó bizonyítékok felhasználása során az elsőfokú bíróság olyan bizonyítékot értékelt a vádlott terhére, illetve olyan bizonyítékokra alapította az ítéleti tényállást, amelyet – a Be. 167. § (5) bekezdésébe ütköző módon – a terhelt eljárási jogainak lényeges megsértésével szerzett be. A fentiekre figyelemmel az elsőfokú ítélet alapjául szolgáló bizonyítékok kirekesztését, a tényállás megváltoztatását és az elsőfokú ítélet 544. oldalának 5. bekezdésében szereplő megállapítások mellőzését tartotta indokoltnak. Mindezek alapján azt indítványozta, hogy az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg, és Terhelt88 LXXXVIII. r. Terhelt92 XCII. r. és Terhelt93 XCIII. r. vádlottakat az ellenük emelt vád alól mentse fel. A védő írásban indokolt fellebbezését a nyilvános ülésen tartott perbeszédében kiegészítette. Előadta, hogy Terhelt92 XCII. r. és Terhelt93 XCIII. r. vádlottak tudata mindössze arra a tényre terjedt ki, hogy egy hektárnyi földterület után 69.900 forint földalapú támogatásra válhatnak jogosulttá. Az érintett vádlottak bűnösnek nyilvánítása esetén kérte annak figyelembevételét, hogy a 100.000 forintos értékhatárt el nem érő vagyoni hátrány kizárólag szabálysértési értékre elkövetett költségvetési csalás törvényi tényállásának megállapítására alkalmas. A kifejtettekre figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az eljárás megszüntetését is indítványozta. Terhelt90 XC. r. vádlott vonatkozásában kiemelte, hogy védenca már az első tárgyaláson elismerte büntetőjogi felelősségét, fellebbezésében kizárólag a bűnügyi költség mérséklését kérte. A Be. 574. § (2) és (5) bekezdésének felhívása mellett arra mutatott rá, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított bűnügyi költség mértéke aránytalanul súlyos, az nem áll összhangban a XC. r. vádlottat érintő tényállással kapcsolatban lefolytatott bizonyítás terjedelmével, illetve a kiszabott büntetés tartamával, ezért annak mérséklését indítványozta.

[54] Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott védője fellebbezésének írásbeli indokolásában a Kúria eseti döntéseinek felhívása mellett az elsőfokú ítélet részbeni megalapozatlanságára hivatkozott. Annak a meggyőződésének adott hangot, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok téves értékelése útján jutott arra a következtetésre, mely szerint védenca a vádirat szerinti cselekményt elkövette. Kifejtette, hogy Terhelt89 büntetőjogi felelősségét a tanúvallomások, és a vádlottársak vallomásai sem támasztják alá, hanem éppen ellenkezőleg azok védenca ártatlanságát igazolják. Hangsúlyozta, hogy a LXXXIX. r. vádlott feltárási jellegű, ténybeli beismerő vallomást tett ugyan, azonban az igénylésekkel kapcsolatos ügyletek bűncselekményi jellegéről nem volt tudomása. Véleménye szerint nem nyert bizonyítást, hogy védenca az ügyben való közreműködését illetően valótlan nyilatkozatot tett volna. A védő vitatta Terhelt89 bűnsegédi minőségének megállapíthatóságát is, mivel a LXXXIX. r. a vádlott szándéka még eshetőleges formában

sem terjedt ki a tettesi alapcselekmény tényállási elemeinek megvalósítására és tudata nem fogta át azt a szándékos bűncselekményt, amelyhez esetlegesen segítséget nyújtott. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy védenca ítéleti tényállásban rögzített cselekvősége – a hierarchikus szervezeti felépítés és a konspiratív elkövetési magatartás hiánya miatt – nem feleltethető meg a hatályos jogszabályok szerinti bűnszervezeti minősítésnek. Az enyhítő körülmények körében hivatkozott a jelentős időmúlásra, valamint arra, hogy védenca nagykorú gyermekének eltartásáról gondoskodik és a családját is támogatja. A leírtak alapján a védő elsődlegesen Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott bizonyítottság hiányában történő felmentését indítványozta. Másodlagosan arra tett indítványt, hogy az ítéltábla védencét kizárólag bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében mondja ki bűnösnek, egyben a bűnszervezeti elkövetés megállapítását mellőzze. Harmadlagos indítványában a LXXXIX. r. vádlottal szemben kiszabott büntetés enyhítését, illetve a végrehajtandó szabadságvesztés kiszabásának mellőzését kérte.

[55] Terhelt94 XCIV. r. vádlott védője írásban bejelentett fellebbezését fenntartotta. Kifejtette, hogy az eljárás során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg kétséget kizáróan védenca büntetőjogi felelőssége. Tévesnek és iratellenesnek nevezte azt a megállapítást, miszerint a XCIV. r. vádlott tudomással bírt arról, hogy az általa átadott adatokkal Terhelt85 – jogosulatlan igénylés útján – költségvetési támogatást kívánt megszerezni. Meglátása szerint védenca bűnsegédi minősége nem állapítható meg, ehhez ugyanis az előfokú bíróságnak azt kellett volna bizonyítania, hogy Terhelt94 tudata átfogta alapcselekmény törvényi tényállási elemeit, és ennek ismeretében a tétellel szándékegyesben cselekedett. Hangsúlyozta, hogy a beszerzett telefonlehallgatási anyagok és egyéb okirati bizonyítékok sem támasztják alá azt a következtetést, hogy védenca a költségvetési csalás elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújtott volna. Kifogásolta továbbá, hogy a törvényszék költségvetési csalás befejezett alakzatában mondta ki a XCIV. r. vádlott bűnösséget, holott védenca cselekménye kísérleti szakban maradt, hiszen a támogatás iránti kérelem visszavonásra került, és ennek alapján kifizetés sem történt. A súlyosítást célzó ügyészi fellebbezést az enyhítő körülmények túlsúlyára – különösen a cselekmény kísérleti szakban maradására és a bekövetkezett jelentős időmúlásra – tekintettel alaptalannak tartotta. Aláhúzta, hogy az eljárás tárgyát képező bűncselekmények kiemelkedő tárgyi súlya védenca vonatkozásában nem értékelhető súlyosító körülményként. Minderre figyelemmel elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és Terhelt94 XCIV. r. vádlott felmentését, másodlagosan a helyes jogi minősítés megállapítását és védenca büntetésének enyhítését indítványozta.

[56] Rotschlid terhelt10 XCV. r. vádlott védője elsődlegesen felmentés, másodlagosan enyhítés érdekében bejelentett fellebbezését változatlanul fenntartotta. Rámutatott, hogy a tényállás a Be. 592. § (2) bekezdés d) pontja szerint részben megalapozatlan, mert a Fővárosi Törvényszék az általa megállapított tényekből további tényekre helytelenül következtetett. A védői érvelés szerint a szóban forgó megalapozatlansági ok a másodfokú eljárásban helyes ténybeli következtetés útján kiküszöbölhető. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a XCV. r. vádlott bűnösségét kétséget kizáróan nem bizonyította. Lényeges körülménynek nevezte, hogy védenca az eljárás során mindvégig következetesen tagadta a terhére rótt bűncselekmények elkövetését. Kifejtette, miszerint a XCV. r. vádlott úgy nyilatkozott, hogy 2011-ben és 2013-ban egy általa meg nem nevezett személy kérésére a saját bankszámláján pénzügyi műveleteket végzett, miután azonban védenca felismerte, hogy „mibe keveredett” az ügyfélkapu jelszavát megváltoztatta és elhatárolódott a cselekménytől. Kérte továbbá annak figyelembevételét, hogy védenca az sértett2 regisztrációs lapján szereplő aláírását és

kézírását ugyan a sajátjaként ismerte el, egyúttal azonban azt is kijelentette, hogy nem volt tudomása arról, hogy a pénzügyi műveletek pénzfelvétellel zárulnak majd. Aláhúzta, hogy védenca a vallomásában elismerte, hogy a bankszámlaszerződést, és a számláról felvett pénzt az általa megnevezni nem kívánt személynek átadta, azonban a közreműködéséért anyagi előnyben nem részesült és ebben előzetesen nem is állapodott meg. Védenca nem tagadta azt sem, hogy Terhelt⁸⁷ LXXXVII. r. vádlottal a cselekmény elkövetése idején üzleti kapcsolatban állt. Végezetül nehezményezte a védő, hogy az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása során számba vett enyhítő körülményeket, így a vádlottnak nem felróható időmúlást, nem értékelte kellő súllyal.

[57] A Terhelt¹⁰⁴ CIV. r. vádlott védője elsődlegesen felmentés, másodlagosan enyhítés érdekében bejelentett fellebbezését írásban is megindokolta. Meglátása szerint a vádiratban és az elsőfokú ítéletben szereplő bűncselekmény elkövetése védenca vonatkozásában nem nyert bizonyítást, erre utaló adat sem a nyomozati szakaszban, sem az elsőfokú eljárás során nem merült fel. Kifejtette, hogy a tárgyalás anyagává tett tanúvallomások egyértelműen cáfolták a vádirat azon hivatkozását, mely szerint Terhelt¹⁰⁴ beszerzőként is szerepelt a támogatások igénylésekor. A védői álláspont szerint ezért a terhelt^{99t} érintő I/4., a II/7. és az V/27. számú vádpontokban megfogalmazott vádakát védenca terhére értékelni nem lehet. Tévesnek minősítette az elsőfokú bíróságnak a CIV. r. vádlott bűnsegédi minőségét érintő ténymegállapításait. Ennek kapcsán arra mutatott rá, hogy a bűnsegédnek a tettesi szándékról tudnia kell, és ennek ismeretében a tettelssel megállapodva, szándékegységben kell elősegítenie a bűncselekmény sikerét. Hangsúlyozta, hogy a bűnsegéd tudatának ki kell terjednie a tettesi alapcselekmény tényállási elemeire, valamint arra, hogy a magatartása alkalmas az alapcselekmény megvalósításának elősegítésére. Ezzel szemben Terhelt¹⁰⁴nek nem volt tudomása arról, hogy az adatai felhasználásával milyen nagyságú földterületek után, milyen összegű támogatásra irányuló kérelmet nyújtottak be a 2011. és 2013. évekre vonatkozóan. Ezen felül védenca az elektronikus regisztrációhoz és a pályázatok elkészítéséhez szükséges tapasztalatokkal, illetve az ennek alapjául szolgáló informatikai ismeretekkel sem rendelkezett. Véleménye szerint az eljárás során egyértelműen bizonyítást nyert az is, hogy a 2013. évre vonatkozó visszavont kérelemről a CIV. r. vádlott nem tudott, erről csak a nyomozati eljárás során értesült, így esetében az V/25. szám alatti vádpont sem állhat meg. Kifogásolta továbbá, hogy az eljárás során a vádat többször is módosították, azonban vádirat egységes szerkezetbe foglalása elmaradt, így az nem felel meg a törvényes vád tartalmi elvárásainak. Rámutatott, hogy a törvényszék a büntetés kiszabása körében értékelhető tényezőket maradéktalanul feltárta ugyan, azonban az enyhítő körülményeket védenca javára nem vette kellő súllyal figyelembe, ezért a védő a cselekmény eltérő minősítésének megállapítását és a kiszabott büntetés enyhítését szorgalmazta. Ebben a körben hivatkozott a jelentős időmúlásra, a vádlott beismerő vallomására, büntetlen előéletére, a cselekmény elkövetése óta tanúsított jogkövető magatartására és bűnsegédi minőségére. Külön is hangsúlyozta a CIV. r. vádlott személyi körülményeiben bekövetkezett kedvező változásokat, rendezett életvitelét, továbbá azt, hogy a vádlott külföldön vállalt munkát, keresményéből nagykorú gyermekének felsőfokú tanulmányait finanszírozza, őt eltartja, emellett súlyosan beteg, ágyhoz kötött volt házastársát is segíti anyagilag. Megjegyezte továbbá, hogy a NAV hivatalos tájékoztatása szerint, a bűncselekménnyel összefüggésben keletkezett – költségvetést érintő kárként nyilvántartott – adótartozást az adóhatóság a CIV. r. vádlottal szemben elengedte, így az már nem szerepel a végrehajtási eljárásban érvényesíthető összegként. Védenca elkövetési magatartására és személyi körülményeire figyelemmel az ügyészség által indítványozott végrehajtandó szabadságvesztés kiszabását eltúlzottnak és a prevenció céljain túlmutatónak minősítette. Hasonlóképpen indokolatlannak tartotta a pénzbüntetés kiszabását is, tekintettel arra, hogy védenca a cselekményben való

közreműködésért vagyoni előnyben nem részesült. Mindezekre tekintettel a védő elsődlegesen Terhelt104 CIV. r. vádlott bizonyítottság hiányában történő felmentését indítványozta. Másodlagosan arra tett indítványt, hogy az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg és a CIV. r. vádlottat – a vádhatóság indítványától eltérően – a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és az (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő bűnsegédként, üzletszerűen elkövetett, jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás bűntettének kísérletében mondja ki bűnösnek azzal, hogy vele szemben 10 hónap végrehajtásában 1 évi próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztést szabjon ki, továbbá a kiszabott pénzbüntetést mellőzze.

[58] Terhelt106 CVI. r. és Terhelt107 CVII. r. vádlottak védője írásban előterjesztett észrevételét a nyilvános ülésen tartott perbeszédében kiegészítette. Annak a jogi meggyőződésének adott hangot, hogy a törvényszék a bizonyítékok okszerű mérlegelésével, helyesen döntött a vádlottak felmentéséről, ebben a körben indokolási kötelezettségének maradéktalanul eleget tett. Kifejtette, hogy álláspontja szerint az ügyészi fellebbezés éppen ezt a mérlegelést, tehát a tényekből további tényekre levont elsőbírói következtetést támadja, ami azonban a felülmérlegelés tilalmába ütközik, ezért az nem vezethet eredményre. Ténybelileg és jogilag is megalapozatlannak tartotta a védenői bűnösségének megállapítására és a büntetés kiszabására irányuló ügyészi indítványt. A védő egyenként és tételesen is cáfolta az ügyészi fellebbezésben felsorolt azon érveket, amelyekből a vádhatóság képviselőjének nézete szerint a CVI. r. és a CVII. r. vádlottak bűnös tudattartalma következik. Meglátása szerint védenői eljárása, nevezetesen az ügyfélkapu-hozzáférés igénylése, illetve az ügyfélkapu-újítás, a bankszámla-nyitás és az e fölötti meghatalmazás adása, valamint az sértett2 regisztráció teljesen hétköznapi és jogszerű magatartás, amelyből önmagában nem állapítható meg a jogosulatlan igénylés szándéka. Részletesen is kitért arra, hogy védenői idős koruknál és végzettségükönél fogva a fenti cselekménysorozat elvégzéséhez szükséges informatikai ismeretekkel sem rendelkeztek, melyről az elsőfokon eljáró törvényszék a közvetlenség elve szerint lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként is meggyőződhetett. Az enyhítő és súlyosító körülmények feltárásnak elmaradását sérelmező ügyészi hivatkozással szemben arra mutatott rá, hogy a vádhatóság figyelmen kívül hagyta azt a lényeges körülményt, mely szerint Terhelt106 CVI. r. vádlott teljes mértékben megtérítette a bekövetkezett kárt, ezen felül pedig a fennmaradó követelés is elévült vele szemben. Mindezek alapján a védő a fellebbviteli főügyészség indítványának elutasítását és az elsőfokú bíróság ítéletének Terhelt106 CVI. r. és Terhelt107 CVII. r. vádlottak vonatkozásában történő helybenhagyását kérte.

[59] terhelt114 CXIV. r. vádlott védője a nyilvános ülésen elhangzott perbeszédében elhibázottnak nevezte azt a kialakult joggyakorlatot, amely az officialitás elvének szűkítő értelmezése folytán lényegében a bűnsegéd bűnsegédjének büntetőjogi felelősségrevonását célozza, és ily módon a nyomozás évekre történő elhúzódását eredményezi. Felhívta a figyelmet a több vádlottas, nagy volumenű ügyek összetettségéből fakadó technikai, tárgyalásvezetési problémákra. Rámutatott arra, hogy az előkészítő ülés intézménye tipikusan az egy vádlottas modellre épül, ezért az egyéniesítés törvényi követelményének sok esetben már maga a vád sem felel meg. Kifejezetten sérelmesnek tartotta, hogy az ügyészség az egyéniesítést az adott ügyben szintén elmulasztotta, mivel a vádiratban a vádlottak cselekvőségét összemosta, és az erre irányuló bizonyítás felajánlása nélkül, pusztán feltételezésekre alapozva rögzítette azt, miszerint terhelt114 CXIV. r. vádlott „nyilvánvalóan” tudatában volt annak, hogy egy összehangoltan és konspiratíván működő bűnszervezetben vesz részt. Álláspontja szerint ezért az elsőfokú bíróság okszerűen járt el, amikor az

ügyesség helyett az egyéniesítést elvégezte, és nem tévedett, amikor ennek eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy terhelt114 CXIV. r. vádlott vonatkozásában a bünszervezeti minősítés megállapítására nincs törvényes mód és lehetőség. Kifejtette, miszerint kétségtelen ugyan, hogy terhelt114 – a volt férje Terhelt8 kérésének eleget téve – az adatai felhasználásával a saját aláírásával ellátott területalapú támogatás iránti kérelmet nyújtott be, azonban önmagában ebből a tényből egy hierarchikusan szerveződött és konspiratív jellegű szövetség fennállására alappal nem lehet következtetni. Ennek megállapítására az eredeti jogalkotói szándék sem terjedt ki. A védő részletesen is kitért a CXIV. r. vádlott I/5., I/14. I/15. II/12., II/19., II/25. és II/26. számú tényállási pontok által érintett cselekvőségére. Az elsőfokú bíróság álláspontjával egyezően arra mutatott rá, hogy a védenccé által igényelt és kifizetésre került területi támogatások összege teljes egészében megtérült az eljárás során. A II/26. számú tényállási pont kapcsán ugyanakkor az elsőfokú ítélet hiányosságára hívta fel a figyelmet. Eszerint a CXIV. r. vádlott Terhelt117 személyi adataival 2012-ben 12.486.643 forintot igényelt, amelyből 11.333.570 forint kifizetésre került, azonban az ítéleti tényállás nem tartalmazza, hogy az ezzel összefüggésben keletkezett kár teljes egészében megtérült. Ennek megfelelően az ítéleti tényállást annyival tartotta szükségesnek kiegészíteni, hogy terhelt114 CXIV. r. vádlott összesen 75.430.116 forint területalapú támogatás kifizetésére nyújtott be igényt, melyből a ténylegesen kifizetésre került 34.958.102 forint teljes egészében megtérült. Ezzel összefüggésben a védő kiemelte azt is, hogy védenccé cselekménye a 34 millió forint feletti támogatási összeg tekintetében kísérleti szakban maradt. Az enyhítő körülmények körében a védő hivatkozott a cselekmény elkövetése óta bekövetkezett jelentős – mintegy 10 éves – időmúlásra, valamint arra, hogy védenccé immáron 8 éve áll büntetőeljárás hatály alatt. Hangsúlyozta továbbá, hogy a kár teljes egészében megtérült, és a kísérleti szakban rekedt cselekményt védenccé bűnsegédként követte el, mely esetben a törvény kétszeres leszállást enged. Megítélése szerint ezért az elsőfokú bíróság helyesen ismerte fel, hogy terhelt114 CXIV. r. vádlottal szemben próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása indokolt. A kifejtettek okán a védő – az ítéleti tényállás kiegészítése mellett – az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyást indítványozta.

[60] Fővárosi Ítéltábla az ügyben nyilvános ülést tűzött ki a Be. 599. § (1) bekezdése alapján, melyet a fenti törvényhely (2) bekezdés a) pontjában foglalt rendelkezés is indokolt. E szerint a másodfokú bíróság nyilvános ülésen az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megalapozatlansága esetén megállapíthatja a hiánytalan, illetve a helyes tényállást, ha az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés útján lehetséges. Ugyanezen bekezdés b) pontja értelmében a másodfokú bíróság az ügyben a vádlottat a büntetés kiszabási körülmények tisztázása érdekében meghallgathatja. A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság álláspontja szerint – a későbbiekben részletesen kifejtendőik értelmében – az imént megjelölt mindkét törvényi rendelkezés alkalmazása szükséges volt a jelen ügyben, mert az elsőfokú bíróság ítélete egyfelől részben megalapozatlan volt, másfelől a másodfokú nyilvános ülésen több vádlott személyi körülményei tisztázódtak, amelyek érintették esetükben a büntetékiszabási körülményeket is.

[61] A jelenleg is fennálló járványhelyzetre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: Átv.) 210. § (6) bekezdése alapján – figyelembevétel a vádlottak, a nevükben eljáró védők és az ügyész hozzájárulását – tanácsul hozta meg az ítéletet. Tekintettel az Átv. 210. § (7) bekezdésében foglaltakra a másodfokú bíróság teljes indokolást tartalmazó ítéletet kézbesít az érintetteknek.

[62] A másodfokú bíróság a 2022. év április hó 7. napján is tartott nyilvános ülést, azonban ekkor Terhelt90 XC. r. vádlott védelme nem volt biztosított, ezért az ítéltábla a 2022. év április hó 12. napján a korábbi nyilvános ülést megismételte a lényegének ismertetésével a Be. 518. § (3) bekezdése alapján, figyelemmel a Be. 589. §-ában írtakra is.

[63] A másodfokú bíróság nyilvános ülésén a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség képviselője továbbra is annak az álláspontjának adott hangot, hogy az elsőfokú bíróság által lefolytatott eljárás törvényes volt, abszolút eljárási szabálysértésre okot adó körülmény nem merült fel, a törvényszék az ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett. Az egyes vádlottakat illetően terhelt114 CXIV. r. vádlott elkövetői magatartására vonatkozóan arra hívta fel a figyelmet a fellebbviteli főügyészség képviselője, hogy a CXIV. r. terhelt tisztában volt azzal, hogy a volt férje (Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott) családtagok és ismerősök bevonásával területalapú támogatások iránti igényt nyújtott be jogosulatlanul, és azt is tudta, hogy az így megszerzett támogatás összegének egy részét bizonyos személyeknek vissza kell juttatni. A rendelkezésre álló bizonyítékok szerint terhelt114 CXIV. r. vádlott közreműködött a jogosulatlan igénylésekből származó pénzösszegek visszajuttatásában, illetve a Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott által történt előzetes megállapodásban ő maga is szerepet játszott. Mindezekre figyelemmel az ügyész indítványozta, hogy az ítéltábla a CXIV. r. vádlotról állapítsa meg, hogy a bűncselekményt bünszervezetben valósította meg.

[64] Terhelt106 CVI. r. és Terhelt107 CVII. r. terheltekre vonatkozóan az írásbeli indítványával mindenben megegyezően nyilatkozott és e terheltek bűnösségének megállapítását és velük szemben büntetés kiszabását indítványozta. Ugyancsak az eredeti indítványával egyezően kérte, hogy a másodfokú bíróság Terhelt85 LXXXV. r. és Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottak elkövetői magatartását társtettesinek minősítse. Egyebekben az átiratban megjelölt vádlottakra vonatkozóan a súlyosítást célzó fellebbezését fenntartotta, míg Terhelt90 XC. r. terhelt esetében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására tett indítványt.

[65] A fellebbezések közül az ügyész súlyosítást célzó fellebbezését Terhelt88 LXXXVIII. r., Terhelt93 XCIII. r., Terhelt94 XCIV. r. és Terhelt104 CIV. r. vádlottak tekintetében részben találta alaposnak a másodfokú bíróság. Ugyanakkor a felmentést, illetve enyhítést célzó védelmi fellebbezéseket nem találta megalapozottnak.

[66] A fellebbezések joghatályosságának és irányainak vizsgálatát követően azok terjedelmét vette górcső alá a másodfokú bíróság. Ennek során megállapította, hogy e tekintetben a Be. 590. §-ának rendelkezései irányadóak, amelyek a fellebbezés terjedelmének szabályait részletezik. A fenti jogszabályhely (1) bekezdése kimondja, hogy a másodfokú bíróság – ha e törvény kivételt nem tesz – a fellebbezéssel sérelmezett ítéletet az azt megelőző bírósági eljárással együtt felülbírálja. Az idézett törvényhely (2) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság az ítélet megalapozottságát, az ítéletnek a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezéseit, valamint az indokolás helyességét és az eljárási szabályok megtartását arra tekintet nélkül bírálja felül, hogy ki, milyen okból fellebbezett. Kiemelendő továbbá a Be. 583. § (3) bekezdése, amely a korlátozott felülbírálat, vagy köznapibb elnevezése szerint az úgynevezett „mértékes fellebbezés” szabályait tartalmazza, amely szerint a másodfokú bíróság az ítéletnek csak a fellebbezéssel sérelmezett fellebbezését és részét bírálja felül, ha a

fellebbezést a fent megjelölt törvényhelyre hivatkozással terjesztették elő. Eszerint fellebbezésnek van helye kizárólag: a) a kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés neme és mértéke vagy tartama, b) az ítéletnek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező rendelkezése, a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti indítványt, illetve a polgári jogi igényt érdemben elbíráló végzése, vagy c) a felmentő ítélet indokolásának 566. § (4) bekezdése, valamint a megszüntető határozat indokolásának 567. § (5) bekezdése szerinti tartalma ellen is. Mindez jelen ügyre vonatkoztatva azt jelenti, hogy a korlátozott felülbírálatnak kizárólag Terhelt90 XC. r. vádlott tekintetében lett volna helye, figyelemmel arra, hogy a perbeli felek a vádlott büntetőjogi felelősségét megállapító és őt marasztaló ítélet érdemi rendelkezéseit – ideértve természetesen az elsőfokú bíróság által megállapított történeti tényállást is – nem vitatták, azt tudomásul vették. Mindössze a vádlott védője jelentett be fellebbezést az Terhelt90 XC. r. vádlottat terhelő bűnügyi költség vonatkozásában. A Be. 671. § 15. pontja értelmében többek között egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának van helye, ha a bíróság az alapügyben a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem rendelkezett, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett a bűnügyi költségről. Összevetve immár az idézett jogszabályi helyet a korábban felhívott a Be. 583. § (3) bekezdés b) pontjában rögzített rendelkezéssel, megállapítható, hogy jelen ügyben mindössze Terhelt90 XC. r. vádlott tekintetében merülhetett fel a korlátozott felülbírálat lehetősége, míg a többi vádlott esetében a Be. 590. § (1), (2) és (10) bekezdései alapján teljeskörű felülbírálatra került sor. Kiemelést érdemel az imént hivatkozott (10) bekezdés, amely kimondja: ha ugyanazon bűncselekmény vonatkozásában több fellebbezésre jogosult jelentett be fellebbezést, és legalább egy fellebbezés az elsőfokú bíróság ítéletének a bűnösség megállapítására vonatkozó rendelkezését sérelmezi, a másodfokú bíróság a fellebbezéssel sérelmezett ítéletet és az azt megelőző bírósági eljárást a (2) bekezdés szerint bírálja felül. A törvényi rendelkezés tehát egyértelmű abban a vonatkozásban, hogy több vádlott összefüggő bűncselekménye vagy bűncselekményei esetén – az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén – valamennyi vádlott vonatkozásában kötelezően alkalmazandó a főszabályként megfogalmazott teljeskörű felülbírálat. A jelen ítélettel elbírált vádlottak cselekvősegeiről megállapítható, hogy azok egymással ténybelileg és jogilag szorosan összefüggenek, ezért a teljeskörű felülbírálat a terhelték legnagyobb részére értelemszerűen vonatkozik. Megjegyzendő, hogy az idézett jogszabályi rendelkezések nélkül is szintén ugyanez a helyzet állna elő, mert a terhelték és védőik döntő többsége elsősorban felmentésért fellebbeztek, amelyből szükségszerűen következik, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított marasztaló történeti tényállást is vitatták. Ugyanakkor azonban az is megállapítható, hogy Terhelt90 XC. r. vádlott cselekménye (II/9., V/28., V/30. és V/31. tényállási pontok) sem választható el a fellebbezéssel érintett vádlott társai (Terhelt2, Terhelt87, Terhelt89 és Terhelt85) cselekményeitől, ezért tehát az ő esetében sem érvényesült a korlátozott felülbírálat.

[67] Az ítéltábla a felülbírálat során megállapította, hogy az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék az ügyfelderítési kötelezettségnek eleget tett, a rendelkezésére álló és az általa beszerzett bizonyítékokat egyenként és összességében is megvizsgálta, egybevetette, majd ennek eredményeként mérlegeléssel állapította meg a történeti tényállást. Az elsőfokú bíróság széles körű bizonyítást folytatott le, amelynek következtében lényegében valamennyi vádlott tekintetében döntően megalapozott tényállást rögzített. A jelen ügyben érintett vádlottak felmentésére mindössze eltérő tényállás megállapítása esetén kerülhetne sor, ami a Be. 591. § (1) bekezdése szerint a törvényben kizárt, ha a másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja. Kivételt képez, ha az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, illetve a fellebbezésben új tényt állítottak vagy új bizonyítékokra hivatkoztak, és ennek alapján a másodfokú bíróság bizonyítási eljárást folytat le. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének felülbírálata során megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék

nem vétett olyan eljárási hibát, amely az elsőfokú ítélet feltétlen és szükségszerű hatályon kívül helyezését vonta volna maga után. A törvényszék rendkívül szerteágazó, terjedelmes, széles körben lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként állapította meg a történeti tényállást, amely döntően megalapozott. A vádlottak tagadó vallomásaival szemben elsősorban más vádlottak ténybeli beismerő vallomásra, az együttműködő tanúk vallomásaira, a titkos adatszerzés és titkos információgyűjtés keretei között beszerzett bizonyítékokra és nem utolsósorban az okirati bizonyítékokra alapozva állapította meg a történeti tényállást. A bizonyítékokat igen alaposan és mélyrehatóan vizsgálta, melyeket egyenként és összességükben is értékelt, majd ezek egybevetésével alakította ki a mérlegelt tényállást. Rögzíteni szükséges, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésére álló valamennyi bizonyítékot gondosan és lelkiismeretesen, az eljárás anyagává tett tények valóságos mérlegelése alapján értékelte. Messzemenőig érvényre juttatta a Be. 7. § (4) bekezdésében rögzített alapelvi szintű rendelkezést, amely szerint a kétséget kizáróan nem bizonyított tény nem értékelhető a terhelt terhére. A fenti in dubio pro reo elv alkalmazásával valóban csak azokat a kétséget kizáróan bizonyított tényeket értékelte a vádlottak terhére, amelyekről büntetőjogi bizonyossággal meg lehetett állapítani, hogy azok a valóságban megtörténtek, lezajlottak.

[68] A védelmi fellebbezésekre reagálva az ítéltábla jelzi, hogy nem értett egyet azokkal az érvelésekkel, amelyek az elsőfokú bíróság ítéletének teljes megalapozatlanságára hivatkoztak. Ennek megállapítására kizárólag a Be. 592. § (1) bekezdés a) és b) pontjaiban meghatározott okokból kerülhetne sor, azaz akkor, ha az elsőfokú bíróság nem állapított volna meg tényállást vagy a tényállás teljes egészében felderítetlen lenne. A törvényszék ítéletét részletesen vizsgálva ezzel szemben megállapítható volt, hogy a fenti, teljes megalapozatlansági okok a törvényszék ítéletében nincsenek jelen, ezért ez okból az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére sem ok, sem pedig törvényes lehetőség nem volt. Az elsőfokú bíróság minden vádlott valamennyi magatartása tekintetében rögzítette a tényállást, ennél fogva a tényállás teljes hiánya értelemszerűen fel sem merülhet. Ugyanígy nem kerülhet szóba a teljes felderítetlenség sem, mint hatályon kívül helyezési ok, hiszen az iratokból és az ítéletből az is megállapítható, hogy a Fővárosi Törvényszék beszerezte és felhasználta mindazon lehetséges relevanciával bíró bizonyítási eszközt, ami a megalapozott tényállás megállapításához szükséges és elengedhetetlen volt.

[69] Az ítéltábla megállapította azonban, hogy az elsőfokú bíróság ítélete a Be. 592. § (2) bekezdésének a) pontja értelmében részben megalapozatlan, tekintettel arra, hogy a törvényszék a tényállást hiányosan állapította meg. E részleges megalapozatlanság azonban az iratok tartalma alapján kiküszöbölhető a fellebbviteli eljárásban a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontjában írtakra figyelemmel. Az elsőfokú bíróság történeti tényállásának részleges megalapozatlansága és ebbéli hiányossága elsősorban Terhelt2 II. r. vádlottat érintően érhető tetten. A Fővárosi Törvényszék lényegében a vádirati történeti tényállással egyezően rögzítette az eseményeket, ugyanakkor a Terhelt2 II. r. vádlott terhére rótt minősítéssel szemben hivatali visszaélés büntette helyett kötelességszegéssel elkövetett hivatali vesztegetés büntetében állapította meg a terhelt felelősségét. Az ide vonatkozó történeti tényállási pontokban (I/1-14., II/1-26., III/A/1. és 4., valamint IV.) rögzített vádlotti magatartás nem értékelhető a vádirati történeti tényálláson való túlterjeszkedésnek, de az állandóan követett bírói gyakorlat értelmében a törvényszék által megállapított hivatali vesztegetés minősített esete tényállásának tartalmaznia kell azokat a vonatkozó jogi normákat is, amelyeket adott esetben a terhelt ténylegesen megszegett. E jogi normák megjelölésével válik tehát teljes egészé az a tényállás, amelyből valóban a II. r. vádlott által elkövetett hivatali vesztegetés büntette minősített esetének megállapítása következik. Nem mellőzhető

ezért azoknak a jogszabályoknak a megjelölése, amelyekből kétséget kizáróan megállapítható, hogy milyen reá vonatkozó ágazati normákat és más jogszabályokat szegett meg a II. r. vádlott. Ennek értelmében tehát a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének az I. tényállási pontját megelőző, általános, bevezető megállapításait – az elsőfokú ítélet 122. oldalán a hetedik bekezdést követően az alábbiakkal egészíti ki:

[70] Terhelt2 II. r. vádlott – mint a sértett2 sértett2nak igazgatója – a többször módosított 35/1997. (V.13.) FM rendelet, valamint a 11/2013. (VI.12.) VM utasítás rendelkezései alapján irányította a sértett2t, valamint a Területalapú Közvetlen Támogatások Koordinációs Osztályát is. A fent megjelölt rendelet – mint az sértett2 Szervezi és Működési Szabályzata - IV. Fejezete az igazgatóságok feladatai cím alatt részletezi a sértett2nak feladatkörét, az 52. § (1)-(4) bekezdéseiben. Eszerint az igazgatóság feladatkörébe tartozik – többek között az Unió támogatásokból, valamint a nemzeti költségvetésből finanszírozott, a jogosult termőterület, állatlétszám, kvóta, a termelt mennyiség, illetve a történelmi bázis jogosultság alapján, az igénylőknek fizetett támogatásokkal, valamint az NVT. vidékfejlesztési intézkedésekkel kapcsolatos feladatok ellátása. Szintén az igazgatóság feladatkörét képezte – ugyancsak többek között – a támogatások végrehajtásával kapcsolatos feladatok, a támogatási kérelmek engedélyezése és az engedélyezési feladattal összefüggő nyilvántartási rendszerek kezelése.

[71] Az SZMSZ. 7. § (1) bekezdése értelmében az igazgató önállóan vezeti a rábízott igazgatóságot, amely során felelős az által vezetett szervezeti egység feladatainak elvégzéséért. A (2) bekezdés értelmében az igazgató az elnök felhatalmazása alapján az igazgatóság ügyrendjének megfelelően dönt azokban az ügyekben, amelyek előkészítése a vezetése, irányítása alá tartozó osztályok feladatkörébe tartozik. A (6) bekezdés rögzíti, hogy az igazgató gyakorolja a vezetése alá tartozó szervezeti egységek vezetői, illetve a közvetlen vezetése alá tartozó kormánytisztviselők vonatkozásában az utasítási és ellenőrzési jogot. A (9) bekezdés az igazgató feladatává teszi, hogy a jogszabályok, a közjogi szervezetszabályozó eszközök és a belső szabályzatok az általa vezetett, illetve irányított szervezeti egységek munkájában érvényesüljenek.

[72] A fenti tényállásbeli kiegészítésekkel, valamint a törvényszék által az elsőfokú ítélet 122-124. oldalain megállapított tényekkel az elsőfokú bíróság ítélete Terhelt2 II. r. vádlottnak hivatali vesztegetésre vonatkozó cselekvőségét illetően immár teljessé vált, tekintettel arra, hogy a háttér-jogszabályok ide vonatkozó rendelkezéseinek ismertetésével már megalapozottan állást lehet foglalni a korrupciós bűncselekmény megállapíthatóságában.

[73] Szintén pontosításra szorult az elsőfokú bíróság ítélete Terhelt106 CVI. r. és Terhelt107 CVII. r. vádlottak magatartása, egészen pontosan elkövetéskori aktuális tudattartalma tekintetében. Az elsőfokú bíróság az említett két vádlottat az ellenük bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (4) bekezdés b) pont], valamint a CVI. r. vádlottat az ellene emelt társtettesként elkövetett pénzmosás büntette [Btk. 399. § (3) bekezdés b) pont] miatt emelt vád alól – bizonyítottság hiányában – felmentette a Be. 566. § (1) bekezdés c) pontja alapján. A I/5. tényállási pontban érintett Terhelt106 CVI. r. és I/6. tényállási pontban szereplő Terhelt107 CVII. r. vádlottakról az elsőfokú bíróság a terheltet érintő konkrét tényállási pontoknál arra a következtetésre jutott, hogy személyüket illetően az eljárás során nem lehetett megállapítani, hogy tudomással bírtak arról, miszerint fiuk, illetve vejük, a megszerzett adataikkal jogosultaltan igénylés útján

költségvetési támogatást kíván megszerezni. E történeti tényállást rögzítette a Fővárosi Törvényszék Terhelt106 CVI. r. vádlottat érintően I/5. tényállási pontban az elsőfokú ítélet 140. oldalának második bekezdésében, míg Terhelt107 CVII. r. vádlottat érintően az I/6. tényállási pontban az elsőfokú ítélet 142. oldalának utolsó bekezdésében.

[74] A fentiekhez képest szintén a történeti tényállás tartalmazza – a I. tényállási pontra vonatkozó általános megállapítások között, az ítélet 130. oldalának harmadik bekezdésében –, hogy a fenti két vádlottat, több társukkal egyetemben Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott a beszerzés során tájékoztatta arról, hogy közreműködhetnek területalapú támogatások nyilvánvalóan jogosulatlan igénylésében, majd támogatásként a számlájukra érkező pénzek meghatározott részét át kell adniuk neki vagy átutalással továbbítani a részére.

[75] A bemutatott ítéleti tények összevetéséből és elemző értékeléséből könnyen belátható, hogy az egyazon tényállás különböző részeiben leírt vádlotti magatartások – közelebbről elkövetéskori aktuális tudattartalmak – tekintetében az elsőfokú bíróság egymással ellentétes, egymást kizáró megállapításokat tett. Az ítélet egészéből azonban – nem szem elől tévesztve a rendelkezésre álló bizonyítékokat, azok elsőfokú bíróság általi értékelését, továbbá az azokhoz fűzött indokolását sem – kétséget kizáróan az következik, hogy az elsőfokú bíróság nem állapította meg a vádlottak bűnösségét, éppen ellenkezőleg, a felmentésükről határozott. Ehhez képest tehát az elsőfokú bíróság ítéletének a Terhelt106 CVI. r. és Terhelt107 CVII. r. vádlottak bűnös tudattartalmára vonatkozó megállapításait kirekesztette a másodfokú bíróság a tényállásból az elsőfokú ítélet 130. oldalának harmadik bekezdésében. Másként fogalmazva, az elsőfokú ítélet e részéből – a bűnös tudattartalommal rendelkező vádlottak felsorolásából – mellözi a CVI. r. és CVII. r. terheltek megjelölését.

[76] Az ítéltábla álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítéletének előbbi ellentmondása nem jelenti azt az abszolút eljárási szabálysértést, amely a törvényszék határozatának szükségszerű hatályon kívül helyezésére vezetne e két vádlott tekintetében. A Be. 608. § (1) bekezdés f) pontja értelmében a másodfokú bíróság nem ügydöntő végzésével hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes. Jelen esetben azonban nem erről van szó, hiszen a két vádlottra vonatkozó egyes konkrét történeti tényállások egyértelműen azt rögzítik, hogy Terhelt106 CVI. r. és Terhelt107 CVII. r. vádlottakról nem lehetett megállapítani azt, hogy tudomással bírtak volna Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott bűnös szándékáról. A konkrét történeti tényállásokhoz képest az események előzményeit rögzítő, illetve azokról általánosságban számot adó ténymegállapítások nyilvánvaló következetlenségként értékelhetők, mert a törvényszék az ítélete 442. oldalának harmadik és negyedik bekezdésében, továbbá az 543. oldal utolsó bekezdésében kétséget kizáróan, és e helyeken már következetesen azt indokolta meg, hogy a két vádlottat milyen tények alapján mentette fel az ellenük emelt vád alól, és ez összhangban van a felmentő rendelkezésekkel. A másodfokú bíróság természetesen a későbbiekben részletesen számot fog adni arról, hogy az elsőfokú bíróság vádlottakat felmentő határozatát miért találta helyesnek, különös tekintettel arra, hogy a vádhatóság fellebbezett a felmentő rendelkezések ellen és mindkét terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítását, és velük szemben büntetés kiszabását szorgalmazta.

[77] A fentieken túlmenően az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetését követően néhány vádlott személyi körülményeiben is változások következtek be, amelyek szükségessé

tették az ez okból a Be. 592. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a tényállás e részének a kiegészítését. Az ítéltábla a másodfokú bíróság nyilvános ülésén elhangzottak alapján Terhelt2 II. r. vádlott személyi körülményei között feltünteti, hogy két kiskorú gyermeke 11 és 17 évesek. A vádlott és felesége a terhelt édesanyjának családi vállalkozásában dolgoznak.

[78] Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott személyi körülményei körében rögzíti, hogy jelenleg kőművesként dolgozik, amelyből havonta mintegy 260.000 forint nettó jövedelemre tesz szert. Az elsőfokú ítéletben feltüntetett lakáshitel tartozását időközben visszafizette. A felsőoktatásban hallgatói jogviszonnyal rendelkező felnőtt korú gyermekét támogatja anyagilag.

[79] Terhelt114 CXIV. r. vádlott férjétől Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottól két éve elvált, így neve most terhelt114. Tartásra szoruló gyermeke nincs, fodrász szakmájában már nem dolgozik, ehelyett a családi gazdaságban tevékenykedik, mely munkából havonta 150.000 forint jövedelme származik.

[80] E vádlott tekintetében a történeti tényállás is kiegészítésre, pontosításra szorul az iratok tartalma alapján az alábbiak szerint: A II/26. tényállási pontban rögzíteni szükséges, hogy terhelt114 CXIV. r. vádlott a közreműködésével okozott vagyoni hátrányt e tényállási pont tekintetében is teljes egészében visszatérítette, melynek következtében azt is rögzíteni szükséges, hogy a terhelt közreműködésével benyújtott összesen 75.430.116 forint támogatási igényből ténylegesen 34.958.102 forint került kifizetésre, amelyet terhelt114 teljes egészében megtérített. Az elsőfokú bíróság ítélete a vádlottat érintő tényállási pontok legnagyobb részében feltüntette a terhelt kártérítését, azonban ez a II/26. tényállási pont tekintetében elmaradt. A vádlott védője a másodfokú bíróság nyilvános ülésén csatolta azt a banki igazolást, amely bizonyítja, hogy az ügyvédi iroda a jogosultnak az összeget átutalta a 2017. év február hó 13. napján.

[81] Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott személyi körülményei – elsősorban egészségi állapotára vonatkozóan – kiegészítésre szorulnak. E körben a vádlott védője a 2022. év április hó 7. napján tartott nyilvános ülésen indítványozta, hogy a másodfokú bíróság tárgyalásra térjen át és bizonyítást vegyen fel a vádlott egészségi állapotát illetően, amely álláspontja szerint döntően befolyásolja a terhelttel szemben alkalmazott szankció mértékét, hiszen a börtöntűrő képessége jelentősen megváltozott. A másodfokú bíróság a bizonyítási indítványt elutasította, azonban a védő által az iratokhoz csatolt magánszakértői véleményt [Be. 190. § (2) bekezdés a) pont] a terhelt személyi körülményeinek körében a Be. 599. § (2) bekezdés b) pontjára tekintettel figyelembe vette. Az ítéltábla megállapította, hogy Terhelt87 LXXXVII. r. vádlotton a 2019. évben göbös strúma műtétet hajtottak végre, strómáját eltávolították, a szövettani vizsgálat rákbetegséget, a bal pajzsmirigylebenyben papilláris microcarcionomát igazoltak. Műtétje óta pajzsmirigyhormon pótlásra szorul. A 2021. év őszén hematológiai betegséget észleltek a vádlottnál, amelyet plazmaferézis-sel kezeltek a protokoll szerint, azóta szteroid kezelés alatt áll. Legutóbbi kontroll vizsgálata során véralvadási defektust diagnosztizáltak nála. A vádlott a hematológiai alapbetegségei miatt gondozásra szorul, pajzsmirigy betegsége miatt endokrinológiai, rákbetegsége miatt pedig onkológiai kezelése szükséges. Betegségeinek kimenetele bizonytalan, azok kontrollvizsgálatokat és folyamatos nyomon követést igényelnek. E betegségei a börtöntűrő képességét csökkentik, tekintettel arra, hogy vérképzőszervi, onkológiai, endokrinológiai megbetegedéseivel és ezek várható

szövődményeivel a BV Egészségügyi Szolgálat a csak polgári gyógyintézetekkel együttműködésben tudja az egészségügyi ellátását biztosítani.

[82] A fenti kiegészítésekkel az elsőfokú bíróság ítélete immár teljesen megalapozottá és felülbírálatra alkalmassá vált, mert a másodfokú bíróság a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja alapján az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megalapozatlanságát kiküszöbölte.

[83] Az ítéltábla már utalt néhány olyan eljárásjogi problémára és anyagi jogi minősítési kérdésre, amelyeket a védelem vetett fel, melyek között volt olyan is, amelyet a fellebbviteli főügyészség nyilvános ülésen eljáró képviselője is osztott, de a védők álláspontjától eltérően arra az álláspontra helyezkedett, hogy azok érdemben nem befolyásolják a törvényszék ítéletének felülbírállhatóságát.

[84] Az előbbiekről kapcsán immár anyagi jogi kérdésként merült fel a bünszervezeti elkövetés megállapíthatósága, illetve annak hiánya, amely értelmezésre szorul, különösen tekintettel arra a tényre, hogy az elsőfokú bíróság eljárásának időtartama alatt a bünszervezet törvényszövegében változás következett be. Az elsőfokú ítélet megalapozatlanságával és a terheltek felmentésének indítványozásával együtt a bünszervezeti elkövetés megállapításának törvényességét is vitatták ugyanis Terhelt2 II. r., Terhelt85 LXXXV. r., Terhelt8 LXXXVI. r., Terhelt87 LXXXVII. r., valamint Terhelt89 LXXXIX. r. vádlottak és védők. Másfelől – a korábban már jelzettek szerint – a vádhatóság sérelmezte, hogy terhelt114 CXIV. r. vádlott tekintetében az elsőfokú bíróság nem állapította meg a bünszervezeti elkövetést.

[85] A büntetőeljárás megindulásakor a Btk. 459.§ (1) bekezdésének 1. pontja értelmében bünszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése volt. A bünszervezet fogalmát a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvény 107.§-a 2019. év július hó 10. napi hatállyal módosította. E szerint bünszervezet: a legalább három személyből álló, hosszabb időre, hierarchikusan szervezett, konspiratíván működő csoport, amelynek célja öt évi, vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények elkövetése. Az elsőfokú bíróságnak döntenie kellett arról, hogy - a Btk. 2. § (1) és (2) bekezdéseiben írtakra figyelemmel - melyik anyagi jogi rendelkezést alkalmazza, melyik törvény szabályai kedvezőbbek a vádlottaknak. A törvényszék az ítélete 558. oldalán úgy foglalt állást e kérdésben, hogy a 2012. évi C. törvény (Btk.) rendelkezéseit kell alkalmazni a bünszervezetre vonatkozóan is. Ezen belül a 2019.év július hó 10. napjától hatályos bünszervezeti fogalom a hierarchikus szervezettség és a konspiratíván működő csoport új törvényi tényállási elemeire tekintettel további szűkítést eredményez, azonban - mivel több vádlott esetében még erre tekintettel is megállapítható a bünszervezeti elkövetés - enyhébb elbírálást a legújabb szabály mégsem biztosít.

[86] A bünszervezet fogalmát módosító törvény indokolása szerint a módosítás célja az, hogy a korábbiaknál élesebben határolja el a bünszervezet fogalmát a bünszövetségtől, ezzel adjon támpontot a jogalkalmazás számára a bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatósága kérdésében. A bünszervezet fogalmi meghatározása tehát a fentebb már említettek szerint kiegészült a hierarchizált szervezet és a konspiratív működés fogalmi elemeivel. Az egyes fogalmi elemek vizsgálata alapján látható, hogy az elkövetésben

résztevő személyek száma alapján a bűnszervezet megállapítása főszabály szerint nem ütközik akadályba, hiszen az irányadó történeti tényállás szerint a bűncselekmény elkövetésében csaknem százhusz vádlott vett részt. Természetesen a bűnsegédi magatartást tanúsító és mindössze egy részecselekményt megvalósító terheltek vonatkozásában okszerűen és megalapozottan állapította meg a törvényszék, hogy e vádlottak értelemszerűen nem bűnszervezeti elkövetési formában hajtották végre a bűncselekményt. Jóllehet a Legfelsőbb Bíróság 4/2005. BJE. számú jogegységi határozata értelmében a bűnszervezetben elkövetés megállapítható azzal szemben is, aki – eseti jelleggel – akár egyetlen cselekményt tettesként vagy részesként valósít meg, feltéve, ha az elkövető tudata a bűncselekmény elkövetésekor átfogta a bűnszervezet tárgyi ismérveit. Az elsőfokú bíróság a bűnsegédi magatartást tanúsító legtöbb vádlott esetében – akik mindössze egy-két részecselekmény elkövetésében vettek részt a jogosulatlan igénylés előterjesztéséhez rendelkezésre bocsátott adataikkal - helyesen járt el, amikor nem állapította meg a bűnszervezeti elkövetést, mert nem álltak rendelkezésre olyan adatok, amelyek a fent megjelölt tudati elemeket büntetőjogi bizonyossággal alátámasztották volna, másként fogalmazva, nem álltak rendelkezésre olyan bizonyítékok, amelyek azt igazolták volna, hogy a fenti jellegű bűnsegédi magatartást tanúsító elkövetők tudata az elkövetéskor ténylegesen átfogta a bűnszervezet tárgyi ismérveit. Ezzel szemben, ha csak a bűncselekményben résztvevő és legjelentősebb szerepet vállaló mintegy nyolc-tíz vádlott cselekvőségét vizsgáljuk, akkor az ő vonatkozásukban aggálytalanul megállapítható, hogy legalább ez a szűk elkövetői kör is megfelel a személyek minimális számára vonatkozó törvényi kritériumnak. Az elsőfokú bíróság ez utóbbi vádlottak tekintetében – a törvényi rendelkezésekkel összhangban – megkülönböztetést tett tettesi és részesi magatartások között és e magatartásokra tekintet nélkül állapította meg a bűnszervezeti elkövetést, mert a törvény helyes értelmezése szerint a bűnszervezetben elkövetés bármely elkövetési alakzatban megvalósulhat.

[87] Az sem kétséges, hogy a bűnszervezet fogalmi ismérvei közül maradéktalanul megvalósult a csoport hosszabb időre szervezettsége is. E fogalmi elem nem kizárólag a bűncselekmény elkövetéséhez feltétlenül szükséges időt jelenti, hanem azt az időtartamot kell érteni, amely alatt a bűnszervezetet létrehozzák, vagyis amely elégséges a szándékos bűncselekmények elkövetése érdekében alakuló csoport kialakítására és működésének összehangolására. A fentiekből látható tehát, hogy a hosszabb időre szervezettség nem egyezik meg a bűncselekmény tényleges elkövetési idejével, hanem annál jóval hosszabb időtartamot ölel fel, mely alatt a bűnözésre alakult csoport szervezése és kialakítása zajlik. Az elsőfokú bíróság által helyesen és tényszerűen rögzített történeti tényállásból kiviláglik, hogy jelen ügyben már önmagában a bűncselekmény elkövetése is megközelítőleg három évig folyamatosan tartott, de ezen felül – ezt megelőzően – a szervezet kialakítása és felkészítése is megtörtént, mert a tényállásból és azt alátámasztó bizonyítékokból az is kiolvasható, hogy az elkövetésben résztvevő és a legjelentősebb részt vállaló vádlotti csoport lényegét tekintve vállalkozásszerűen és rendszerszerűen működött, miközben mindenki a saját részfeladatát teljesítette.

[88] Természetesen az elkövetőknek nem kell ismeretekkel rendelkezni arról, hogy az által elkövetett bűncselekményt milyen büntetési tétellel fenyegeti a törvény, mert ez a tényállási elem egy objektív büntethetőségi feltétel, amely független az elkövető tudatától.

[89] Az eddig kifejtettek értelmében tehát nem tévedett a Fővárosi Törvényszék, amikor a bűnszervezeti elkövetést az elsőfokú ítéletben meghatározott vádlottak tekintetében megállapította.

[90] Hivatkozik a Fővárosi Ítéltábla a Kúria Bhar.III.571/2019/41. számú végzésének indoklására, amely szerint a Btk. nem tartalmaz törvényi értelmezést a „hierarchikusan szervezett” és a „konspiratíván működő” fogalmi elemekhez. Ezek értelmezése a jogalkalmazó, a bíróság feladata. A jogalkalmazó alkotmányossági köteletségének eleget téve értelmezéskor figyelembe veszi a jogszabályhoz fűzött indokolást, azonban annak kötőereje nincs, az nem anyagi jogi jogszabály. A törvényi indoklás az egyes fogalmi elemek törvényi megállapításához ad értelmezési segítséget. A bíróság feladata megvizsgálni minden ügyben, hogy megállapítható-e adott tényállás alapján a bünszervezetben elkövetés. A bíróság számára e tekintetben mindig az alanyi oldal vizsgálata a lényeges. A terheltnek tudnia kell, hogy azt a bűncselekményt, aminek elkövetője, bünszervezetben valósítják meg.

[91] A Kúria a szóban forgó határozatában kiemelte, hogy a jogszabályi változás nem jelenti feltétlen a bünszervezet fogalmának jogalkalmazói újragondolását. A hierarchikus szervezettség nem jelenti valamennyi bünszervezetben résztvevő személy hierarchiában való elhelyezkedését. Ha olyan adat áll rendelkezésre, amely akár egy résztvevő szervezői, koordináló, irányító szerepére vonatkozik a feladatok megosztása során, akkor e körülmény olyan alá-fölérendeltséget jelentő személykapcsolatnak tekinthető, amely megalapozhatja a bünszervezet megállapítását az új fogalom szerint is. A csoport konspiratív működése lényegében a korábbi összehangolt működés fogalmának feleltethető meg, amennyiben az a külvilág előtt rejtve valósul meg, de nem jelenti a teljes szervezet minden tagjával való együttműködést, hanem az egyes cselekményekhez rendelt személyek összehangolt tevékenységét feltételezi (Kúria Bhar. III.571/2019/41. számú végzésének [154] – [155] bekezdései).

[92] A Kúria fenti megállapításai a jelen ügy történeti tényállására és az abban szereplő terheltekre vonatkoztatva azt jelenti, hogy alapvetően helyesen járt el a Fővárosi Törvényszék, amikor még az elkövetésben jelentősebb szerepet vállaló vádlottak nem mindegyike esetében állapította meg a bünszervezeti elkövetést. A kúriai határozat helyes értelmezése szerint önmagában az a körülmény, hogy a bűnelkövetői szervezet hierarchikus, alá-fölé rendeltségen alapuló szervezettség formájában működik még nem jelenti azt, hogy a bünszervezetben résztvevő valamennyi személy feltétlenül részt vesz a hierarchiában, törvényszerűen annak valamelyik szintjén helyezkedik el.

[93] Ebből a szempontból kiemelendő terhelt114 CXIV. r. vádlott cselekvősege, akinek esetében az ügyészség úgyszintén a bünszervezeti elkövetés megállapítását szorgalmazta. Az elsőfokú bíróság a mérlegeléssel megállapított ítéletében arra a következtetésre jutott, hogy e terhelt vonatkozásában nincsenek meg azok a törvényi feltételek, amelyek a leg súlyosabb szervezett elkövetési magatartás megállapítását lehetővé tennék. A másodfokú bíróság a bűnelkövetői szervezet személyi kapcsolatainak és szervezeti hálójának áttekintését követően megállapította, hogy a CXIV. r. vádlott ténylegesen nem végzett olyan szervezői tevékenységet, amelynek eredményeként az ő személyén keresztül és közreműködésével kerültek volna a rendszerbe további elkövetők. Ezzel a körülménnyel részletesen foglalkozott az elsőfokú bíróság is, mert a vádlott tagadó nyilatkozatainak ismertetésén túl azokat az egyéb bizonyítékokkal is összevetette és megállapította, hogy a CXIV. r. vádlott – volt férjétől eltérően – ténylegesen nem végzett semmilyen beszerző tevékenységet. A mérlegelt tényállásból az is kitűnik, hogy terhelt114 CXIV. r. vádlott tagadó vallomásával szemben az elsőfokú bíróság számos olyan bizonyítékot tárt fel és értékelt, amelyek a terhelt bűnössége

felől kétséget sem hagytak. Valóságos és tényeken alapuló mérlegelést végzett a Fővárosi Törvényszék, amikor úgy foglalt állást, hogy a bünszervezeti elkövetés nem róható a vádlott terhére. Az elsőfokú ítélet 545. oldalán – alulról a harmadik bekezdésben – az elsőfokú bíróság megállapította, hogy beszerezői tevékenységgel nem volt érintett terhelt114 CXIV. r. vádlott, míg az ítélet 546. oldalának harmadik bekezdésében pedig azt állapította meg, hogy nem merült fel arra vonatkozó adat, hogy a vádlott Terhelt117 CXVII. r. vádlotton kívül más személynek is ajánlotta volna a volt férje által felkínált lehetőséget. Vizsgálva a vádlottak kapcsolatrendszerét, terhelt114 CXIV. r. vádlottnak a cselekmény elkövetésében játszott szerepét, valóban az állapítható meg, hogy bár több részcselekmény elkövetésében közreműködött, de elsősorban saját személyében, és más terheltek beszerzésében – Terhelt117 kivételével - nem vett részt. Ilyen körülmények között az ítéltábla álláspontja szerint is helyesen döntött a törvényszék, amikor erre vonatkozó bizonyíték hiányában nem állapította meg a CXIV. r. vádlott tekintetében a bünszervezeti elkövetést. Megvizsgálva immár terhelt114 CXIV. r. vádlott cselekvőségét az egyes részcselekményekben, azokról az állapíthatóak meg, hogy a I/5. tényállási pontban a terheltnek mindössze annyi cselekvősége volt, hogy a számlájára utalt összeget készpénzben felvette. Ez a magatartása bünszervezeti elkövetői tevékenységnek nem értékelhető. A I/11. tényállási pontban a büntetőjogilag releváns magatartása kizárólag a saját személyét érintette, amely önmagában ugyan alkalmas lehetne a bünszervezeti elkövetés megállapítására, azonban az elsőfokú bíróság tényeken alapuló mérlegelése e tekintetben megalapozottan és eredményesen nem támadható. Az I/14., II/12. és II/19. tényállási pontokban a vádlottnak nem volt cselekvősége, míg a II/25 és V/9. tényállási pontban azt állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a saját adatait adta meg a vádlott a támogatás igényléséhez. Egyedül a már említett Terhelt117 CXVII. r. vádlottat tájékoztatta terhelt114 CXIV. r. vádlott a II/26 és V/33. pontban a pénzszerzés ekkénti lehetőségéről. Összességében helyes döntést hozott a Fővárosi Törvényszék, amikor nem állapította meg terhelt114 CXIV. r. vádlott terhére a bünszervezeti elkövetést.

[94] A Fővárosi Törvényszék által rögzített tényállás alapján nem lehet kétséges a bünszervezeti elkövetés Terhelt2 II. r., Terhelt85 LXXXV. r., Terhelt8 LXXXVI. r., Terhelt87 LXXXVII. r. és Terhelt89 LXXXIX. r. vádlottak tekintetében, hiszen esetükben mind a hierarchikus szervezeti felépítés, mind pedig a konspiratív működés megállapítható volt. A bűncselekmények elkövetése során kifejtett tevékenységük, azok összehangoltsága is megfelelt a törvényi feltételeknek.

[95] A hierarchikus szervezeti felépítést illetően kiemelkedő jelentősége van annak, hogy az elkövetők a végrehajtás során ténylegesen alá-fölé rendeltségi viszonyban vannak és a döntési szintek is meglehetősen jól elhatárolhatók egymástól. A hierarchikus, alá-fölé rendeltségi viszonyon alapuló tagozódás tehát vertikális tagozódást jelent és ez a tény egyértelműen megállapítható a történeti tényállásban rögzített egyes cselekményeknél. Ennek lényege szerint a szervezeti hierarchia csúcsán Terhelt1 I. r. vádlotton mellett Terhelt2 II. r. vádlott állt, míg a közvetlenül alatta elhelyezkedő szinten Terhelt85 LXXXV. r., Terhelt8 LXXXVI. r. és Terhelt87 LXXXVII. r. vádlottak voltak, akik egymással mellérendeltségi viszonyban álltak. Más szinten jelent meg Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott, aki a hierarchizált szervezeti felépítésben közvetlenül Terhelt87 LXXXVII. r. terhelt alatt helyezkedett el. E vádlottak bünszervezeti elkövetői minőségét már önmagában is – de nem kizárólagosan – jól mutatja az a körülmény, hogy milyen rendkívül nagyszámú részcselekmény elkövetésében vettek részt hosszú időn keresztül, három éven át. Említést érdemel, hogy Terhelt2 II. r. vádlott részcselekményeinek száma meghaladja a százötvenet, míg Terhelt85 LXXXV. r. vádlott esetében ez a szám meghaladja a negyvenet, Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott esetében a

harmincat, Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott esetében megközelítőleg húsz, de Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott vonatkozásában is tizenöt. A helyesen megállapított ítéleti tényállásból a fenti tagozódás és az ennek megfelelő különböző döntési - végrehajtási szintek egyértelműen kiolvashatók. Az elsőfokú ítélet indokolása ennek megfelelően számos olyan bizonyítékot sorol fel és értékeli, amelyek meggyőzőek az ítéltábla számára is a tekintetben, hogy az elkövetők ténylegesen alá-fölé rendeltségi viszonyban voltak, és közöttük - éppen a szervezettség és a hierarchia okán - egyértelműen utasításos rendszer alakult ki. Így az is megállapítható volt, hogy az információk oda - vissza áramlása során minden szál Terhelt1 I. r. vádlott kezében összpontosult. Az I. r. terhelt volt az a személy, aki az alatta lévő szinten elhelyezkedő elkövetőket utasította, illetve látta el konkrét instrukciókkal, majd döntően ez a szint intézkedett az egy részecselekményben résztvevő névleges igénylők beszerzéséről, de esetenként az is előfordult, hogy ez a szint is további szervezőket vont be. A fenti módon jogosulatlanul megszerzett földalapú támogatások visszaosztása is ugyanezen alá-fölérendeltségi rendszerben működött, mert a névleges igénylőknek a Magyar Államkincstár által kiutalt támogatások a beszerzőkön keresztül jutottak el a bűnszervezet felsőbb vezetőihez, végezetül pedig annak működtetőjéhez.

[96] Ebben a szervezetben – a fentebb vázoltak szerint – kiemelkedő szerep jutott Terhelt2 II. r. vádlottnak, aki nemcsak szorosan együttműködött a már jogerősen marasztalt I. r. vádlottal, hanem önálló tevékenységet is végzett. Az elsőfokú bíróság által helyesen megállapított tényállás alapján nem kétséges, hogy az I. és II. r. vádlottak a jogosulatlan támogatási igények benyújtásában szorosan együttműködtek, és ennek érdekében egy apró részletekig kidolgozott rendszert építettek fel és működtettek. A törvényszék Terhelt2 II. r. vádlott bűnösségét illetően bizonyítékként értékelte a lehallgatási anyagokat és nem utolsósorban az együttműködő tanúk – köztük tanú4 – vallomásait. Az elsőfokú bíróság részletesen ismertette azokat a telefonbeszélgetéseket, amelyek a másodfokú bíróság számára sem hagytak kétséget afelől, hogy Terhelt2 II. r. vádlott a tagadása ellenére részt vett, mi több döntő szerepet vállalt a bűncselekmény sorozat kidolgozásában és megszervezésében, valamint a végrehajtásában. A törvényszék az ítélete indokolásának 495-499. oldalain részletesen elemezte egyfelől a lehallgatott telefonbeszélgetések tartalmát, másfelől értékelte tanú4 együttműködő tanú vallomásait, amely alapján helyesen vonta le azt a következtetést, hogy a II. r. vádlott maga is aktívan részt vett a Terhelt1 által szervezett jogosulatlan igénylések benyújtásában. Az ítéltábla mindenben osztotta az elsőfokú bíróság érvelését a II. r. terhelt bűnösségének megítélését illetően, hiszen a törvényszék a bizonyítékok összevetése alapján vont következtetést arra, hogy Terhelt2 II. r. vádlott részt vett a bűncselekmény elkövetésében, még abban az időszakban is, amikor már nem dolgozott a hivatalban. A törvényszék ebbéli indokolása nem kifogásolható, mert ésszerű az a megközelítés, hogy az I. r. vádlott nem bízta volna rá a kérelmek elektronikus beadását, ha a II. r. terhelt nem működött volna közre a cselekménysorozat megszervezésében. Fordítva is igaz az állítás, hiszen hivatali helyzeténél fogva Terhelt1 nem nyújthatta be az igényléseket, továbbá amúgy sem értett a bonyolult informatikai rendszerekhez. Az elsőfokú bíróság azt is helyesen értékelte, hogy a II. r. vádlott rendelkezett olyan széleskörű felhatalmazással és informatikai hozzáférési lehetőséggel, hogy személy szerint ő maga is dönthetett az igénylésekről akár pozitív, akár negatív értelemben, azaz lehetősége volt az igénylések beadására, módosítására vagy éppen azok visszavonására. Az elsőfokú bíróság ezen megállapításai ugyancsak tényadatokon alapultak, hiszen az sértett2-től beszerzett dokumentáció alapján állapította meg a fenti tényeket, amelyből kétséget kizáróan vezette le azt is, hogy a vádlott hivatali helyzeténél fogva teljeskörű hozzáféréssel rendelkezett az IIER rendszer szinte valamennyi programjához.

[97] Ezeket a körülményeket az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárása során feltárta és nagy alapossággal értékelte. Ismételten hangsúlyozni szükséges, hogy nemcsak a bűncselekmény elkövetése, hanem annak bünszervezetben történő megvalósítása is bizonyítékokkal alátámasztott. A már említett és az elsőfokú bíróság által aggálytalanul elfogadott együttműködő tanúk által elmondott vallomásokon túlmenően a titkos információ gyűjtés és titkos adatszerzés keretében szerzett bizonyítékok ugyancsak megerősítették a tanúk által elmondottakat, de ezek önmagukban is bizonyítékokul szolgáltak a bünszervezeti felépítés valóságos voltára. Az elsőfokú bíróság feltárta a Terhelt1 I. r. és Terhelt2 II. r. vádlott közötti kapcsolattartás tényét, tartalmát és minőségét is, amely alapján azt is a valóságnak megfelelően állapította meg, hogy kapcsolatban maradtak a II. r. vádlottnak a Hivatalból történt távozását követően is, a bűncselekmény elkövetésének további folytatása érdekében. A vádlottak tevékenységének ilyen részletes összehangoltsága nem kizárólag az elkövetésre, hanem a bűncselekmény leleplezésének elkerülésére is kiterjedt, mi több, egyértelmű bizonyítékok merültek fel arra is, hogy a szervezet komoly figyelmet fordított arra, hogy az időközben már megindult büntetőeljárásban valamennyi résztvevő lehetőség szerint tagadjon, illetve, hogy vallomásaik következetesek és a legnagyobb mértékben összehangoltak legyenek.

[98] A fentiekből is a konspiratív elkövetési mód következik, mert látható, hogy az elkövetők közötti koordináció még a lebukás megelőzésére tett egyeztetett lépéseket is tartalmazta. Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok értékelése körében figyelemmel volt arra is, hogy a deliktum elkövetésében vezető szerepet játszó vádlottak – köztük Terhelt2 II. r. vádlott – folyamatosan figyelemmel kísérték a kérelmek mikénti alakulását, és szükség szerint, akár napi rendszerességgel, intézkedtek a túligénylések megszüntetése tárgyában, amely a lebukás jelentős veszélyét hordozta magában. Szintén ebbe a körbe tartoznak azok a szervezett vádlotti magatartások, amelyek a már jogosulatlanul megszerzett támogatási pénzek meghatározott mértékű felosztására vonatkoztak, továbbá a lebukás elkerülésének céljából beszerzendő földhasználati jogosultságot igazoló hamis okiratok prezentálására tett intézkedések, valamint a bizalmi viszonyban álló névleges igénylők igénybevétele a tettesek, illetve szervezők személyének rejtve maradása érdekében. A felsorolt magatartások kivétel nélkül a bünszervezeti elkövetést támasztják alá, és azon belül is egyértelműen bizonyítékokul szolgálnak a terhelték által tanúsított konspiratív magatartásra. Ennek egyértelmű résztvevője volt Terhelt2 II. r. vádlott is.

[99] Továbbra is bünszervezeti elkövetés problémájánál maradva: Terhelt85 LXXXV. r. vádlott volt azon személyek egyike, akik a szervezeti hierarchiában igen magas szinten, közvetlenül Terhelt2 II. r. terheltnek alárendelve jelent meg. Tevékenységének jellemzője egyrészt magánszemélyek, illetve magánszemélyek által képviselt cégek beszerzése volt a jogosulatlan támogatás felvétele érdekében. A hálózati kapcsolatok rendszeréből és az elsőfokú bíróság által helyesen megállapított tényállásból is látható, hogy Terhelt85 legalább tíz további elkövetőt vont be a bűncselekmény sorozatba, hiszen egyértelműen neki tulajdonítható a korábban már jogerősen marasztalt Terhelt96 XCVI. r., Terhelt100 C. r., Terhelt102 CII. r., Terhelt103 CIII. r., Terhelt105 CV. r., Terhelt116 CXVI. r., illetve Terhelt94 XCIV. r. és nem utolsósorban Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott beszerzése, aki viszont bevonta az elkövetésbe Terhelt92 XCII. r. és Terhelt93 XCIII. r. vádlottakat. A bünszervezeti elkövetésre, ezen belül a hierarchikus szervezeti felépítésre szolgál bizonyítékokul Terhelt85 LXXXV. r. vádlott egyébként tagadó vallomása, amelyben egyértelműen terhelte Terhelt2 II. r. vádlottat, miszerint ő volt az, aki megkereste azzal a lehetőséggel, hogy az sértett2-nál

megjelent pályázatokra embereket kell szereznie. Ugyanebben a vallomásában a LXXXV. r. vádlott arra is kitért, hogy az emberek beszerzését anyagilag is honorálni fogja neki a II. r. vádlott. Ebből is látható, hogy a szervezettség magas szintű volt és olyan összegek megszerzéséről volt szó, amelyekért a bűncselekmény ötletgazdái még az anyagi javak befektetését sem sajnálták.

[100] Az elsőfokú bíróság nemcsak az egyes vádlottak bűnösségének megítéléséhez használta fel a titkos eszközökkel rögzített telefonbeszélgetések tartalmát, a telefonok forgalmazásának adatait és a házkutatások során fellelt tárgyi bizonyítékokat, hanem ezek értelemszerűen és elválaszthatatlanul részét képezték magának a bűnszervezet létezése bizonyításának. A Terhelt2-terhelt85 kapcsolathoz hasonlóan a törvényszék elemezte a Terhelt2 II. r. és Terhelt8 LXXXVI. r. terhelték között fennálló kapcsolatot is, amelyből tényyszerűen emelte ki azt, hogy e két vádlott között már a 2010. év szeptemberében kimutatható volt a kapcsolattartás, méghozzá egy támogatási ügyben, hiszen a LXXXVI. r. vádlott telefonjából nyerték ki azt a rövid szöveges üzenetet, amelyben a terhelt az apósa regisztrációs számát küldte el a II. r. vádlottnak. De ugyanilyen tartalmú szöveges üzeneteket találtak a nyomozóhatóság tagjai a LXXXVI. r. vádlott telefonjában a korábban már jogerősen marasztalt Terhelt113 CXIII. r. és Terhelt117 CXVII. r. vádlott adataival. A bűnszervezet működésének időbeli síkját az a bizonyíték világítja meg, amelyet a törvényszék az ítélete 522. oldalának utolsó bekezdésében fejtett ki, és amely arról szól, hogy a LXXXVI. r. vádlott a 2013. év május-szeptember közötti időszakban számos olyan rövid szöveges üzenetet küldött a II. r. vádlottnak, amelyekben azoknak a személyeknek az adatai voltak, akik abban az évben kivétel nélkül jogosulatlan igénylőként szerepeltek. Mindezek a tények a másodfokú bíróság számára a vádlottak bűnösségén túlmenően arra is bizonyítékkul szolgáltak, hogy a bűnszervezet korábban már kifejtett fogalmi elemei a szóban forgó terhelték mindegyikére maradéktalanul megállapítható volt.

[101] Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott bűnszervezeti elkövetői minőségének megállapítása során sem tévedett az elsőfokú bíróság, hiszen a szervezeti hierarchiában előkelő helyet betöltő vádlott közvetlenül a Terhelt1-Terhelt2 szint alatt helyezkedett el, egysorban Terhelt85 LXXXV. r. és Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottakkal. Az elsőfokú bíróság nem részletezte, de a személyi kapcsolatok hálójából és az egyes történeti tényállásokból kiolvasható, hogy Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott szervezte be azt a Terhelt89 LXXXIX. r. vádlottat, aki aztán további terhelteket vont be a cselekménybe. E vádlott azonban maga is közvetlenül bevont elkövetőket, így a korábban már jogerősen marasztalt Terhelt101 CI. r. vádlottat, valamint a jelen ítélettel elbíralt Terhelt95 XCV. r. terheltet. A vádlott terhére megállapítható cselekmények nagy számán felül, a szervezetben elfoglalt szerepe is kiemelkedő, mert azon túl, hogy a közvetlen vezetők fölött a második szinten helyezkedett el, egyfelől ő is további szervezőt bízott meg Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott személyében, de ő maga is közvetlenül gondoskodott új igénylők bevonásáról.

[102] Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott bűnszervezeti elkövetésére vonatkozóan a szervezeten belüli helyével kapcsolatban azt emeli ki az ítéltábla, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletének 439. oldalán ismertette a vádlott vallomásában szereplő azon bizonyítékot, amelyből egyértelmű következtetést lehetett vonni a bűnszervezeti tagozódásra, feladat megosztásra és önmagában a bűnszervezeti jellegre. Az elsőfokú bíróság a pályázati pénzek megérkezése utáni eljárást Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott vallomása alapján állapította meg. Ennek minden esetben az volt a menete, hogy e vádlottat Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott előzetesen értesítette, ezt követően Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott a pénzt a beszervezett

igénylőktől beszédte, majd azt Terhelt87hoz visszajuttatta. Mindezekből látható, hogy a szervezettség magas foka valósult meg a hierarchia csúcán és az alatta lévő szinten szerephez jutó vádlottak között, ami az elkövetési időtartamot is figyelembe véve gyakorlatilag egy jól bejáratott eljárási rendnek mondható.

[103] Ezek a bizonyítékok az ítéltábla álláspontja szerint az egyes vádlottak esetében megalapozottan vezettek a bünszervezeti elkövetés megállapításához. A törvényszék gondot fordított a bünszervezet törvényi tényállási elemeinek a bizonyítására, melynek keretében nemcsak a hierarchizált szervezetet, hanem a konspirációt is részletesen leírta. Ennek legékeesebb példája a bűncselekmény elkövetésében vezető szerepet játszó terheltek között lezajlott telefonbeszélgetések tartalma volt, amelyek az együttműködés több rétegű tagozódását támasztották alá, és nem utolsósorban az is megállapítható belőlük, hogy a vádlottak figyelme minden részletre kiterjedt. Gondot fordítottak a bűncselekmény tovább folytatására, ennek keretében folyamatosan újabb igénylők beszervezésére, az igények benyújtásának látszólagos szabályszerűségére, nyomon követték a támogatások kiutalását, gondoskodtak a jogosultak által megkapott pénzek beszédéséről és elosztásáról, végezetül pedig konkrét lépéseket tettek a lebukás elkerülése érdekében. Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok értékelése körében számos olyan lehallgatott telefonbeszélgetést rögzített az ítéletében, amelyek önmagukban nem pusztán a bűncselekmény elkövetését, hanem annak rendkívül magasfokú szervezettségét is alátámasztották. Ezek a beszélgetések a tartalmukat illetően minden részletükben egybevágtak az együttműködő tanúként szereplő tanú2 vallomásaival és e bizonyítékokból, valamint az okiratokból ugyancsak arra lehetett következtetést vonni, hogy a jelen ítélettel elbírált vádlottak döntő többsége a bűncselekményt bünszervezeti elkövetőként valósította meg. Az elsőfokú ítélet – a vádlotti védekezésekkel és a védői érvelésekkel szemben – számos olyan telefonbeszélgetést jelölt meg és idézett be, amelyek nem hagytak kétséget afelől, hogy az elkövetők a magatartásukat a szervezettség legmagasabb szintjén hajtották végre (458-487. oldal). Ezek a bizonyítékok – konkrét személyekre tekintet nélkül – a szervezet létét és működésének igen széles kereteit illusztrálják, melyek ismeretében a másodfokú bíróság álláspontja szerint is aggálytalanul megállapítható volt a bünszervezeti elkövetés.

[104] Eljárásjogi problémaként merült fel ugyanakkor az a körülmény, hogy felhasználható-e bizonyítékként Terhelt85 LXXXV. r. vádlott és tanú166 között folytatott telefonbeszélgetések tartalma, figyelemmel arra, hogy tanú166 az eljárásban védőként szerepelt. E problémát Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott védője vetette fel és érvelésének lényege szerint az eljárásjogi rendelkezések nem teszik lehetővé a védőnek a terhelttel folytatott beszélgetésének bizonyítékként történő értékelését. Az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásának 526. oldalán maga is foglalkozott ezzel a problémával. Kiemelte, hogy a vádirat benyújtása idején hatályos Be. 202. § (3) bekezdésében és a 206. § (6) bekezdésében írtak szerint nem használható fel bizonyítékként abból a beszélgetésből származó információ, amelyet a vádlott a védőjével folytat. A jogszabályi rendelkezés a védelemhez fűződő alapvető garanciális jogok tiszteletben tartásából fakad – állapította meg az elsőfokú bíróság -, mely jog azonban nem tekinthető korlátlanul. Végezetül arra az álláspontra helyezkedett a Fővárosi Törvényszék, hogy tanú166 Terhelt85 védelmét nem látta el, ennél fogva a közöttük folytatott beszélgetés a büntetőeljárásban törvényesen felhasználható.

[105] Az ítéltábla nem értett egyet az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával az alábbiak szerint: a jelenleg hatályos 2017. évi XC. törvény (Be.) a VIII. Fejezetében részletesen foglalkozik a védő fogalmával, jogaival és kötelezettségeivel, a kizárására vonatkozó

szabályokkal és számos más fontos kérdéssel. Az eljárásjogi törvény ugyan konkrét alcímet nem szentel az ügyvéd fogalmának, azonban a Be. több helyen is használja ezt a fogalmat és a törvényi rendelkezések egybevetéséből kitűnik, hogy korántsem tesz egyenlőségjelet a szóban forgó két fogalom közé. Míg az ügyvéd egy jogász hivatás megjelölése, amely számos konkrét tevékenység végzésére ad felhatalmazást, addig a védő a büntetőeljárásban speciális jogokkal felruházott személy - legtöbbször ügyvéd -, akinek feladata a terhelt legmagasabb szintű és hatékony védelme. A Be. a fenti megkülönböztetést a törvényben mindenhol következetesen fenntartja és végig viszi, hiszen a 170. § (1) bekezdésének a) pontja értelmében nem hallgatható ki tanúként a védő arról, amiről védőként szerzett tudomást, vagy amit a terhelttel védői minőségében közölt. Az idézett rendelkezésből ismételtelen az látható, hogy a törvény a védői pozíciót és a védői titkot, valamint a védői titoktartást kezeli sérthetetlenként, nem pedig azt a körülményt, hogy egy adott személy a büntetőeljárásban részt vesz, akár úgy, hogy a foglalkozása ügyvéd. A szabályozás következetes, hiszen a leplezett eszközök alkalmazásának eredménye címszó alatt a Be. 254. § (1) bekezdésének a) pontja úgy fogalmaz, hogy bizonyítékként nem lehet felhasználni a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának eredményét, ha az érintett olyan védőként eljáró személy, akivel szemben a 357. § alapján bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz nem lett volna alkalmazható. A hivatkozott 357. § (3) bekezdés a) pontja megtiltja a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását a védővel szemben. Mindezekből a szabályokból az látható, hogy kizárólag a védővel szemben nem alkalmazható leplezett eszköz, amennyiben pedig ilyen eszközt alkalmaztak a védővel szemben annak eredménye a büntetőeljárásban nem használható fel. Az ítéltábla álláspontja szerint a védelem felvetése helytálló és a tanú166, valamint Terhelt85 LXXXV. r. vádlott között folytatott telefonbeszélgetések tartalma bizonyítékként nem használható fel. Ennek indoka abban összegezhető, hogy a büntetőeljárás törvény minden esetben a védőről beszél, amely szóhasználatból mind nyelvtani, mind pedig logikai és rendszertani értelmezés szerint az a következtetés vonható le, hogy a törvény az eljárás során a védőként megismert ügyvédi titkot védi, tekintet nélkül arra, hogy a terhelt saját védőjéről, vagy pedig az eljárásban szereplő más terhelt védőjéről van szó. Ezt a gondolkodást és érvelést látszik alátámasztani többek között az a törvényi rendelkezés is, amely a korábban már említett Be. 170. § (1) bekezdés a) pontjában úgy rendelkezik, hogy nem hallgatható ki tanúként a védő arról, amiről védőként szerzett tudomást, vagy amit a terhelttel védői minőségében közölt. Az idézett rendelkezésből is látható, hogy az eljárási törvény mindig csak a „védő” szót használja, toldalék nélkül, azaz nem szerepel a „védője” kifejezés, amely törvényszerkesztési mód újfent arra enged következtetni, hogy általában az ügyvédi titkot és általában a védőt, valamint a védő eljárását mentesíti a törvényi rendelkezés, függetlenül attól, hogy kinek a védője volt.

[106] Egyetértett tehát az ítéltábla Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott védőjével a tekintetben, hogy tanú166 – mint Terhelt85 LXXXV. r. vádlott védője - és Terhelt88 LXXXVIII. r. terhelt között folytatott telefonbeszélgetés anyaga törvényesen nem használható fel bizonyítékként, ezért az ítéltábla a 012822701 és 0121780601 közleményszámú beszélgetések tartalmát a bizonyítékok közül kirekesztette.

[107] Nyomban szükséges hozzátenni, hogy ezeknek a beszélgetéseknek a tartalma mindössze arra korlátozódik, hogy Terhelt85 LXXXV. r. vádlott arra panaszodik tanú166nak, hogy fél a büntetőeljárástól, illetve annak következményeitől és ennek a problémájának a megoldásán vitatkoznak. Mindez azt jelenti, hogy a kirekesztett bizonyítékok érdemben egyébként sem érintették sem Terhelt85, sem Terhelt88 bűnösségének kérdését,

ezért e bizonyítékok kirekesztése a cselekmények megítélése szempontjából tökéletesen irreleváns.

[108] Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott védője – ugyancsak az eljárásjogi problémák körében – arra mutatott rá, hogy álláspontja szerint a fentnevezett terhelt esetében az ügyészség által benyújtott vádirat nem felel meg a Be. 422. §-ában foglalt törvényes vád követelményeinek, mert az konkrétumok nélkül, csak általános megállapításokat tesz a vádlott magatartását illetően, ezért a védő álláspontja szerint az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének és a büntetőeljárás megszüntetésének van helye Terhelt88 esetében.

[109] A Fővárosi Ítéltábla nem osztotta a védő aggályait. A hatályos Be. 422. § (1) bekezdés a-d) pontjai tartalmazzák a vádirat törvényes elemeit, amelyek hiánya esetén az elsőfokú bíróságnak az eljárást meg kell szüntetnie a Be. 567. § (2) bekezdés d) pontja alapján, illetve a másodfokú bíróságnak – az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése mellett – ugyancsak meg kell szüntetnie az eljárást a Be. 607. § (1) bekezdésében írtakra figyelemmel. A vádirat elengedhetetlenül szükséges törvényes elemei: a) a vádlott azonosításra alkalmas megjelölése, b) a vád tárgyává tett cselekmény pontos leírása, c) a vád tárgyává tett cselekmények a Btk. szerinti minősítése, d) az ügyészségnek a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására, vagy a kóros elmeállapota miatt nem büntethető terhelt felmentésére vonatkozó indítványa. Ezek közül a védő a Be. 422. § (1) bekezdés b) pontjában megjelölt hiányosságot nevezte meg olyan körülményként, amely miatt Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlottal szemben az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére és az eljárás megszüntetésére lenne szükség.

[110] A Fővárosi Főügyészség KÜO.9040/2014/229. számú vádiratának III/7. és III/8. tényállási pontjaiban rögzített magatartások miatt vádolta az ügyészség Terhelt88 LXXXVIII. r. terheltet a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett, jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás büntettének kísérletével. A fenti vádirat III/7. tényállási pontjában Terhelt92 XCII. r. vádlott, míg a III/8. tényállási pontjában Terhelt93 XCIII. r. vádlott jogosulatlan igénylését tette vád tárgyává az ügyészség. Mindkét tényállási pontban azt a történeti tényállást írta le az ügyészség, hogy a két vádlott – tudva a jogosulatlan igénylés tényéről – ügyfélkapu hozzáférést igényeltek az okmányirodában, a regisztrálásukat követően bankszámlát nyitottak, végezetül pedig a jogosulatlan igényléshez az sértett2 regisztrációs és ügyfélkapu regisztrációs adataikat átadták Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlottnak, aki azokat továbbította Terhelt85 LXXXV. r. vádlottnak, a bűncselekmény egyik fő szervezőjének.

[111] A védői álláspont szerint a vádirat azért nem törvényes, mert Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott esetében nem tartalmazza azt, hogy a vádlott milyen cselekményt, mikor és konkrétan milyen körülmények között követett el, melynek az a következménye, hogy a terhelt bűnösségének megítélésében és cselekményének jogi minősítését illetően nem lehet állást foglalni.

[112] A vádiratot teljes egészében áttekintve megállapítható, hogy a vád szerkesztője azt az elvet követte, hogy az évenkénti jogosulatlan igénylések tekintetében leírt egy „általános” tényállási részt, amely az adott évre vonatkozó jogosulatlan igénylések megszervezésének és kivitelezésének leírását tartalmazta, részletezve abban, hogy a

szervezésben részt vevő egyes vádlottak milyen cselekvősegeket hajtottak végre és konkrétan mi volt a szerepük. A fent megjelölt vádirat III. pontja a 2013. évi jogosulatlan igénylések vonatkozásában a fent említett ügynevezett „általános” részben Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott tekintetében többek között azt a megállapítást tette, hogy Terhelt85 LXXXV. r. vádlott megkereste őt, akit tájékoztatott a jogosulatlan igénylések minden részletéről, majd aki ezt követően anyagi részesedésért cserébe szervezőként vállalta a közreműködést, ezt követően pedig családtagjait Terhelt92t és terhelt93t szervezte be névleges igénylőként (KÜO.9040/2014/229. számú vádirat III. vádpontja, a vádirat 124-125. oldalai). Ezt követik a már említett III/7. és III/8. vádirati tényállási pontok, amelyek Terhelt92 és Terhelt93 terhelték konkrét magatartásait rögzítik azzal, hogy mindkét tényállási pont feltünteti azt a tény, hogy a két vádlott a jogosulatlan igényléshez elengedhetetlenül szükséges adatait átadta Terhelt88nak, aki azokat továbbította Terhelt85nak (KÜO.9040/2014/229. számú vádirat III. vádpontja, a vádirat 136-138. oldalai).

[113] Az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárás lefolytatását követően a V/7. tényállási pontban (elsőfokú ítélet 325-326. oldalai) rögzítette Terhelt92 XCII. r. vádlott cselekvőségét, míg a V/8. tényállási pontban (elsőfokú ítélet 326-327. oldalai) írta le Terhelt93 XCIII. r. vádlott bűnös magatartását, mindkét tényállási pontnál egyértelműen megjelölve Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlottnak a terhelt társai magatartásához nyújtott szándékos segítségét. Mindezen túlmenően az elsőfokú bíróság ítéletszerkesztési gyakorlata a lényegét illetően követte az ügyészség vádszerkesztési elveit, amely abban is megnyilvánult, hogy a törvényszék a tényállás V. pontjához írt egy bevezető részt, amely a bűnösséget alátámasztó vádlotti tudattartalmakra is tényszerű megállapításokat tartalmaz a 2013. évi jogosulatlan igénylésekkel összefüggésben. Ez az általános megállapításokat tartalmazó V. tényállási pont fellelhető az elsőfokú ítélet 316-318. oldalain, ahol a törvényszék – a vádlottak bűnös tudattartalmára vonatkozó megállapítások mellett – részletezte Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott magatartását is, amikor leírta, hogy ő részesedés fejében vállalta, részt vesz névleges igénylők felkutatásában, majd a szükséges információk közlését követően bevonta édesanyját, Terhelt92 XCII. r. és testvérét, Terhelt93 XCIII. r. vádlottakat a támogatások jogosulatlan igénylésébe.

[114] Az előbbiekre tekintettel Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott esetében is hiánytalanul megállapíthatók a vádirat törvényes elemei, hiszen mind a vádlott azonosításra alkalmas megjelölése, mind a vád tárgyává tett cselekmény pontos leírása és Btk. szerinti minősítése, mind pedig az ügyésznek a büntetés kiszabására vonatkozó indítványa szerepelt a vádiratban. Természetesen a védő elsősorban a Be. 422. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott követelményt hiányolta, vagyis azt, hogy hiányzik a vád tárgyává tett cselekmény pontos leírása. A másodfokú bíróság ezzel nem értett egyet, mert a korábban kifejtettek értelmében a vádirati történeti tényállás tartalmazta a LXXXVIII. r. vádlott bűnös tudattartalmára vonatkozó megállapításokat, valamint azt a konkrét magatartást, amelyet a XCII. r. és XCIII. r. vádlottak cselekvőségével kapcsolatban tanúsított, amellet, hogy ez utóbbi két terhelt bűnös tudattartalmára is egyértelmű ténymegállapításokat tett. Mindezek tükrében nem foghatott helyt az ítéltábla szerint az a védői érvelés, amely a vád törvényes elemeinek hiányára vonatkozott.

[115] Szintén a törvényes vád hiányára hivatkozott Terhelt104 CIV. r. vádlott védője, aki azzal érvelt, hogy az elsőfokú eljárásban a bíróság több vádirat alapján indult büntetőügyet egyesített, majd a tárgyalás során a Fővárosi Főügyészség képviselője számos esetben módosította a vádat, amelyet ugyan minden esetben írásban is megkaptak, értesültek

róla, azonban nehezményezte, hogy az ügyészség sohasem foglalta egységes szerkezetbe az eredeti vádirati tényállásokat, valamint az időközben bekövetkezett módosításokat. Álláspontja szerint ez a törvényes vád hiányához vezetett.

[116] A Fővárosi Ítéltábla ezzel a védői érveléssel sem értett egyet, több okból sem. Maga a védő sem vitatta, hogy valamennyi – a védencét érintő – vádról értesült, miként arról is, hogy az eljárás során az ügyész miként módosította a vádirati tényállásokat, esetleg minősítéseket. Az elsőfokú bíróság az ítélete 60-93. oldalain 250 pontba szedve ismertette a konkrét vádmódosításokat, amelyekről egyébként Terhelt104 CIV. r. vádlott védője is úgy nyilatkozott, hogy azokról hiánytalanul értesült. A módosítások 19., 25., 75. és 239. pontjai érintették Terhelt104et. A Be. korábban sem tartalmazott és jelenleg sem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a vádhatóság kötelezettségeként írja elő, hogy az ügyek egyesítése esetén egységes szerkezetbe foglalt vádiratot kellene előterjesztenie. Természetesen az ügyészség – kifejezett tiltó törvényi rendelkezés hiányában – előterjeszthet egységes szerkezetbe foglalt vádiratot is, de ez nem kötelezettsége, különösen akkor, ha a külön indult ügyek egyesítésére a bírósági eljárásban került sor. A Be. az 538. §-ban taglalja a vád módosítását, amely szerint lehetséges a vád megváltoztatása vagy kiterjesztése. E rendelkezés további részleteinek ismertetése nélkül is nyilvánvaló azonban, hogy az eljárásjogi törvény ez esetekben sem követeli meg az egységes szerkezetbe foglalást, így tehát értelemszerűen nem lehet eredményesen a törvényes vád hiányára hivatkozni ebből az okból. Az eljárási törvény is csak azt a lehetőséget kínálja fel a bíróságnak a Be. 538. § (5) és (6) bekezdésében, hogy a vád megváltoztatása, illetve kiterjesztése esetén – a védelem felkészülését biztosítandó – a tárgyalást elnapolja.

[117] Az eddig felvetett eljárásjogi problémák után az egyes vádlottak bűnösségére vonatkozó elsőfokú bírói bizonyítás és bizonyíték értékelés felülbírálatával foglalkozik az ítéltábla.

[118] Terhelt2 II. r. vádlott védője elsősorban azon az alapon támadta a törvényszék bűnösséget megállapító ítéletét, hogy az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének nem tett eleget teljeskörűen, továbbá az általa megállapított tényállás részben megalapozatlan, és nem utolsósorban a törvényszéknek a bűnösségre vont következtetése is téves. A védelem vitatta azokat az elsőbírói megállapításokat, amelyek Terhelt2 II. r. vádlott bűnösségére következtetés eredményeként jutottak. A másodfokú bíróság nem osztotta a védőnek a megalapozatlanságra hivatkozó álláspontját, mert a törvényszék a rendelkezésére álló és általa beszerzett és feltárt bizonyítékok alapján kizárólag olyan tényeket állapított meg a II. r. vádlott terhére, amelyek büntetőjogi bizonyossággal – kétséget kizáró módon – rögzíthetők voltak. A védői érveléssel szemben az elsőfokú bíróságnak sikerült olyan zárt logikai láncolatot felállítania a bizonyítékok alapján, amelyek kizárták a másként történés és a más általi elkövetés lehetőségét. Ezen oknál fogva azt is megállapította az ítéltábla, hogy a törvényszék érvényre juttatta azt az eljárásjogi alapelvet, amely szerint valóban csak a kétséget kizáróan bizonyított tényeket értékelte a vádlott terhére.

[119] A védelmi érveléssel szemben a törvényszék ítéletéből az is megállapítható, hogy a jogosulatlan igénylések benyújtásának problémáját az elsőfokú bíróság nemcsak informatikai ismeretekkel rendelkező tanúk meghallgatásával tisztázta, hanem olyan releváns információval rendelkező személyeket is meghallgatott, akik az informatikai tények ismerete nélkül is terhelő nyilatkozatot tettek a II. r. vádlottra. Döntő jelentősége volt e tekintetben

tanú4 együttműködő tanú személyének, aki részletesen beszámolt arról, hogy Terhelt2 II. r. vádlottól rendszeresen olyan feladatokat kapott, amelyek alapján Excel formátumban megadott adathalmazból kellett szűréseket végeznie. A feladatok döntő részét azonban a II. r. vádlott-tól kapta, aki az adathordozókon alkalmanként hatalmas mennyiségű adatbázist adott át, amely település neveket, területek nagyságát, helyrajzi számokat, blokk azonosítókat tartalmazott, majd a II. r. vádlott-tól kapott arra vonatkozó utasításokat is, hogy milyen szempontok alapján kell ezekben szűréseket végeznie. A tanú vallomásából azt is megállapította az elsőfokú bíróság, hogy tanú4 egy összekötő volt Terhelt1 I. r. és Terhelt2 II. r. vádlott között, hiszen mindkettőjüktől konkrét utasításokat kapott és ez a tény azt is igazolta, hogy a két vádlott szorosan együttműködött. Szintén ezt a bűnös együttműködést támasztotta alá a tanúnak az a vallomása, hogy a táblázatba beírandó adatokat sok esetben Terhelt1-től kapta, a felhasználóneveket, jelszavakat, regisztrációt pedig attól a tanútól, aki az ügyben bizonyos szempontból koronatanúként szerepelt. tanú4 és tanú6 együttműködését az elsőfokú bíróság részletesen bemutatta ez utóbbi személy vallomásainak értékelésénél, az elsőfokú ítélet 504-505. oldalain. Ennek részletes megisméltése nélkül csak arra hivatkozik a másodfokú bíróság, hogy az osztály5on dolgozó tanú6 arról számolt be, hogy több alkalommal regisztrált soron kívül ügyfeleket kimondottan Terhelt1 utasítására. Ezekben az esetekben nem volt sem kérelem, sem meghatalmazás, hanem e cégek rögzítése papírok nélkül történt. Hozzáfűzte azt is, hogy tanú4-től kapta meg a legtöbb adatot a regisztráció elvégzéséhez. Mindezek a tények egyfelől arról győzték meg a másodfokú bíróságot, hogy az I. r. és II. r. vádlottak szorosan együttműködtek és e tevékenységük minden esetben a jogosulatlan igénylésekkel függött össze. Mindezeket a tényeket nemcsak tanú4 és tanú2 együttműködő tanúk erősítették meg, hanem olyan személyek is, akik a klasszikus tanú szerepét töltötték be az eljárásban, vagyis a fent megjelöltektől eltérően korábban nem voltak gyanúsítottak, vádalkut nem kötöttek az ügyességgel és érdektelenségükhöz, elfogulatlanságukhoz kétség sem férhetett.

[120] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a védői érveléssel ellentétben nem hibázott a törvényszék akkor sem, amikor az ítélete 521. oldalának utolsó előtti bekezdésében azt indokolta meg, hogy a 2012. és 2013. évben benyújtott igénylések körülményeiből vissza lehetett következtetni Terhelt2 II. r. vádlottnak a 2011. évben tanúsított magatartására. Az elsőfokú bíróság az általa a névleges igénylőkről bemutatott táblázat alapján vont következtetést arra, hogy az évenkénti összevetésből azt is meg lehetett állapítani, hogy az igénylők személyi köre – egy személy kivételével – megegyezett, amely alapján megalapozottan vonta le azt a következtetést, hogy az I. és II. r. vádlottak az elkövetés során szorosan együttműködtek.

[121] A védői érveléssel szemben a I-II. és V. tényállási pontokban érintett Terhelt2 II. r. vádlott szerepére nem pusztán a 2012-13-as évek igényléséből lehet visszakövetkeztetni – jóllehet ezek a vádlott bűnösségének megítélése szempontjából valóban fontos jelentőségűek –, hanem a már említettek szerint azok az egyéb személyi és tárgyi bizonyítékok is Terhelt2 büntetőjogi felelőssége mellett sorakoztak fel, amelyek az önálló, Terhelt1 I. r. vádlott-tól független tevékenységét igazolták. A törvényszék az ítélete 518-519. oldalain pontokba szedte az I. és II. r. vádlott által működtetett bünszervezetek legfőbb azonosságait és különbségeit. Ezek megisméltése nélkül az állapítható meg, hogy az azonosságok jellege, nagy száma és minősége olyannyira megegyezik a két különálló - ámbár Terhelt2 II. r. vádlott személye által mégiscsak kapcsolatban lévő - bünszervezet között, hogy ezeknek a véletlenszerű egybeesése kizárható és inkább a törvényszerűsége az, amely a józan ész és a logika szabályai szerint indokolható. Ezzel szemben a különbségek döntően csak a

jogosulatlan igénylőként beszervezett személyek számában mutatható ki a Terhelt2 II. r. vádlott által irányított bünszervezet javára. A két bünszervezet működésében fellelhető azonosságok nagy száma – a már korábban említett egyéb személyi és tárgyi bizonyítékok mellett – nem teszi kétségesse a két szervezet együttműködését, személyi és tárgyi kapcsolódását, amit az elkövetett bűncselekmények egymást nagyrészen átfedő időbeli síkja is visszaigazol.

[122] A védelem azzal is érvelt, hogy az elsőfokú bíróság ténymegállapításával ellentétben nem lehetett kétséget kizáróan megállapítani azt, hogy Terhelt2 II. r. vádlott a hivatali helyzetéből adódóan a számítógépes rendszer adataihoz bármikor hozzáfért, így ezáltal azt befolyásolni, manipulálni tudta. A védelem nehezményezte, hogy az elsőfokú bíróság nem értékelte az cég5-nél informatikusként dolgozó tanú80 tanúvallomását, amelynek alapján egyértelműen megállapítható lett volna, hogy Terhelt2 nem férhetett hozzá a sikeres igényléshez szükséges adatokhoz, mert globális adatgyűjtésre az IIER rendszer alkalmatlan volt. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság tényként állapította meg tanú3 tanúvallomása alapján, hogy több jogosulatlan igénylő esetében (elsősorban cégek) az adatok kigyűjtésére azért nem volt szükség, mert azok már el voltak tárolva, éppen abból az okból kifolyólag, mert a korábbi évben ilyen utasítást adott Terhelt2 II. r. vádlott, de annak indokát nem jelölte meg. Az elsőfokú bíróság az ítélete 512-515. oldalain számot adott az cég5 informatikusainak tanúkénti meghallgatásáról, akik mindannyian egybehangzóan nyilatkoztak arról a tényről, hogy Terhelt2 II. r. vádlottnak rendkívül széleskörű hozzáférési lehetősége volt az informatikai rendszerhez és az abban tárolt valamennyi adatahoz, ennél fogva bármikor lehetősége volt azokba akár személyesen, akár közvetett módon, más személyt utasítva belépni, ott bármilyen módosítást eszközölni.

[123] Az előző bekezdésben írtakhoz szorosan kapcsolódva feltétlenül kiemelő, hogy az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá arra a tényre, hogy a II. r. vádlott a 2012. év június hónapja és a 2013. év február hónapja között eltelt nyolc hónapban 220 alkalommal lépett be a jogosulatlan kérelmezők nyilvántartásába, amely „ellenőrzések” nagy száma, az egyéb bizonyítékokkal összevetve, ismét csak arra enged következtetni, hogy Terhelt2 manipulálta a rendszert. Arról pedig végképp nem szabad megfeledkezni, hogy a bűncselekmények elkövetési időszakában számos törvényes és a jogszabályok szerint támogatás felvételére jogosult cég és magánszemély nyújtott be igénylést, akiknek a fentiekben leírt II. r. vádlott általi „ellenőrzésére” szinte soha nem került sor.

[124] A kifejtettek értelmében a másodfokú bíróság nem látott lehetőséget a másként történés megállapítására, mert az elsőfokú bíróság helyesen, logikusan, az észszerűség követelményeinek megfelelően értékelte a bizonyítékokat, amelyek mérlegelésének eredményeként Terhelt2 II. r. vádlott bűnösségét állapította meg, és ahhoz a másodfokú bíróság számára is meggyőző, logikai hibáktól mentes indokolást adott. Ezért tehát Terhelt2 II. r. vádlott bizonyítottság hiányában történő felmentésére nem volt mód.

[125] Terhelt85 LXXXV. r. vádlott védője a terhelt bűnösségét vitatva elsősorban annak a meggyőződésének adott hangot, hogy az elsőfokú bíróság ítélete több szempontból is megalapozatlan, ezért elsősorban a vádlott felmentését, míg másodsorban a kiszabott büntetés enyhítését szorgalmazta. Az ítéltábla a terhelt bűnössége körében először a LXXXV. r. vádlott elkövetéskori aktuális tudattartalmára vonatkozó ténymegállapításokra reagál, mert a védelem elsőként azt kifogásolta, hogy a törvényszék lényegében bizonyítékok hiányában

vont következtetést Terhelt85 LXXXV. r. vádlott bűnös tudattartalmára. A törvényszéknek azt kellett volna bizonyítania, hogy a vádlott általa is tudottan olyan személyek adatait továbbította Terhelt2 II. r. vádlott felé, akik nem rendelkeztek földhasználati jogosultsággal és ő maga is további ilyen személyeket szervezett be.

[126] Az ítéltábla a jelen ítélet korábbi részében – a bünszervezeti elkövetés megállapításával összefüggésben – már foglalkozott Terhelt85 LXXXV. r. vádlott elkövetéskori aktuális tudattartalmával, ezért e helyen, annak megismétlése nélkül, csak azokra a bizonyítékokra utal, amelyek mindezt egyértelművé és teljesen megalapozottá teszik. Elsőként nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény, hogy vádlott társai közül többeket is jól ismert, akik között egyfelől olyan személyek voltak, akik a bűncselekmény elkövetésében vezető szerepet vállaltak, míg mások egy-egy cselekménnyel voltak érintettek, vagy alkalmanként visszatérően vettek részt a jogosulatlan igénylésekben. Már az eljárás kezdeti szakaszában a tanúként tett vallomásában sem vitatta, hogy a korábban a már jogerősen marasztalt Terhelt116 CXVI. r. és Terhelt117 CXVII. r. vádlottak jogosulatlan kérelmeinek benyújtásában is közreműködött, hiszen az ő tulajdonát képező számítógép IP címéről nyújtották be a kérelmeket. Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottal való kapcsolatát sem tagadta, miként azt sem, hogy neki is számos esetben nyújtott segítséget az igénylésekhez. Mindezeket az állításait a házkutatás során a számítógépén talált adat halmaz is visszaigazolta, ahol oszlopokba rendezve megtalálták az sértett2 által utalt támogatási összegeket, mi több, azok mellett szinte minden esetben meghatározott százalékok voltak feltüntetve. Számot adott Terhelt2 II. r. vádlottal való kapcsolatáról is, terhelte a II. r. vádlottat, hogy a 2013. év vonatkozásában az ő tulajdonában álló számítógépről nyújtották be a kérelmeket, amit később szintén erről az IP címről vontak vissza, azt azonban már nem ő végezte személyesen, hanem Terhelt2. A törvényszék részletesen feltárta a vádlott többi társához való viszonyát is, amelyben kirajzolódott az a személyi kapcsolatrendszer, amelyben a LXXXV. r. vádlott a szervezet magas szintjén tevékenykedett. Bűnösségének beismerése nélkül sem vitatta, hogy a beszerezett magánszemélyek után – akiknek a lehetőséget ő ajánlotta fel Terhelt2 II. r. vádlott kérése alapján – megtartott magának különböző összegeket, amelyeket a nyomozás során feltártak szerint a számítógépén nyilvántartott és dokumentált.

[127] A vádlottak kapcsolatrendszerét alátámasztó bizonyítékok között az elsőfokú bíróság számba vette és értékelte Terhelt2 II. r., Terhelt85 LXXXV. r. és Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottaknak azokat beszélgetéseit, mely hívások a vád tárgyává tett cselekményekről szóltak. Terhelt85 lefoglalt számítógépén talált táblázatban szerepelt Terhelt2 neve is, ami terhelő bizonyítékként kiegészült Terhelt85 vallomásával, mely szerint a II. r. vádlott volt az, aki azzal az üzleti lehetőséggel kereste meg őt, hogy az sértett2 által meghirdetett pályázatokra embereket kellene keresni. Az ítélet 524. oldalán a törvényszék több olyan jogosulatlan igénylés benyújtását kimutatta, amelyekről minden kétséget kizáróan megállapítható volt, hogy azokat Terhelt85 LXXXV. r. vádlott által használt számítógéphez tartozó IP címekről nyújtottak be, később módosítottak, majd adott esetben visszavontak.

[128] A vádlott védőjének a másodfokú nyilvános ülésen, a perbeszédében elhangzott érvelése szerint a bünszervezet Terhelt1 I. r. vádlotthoz köthető szálának leleplezését követően folytatott telefonbeszélgetések nem alkalmasak az elkövetéskori tudattartalom megállapítására. A védő tanú87 tanúvallomására hivatkozott, amely azonban az ítéltábla álláspontja szerint inkább Terhelt85 LXXXV. r. vádlott bűnösségét, mintsem büntetőjogi felelősségének hiányát igazolja. A törvényszék részletesen kihallgatta tanú87t, aki arról számolt be, hogy Terhelt85 – aki régi ismerőse volt – a 2013. évben kereste meg azzal a

lehetőséggel, hogy meghatározott földterületekre támogatást igényelnek, ezért komoly pénzeket vesznek fel, mert hozzáférnek a földterületekre fel nem vett támogatásról szóló adatokhoz. Ehhez a tanútól az igazolványait, a bankszámlaszámát és aláírásokat kért, de végül mégsem lett az ajánlatból semmi, mert később a LXXXV. r. vádlott elállt az üzlettől azzal, hogy már lejárt a pályázat benyújtási határideje. Azt azért tudatta tanú87vel, hogy egyébként 30%-ot tarthatott volna meg magának, a többit vissza kellett volna adnia (elsőfokú ítélet 525-526. oldalai). tanú87 tanúvallomása az ítéltábla számára is egyértelműen a vádlott bűnösségét támasztja alá, hiszen a többi bizonyíték ismeretében a legcsekélyebb kétely sem merülhet fel az iránt, hogy az ajánlatot a rendszer működésének ismeretében tette meg Terhelt85 a régi ismerősének. Azok az információk, amelyeket a részletek közlése nélkül megosztott tanú87vel egyértelműen abban a vonatkozásban, hogy a jogosulatlan földalapú támogatások „megcsapolása” olyan rendszer volt, amelyet a vádlottak úgy használtak ki, hogy hozzáfértek a nyilvántartási, igénylési adatbázishoz, naprakészen ismerték ezért a valós igénylések adatait és ennek ismeretében tudták előterjeszteni, folyamatosan ellenőrizni, növelni vagy csökkenteni, vagy akár visszavonni a jogosulatlan igényléseket. A vádlotti bűnös tudattartalmat Terhelt85 LXXXV. r. vádlottnak tanú87 irányába tett azon közlése is bizonyítja, hogy az igénylőket beszervező, illetve az igénylők a támogatások meghatározott százalékát megtarthatták, míg a nagyobb részét vissza kellett adniuk. Mindezek a tények – még a bűncselekmény végrehajtása részleteinek közlése nélkül is – bármely kívülálló személyben legalább kérdéseket vet fel a tekintetben, hogy a vázolt eljárás valóban törvényes-e. Az ítéltábla álláspontja szerint tanú87 tanúban is ehhez hasonló kérdéseknek kellett felmerülnie, hiszen miért kapott volna földalapú támogatást, ha adott esetben ténylegesen nem gazdálkodott, és a támogatás jelentős részét kinek és miért kellett volna visszaadnia, továbbá a neki ígért 30%-ot miért tarthatta meg, ha azért ténylegesen nem tett semmit. Mindezek alapján tehát – a számos egyéb terhelő bizonyíték tükrében -, nem lehet kétséges, hogy Terhelt85 bűnös tudattartalommal vett részt a bűncselekmény elkövetésében, minden részlettel tisztában volt és a bűnszervezetben is magas szinten helyezkedett el.

[129] A vádlott védője nemcsak Terhelt85 bűnös tudattartalmának hiányára, hanem az erre vonatkozó bizonyítékok hiányára is hivatkozott, mert érvelése szerint a büntetőeljárás során nem kerültek napvilágra olyan adatok, amelyek védené és Terhelt2 II. r. vádlott kapcsolatát igazolnák, továbbá Terhelt85nak az a magatartása, hogy kapott egy névsort, amit begépelte és kérelemként továbbított ellenőrzés nélkül, nem alapozhatja meg a bűnösségét. Ezt a védői érvelést az elsőfokú bíróság az ítélete 526-531. oldalain cáfolta, mert számos olyan lehallgatott telefonbeszélgetést idézett, amelyeket Terhelt85 folytatott a különböző vádlott társaival és amelyekből minden kétséget kizáróan kitűnik, hogy bűnös tudattartalommal járt el. Az elsőfokú bíróság által idézett beszélgetések megismétlése nélkül, ezekből csak azt emeli ki a másodfokú bíróság, hogy a társaival folytatott párbeszédnek tartalma kivétel nélkül a bűncselekmény elkövetésére, a nyomozóhatóság már folyamatban lévő eljárására, ennek ellenére a bűncselekmény tovább folytatására és a legkülönbözőbb elővigyázatossági intézkedések megtételére vonatkozik. Az elsőfokú bíróság által rendkívül alaposan részletezett bizonyítékok ismeretében nem elfogadható az a védelmi álláspont, amely szerint Terhelt85 LXXXV. r. vádlott bűnösségét a törvényszék fikciókra alapítottan állapította meg, hiszen például nem mutatható ki a kapcsolata Terhelt2 II. r. vádlottal. Ez a védői érvelés azért sem állja meg a helyét, mert Terhelt85 maga sem vitatta, hogy a 2013. évben a kérelmeket ő maga nyújtotta be, mégpedig oly módon, hogy egy konkrét neveket tartalmazó listát kapott Terhelt2től. Ha mindössze ebből a kijelentésből indulunk ki, akkor kérdésként merül fel, hogy hogyan nem volt kimutatható kapcsolat a két vádlott között, amikor erre maga Terhelt85 hivatkozott az egyik vallomásában a hatóságok előtt.

[130] Az sem elfogadható érvelés a védelem részéről, hogy a 2013. évet megelőző cselekményekre nem áll rendelkezésre bizonyíték Terhelt85 LXXXV. r. vádlottat illetően, és döntően tévedett a Fővárosi Törvényszék, amikor mindössze következtetés alapján jutott el odáig, hogy az ezt megelőző időszakra is megállapította a terhelt bűnösségét. A cselekménysorozat és a vádlottra vonatkozó bizonyítékok egészét számba véve és értékelve – ideértve a terhelt vallomásait, más vádlottak nyilatkozatait, a titkos információgyűjtés adatait, a tanúvallomásokat és az okirati bizonyítékokat –, azt lehet megállapítani, hogy Terhelt85 részt vett a cselekményekben, magas pozíciót töltött be a bűnszervezeti elkövetők között és információi gazdagon kiterjedtek mindenre. Megjegyzendő, hogy e logika mentén haladva legalábbis önellentmondásosnak tűnik az a védői érvelés, amely szerint a már megindult büntetőeljárástól való félelem miatt vonta vissza Terhelt85 tömegesen az igényléseket és ez a magatartása legfeljebb a bűnös közömbösség kategóriájába tartozik. Amennyiben semmiről nem tudott a vádlott, társaival nem működött együtt vagy együttműködése a szubjektív ismereteinek hiányára vezethető vissza, akkor nem is értelmezhető a bűnös közömbösség fogalma, hiszen a jelző meglehetősen egyértelműen utal az ismeretek meglétére és az ahhoz viszonyuló emocionális hozzáállásra.

[131] Áttérve Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott cselekvőségére: a vádlott a költségvetési csalás büntetvényében lényegében ténybeli beismerő vallomást tett, azonban a terhére rótt pénzmosás büntetvényt tagadta. A törvényszék e vádlott bűnösségének megállapítása során is számos öt terhelő bizonyítékot tárt fel és ítéletének indokolásában is részletesen számot adott azokról a körülményekről, amelyek alapján következtetést vont a terhelt büntetőjogi felelősségére. Kimutatható volt a már a 2010. évre visszavezethető és éveken át tartó folyamatos kapcsolata Terhelt2 II. r. vádlottal (elsőfokú ítélet 522. oldal negyedik bekezdés), egyértelmű bizonyítékok merültek fel a két vádlott közötti kapcsolat konkrét tartalmára (elsőfokú ítélet 522. oldal utolsó két bekezdése), Terhelt8 büntetőjogi felelősségre vonástól való félelmére (elsőfokú ítélet 523. oldal első bekezdés, 527. oldal utolsó bekezdés, 528. oldal második bekezdés), Terhelt85sal való kapcsolatára és más személyek beszerzésére vonatkozó magatartására (elsőfokú ítélet 524. oldal ötödik bekezdés). Ténybeli beismerő vallomásának részletezése nélkül mindössze azt emeli ki az ítéltábla, hogy a vádlott ebbéli nyilatkozatait a rajta kívül álló objektív, személyi-tárgyi bizonyítékok minden részletükben alátámasztották. A büntetőeljárás kezdetén előterjesztett érdemi védekezését is megvizsgálta a törvényszék, amely határozott cáfolatot nyert. Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott kezdetben úgy védekezett, hogy az általa benyújtott igénylések jogosak voltak, mert családjában, rokonságában, közeli ismerősei körében sokan foglalkoztak ténylegesen földműveléssel. Erre vonatkozóan okirati bizonyítékokat is csatolt, amelyekről azonban megállapította az elsőfokú bíróság, hogy azok valamennyi esetben a jelen ügyben elbírált cselekmények utáni időpontban keletkeztek, tehát a vádlott büntetőjogi felelősségének megítélése szempontjából irrelevánsak (elsőfokú ítélet 542. oldal utolsó bekezdés). A pénzmosást megvalósító pénzügyi műveletek, banki átutalások megtörténte, egyértelműen okirati bizonyítékokon nyugvó ténykérdés. A vádlott és védője nem is ezeket a tényeket, hanem e cselekmények jogi minősítését – pénzmosásként történő értékelését – vitatták, ezért a másodfokú bíróság ezt a későbbiekben fogja részletezni az egyes vádlottak cselekményeinek jogi minősítése körében.

[132] Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott védekezését az elsőfokú bíróság helyes indokok alapján utasította el. Az elkövetéskori bűnös tudattartalmára vonatkozó következtetésekről is meggyőzően adott számot. Tagadásával szemben bizonyítékként értékelte Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott terhelő vallomását, amely szerint Terhelt87 volt az, aki azzal kereste meg

őt, hogy földalapú támogatások igényléséhez lenne szükség emberek beszerzésére. A tárgyi bizonyítékokat is helyesen értékelte a vádlott terhére a törvényszék, így azt a személyi számítógépet, amelyben fellelhetőek voltak más terheltek (Terhelt104 CIV. r. és terhelt99 XCIX. r.) személyi adatai és igénylései, amelyek kétséget sem hagytak afelől, hogy e vádlottakkal nemcsak kapcsolatban állt Terhelt87, hanem közreműködött a jogosulatlan igényléseik előterjesztésében is. A Terhelt89 LXXXIX. r. vádlotthoz fűződő szoros kapcsolatát is feltárta a törvényszék, amely beleillik az egyes tényállásokban szereplő szervezeti hálózatba. Terhelt89 LXXXIX. r. vádlottnak a Terhelt87t terhelő vallomása olyan részleteket tartalmazott, amelyek ismeretében kétség sem fér ahhoz, hogy Terhelt87 nemcsak részt vett a bűncselekmény végrehajtásában, hanem a szervezeti hierarchia magas fokán állt. Így például állandóan ő értesítette Terhelt89t a pályázati pénzek érkezésének időpontjáról, csakúgy, mint arról, hogy azokat mikor, hol és milyen körülmények között kell visszajuttatni a számára. E vádlott bűnösségét más terhelt vallomása is megerősítette, az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott e körben Terhelt90 XC. r. vádlott vallomására, valamint a Terhelt87hoz köthető jogosulatlan igénylők vallomásait is – legyenek azok vádlottak vagy akár tanúk – részletesen elemezte (538-542. oldal). Az előbbieket alapján egyértelmű, hogy Terhelt87 a bűncselekmény elkövetésében úgy vett részt, hogy tisztában volt azzal is, hogy milyen célból kell a lehető legtöbb magánszemélyt beszervezni a deliktum elkövetésébe, továbbá, hogy mi lesz a jogosulatlanul igényelt összegek sorsa, amelyből neki minden esetben részesedése volt.

[133] Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott mindössze két részecselekmény elkövetésében vett részt, édesanyját és testvérét is beszerelve a bűncselekmény elkövetésébe. A végrehajtásban játszott szerepe marginálisnak mégsem tekinthető, mert a vádlott közvetlen és szoros kapcsolatot ápolt Terhelt85 LXXXV. r. vádlottal, amely tény más megvilágításba helyezi az elkövetési magatartását a felmerült bizonyítékok alapján. Az elsőfokú bíróság ekként értékelte Terhelt88 és Terhelt85 közötti telefonbeszélgetéseket, amelyekből megalapozottan vont következtetést arra, hogy a LXXXVIII. r. vádlott annak tudatában és ismeretében vett részt a bűncselekményben, hogy a támogatások igénylői jogosulatlanul jutnak a pénzekhez. A végrehajtás részleteit is ismerte, és a törvényszék arra is rámutatott, hogy a LXXXV. r. vádlotton kívül Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott szerepével, tevékenységével is tisztában volt. Ezeket a tényeket a lehallgatott telefonbeszélgetések bizonyítékként történt értékelése körében elemezte a törvényszék, miként azokat az adatokat is, amelyek arról árulkodtak, hogy Terhelt88 édesanyjának és testvérének kérelmeit Terhelt85 számítógépéhez tartozó IP címről továbbították. Terhelt88 bűnös tudattartalmára vonatkozóan a lehallgatott telefonbeszélgetés alapján szintén megalapozottan következtetett az elsőfokú bíróság, amikor azt rögzítette, hogy a két vádlott több alkalommal értekezett a házkutatásról, illetve a hozzátartozóik idézésével összefüggésben is folytattak beszélgetést. Terhelt85 LXXXV. r. vádlott és a vádlotti család család szoros kötődését a fentiekben túlmenően az is bizonyította, hogy Terhelt92 és Terhelt93 támogatási kérelmeinek adatait nemcsak megtalálta a nyomozóhatóság a vádlott gépén, hanem azokat továbbították is a hivatalnak. A fenti bizonyítékok mindenben meggyőzőek voltak az ítéltábla számára is Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott bűnössége tekintetében, ezért az másodfokú bíróság nem osztotta a vádlott védőjének álláspontját, amely szerint a titkos adatszerzésből származó információkból mindössze azt lehet megállapítani, hogy azok a vádlottak közötti utólagos egyeztetésről szólnak, de korántsem lehet következtetést vonni Terhelt88 elkövetéskori tudattartalmára, ezért a bűnössége sem állapítható meg. Megjegyzést érdemel, hogy az utólagos egyeztetés is megtörtént tényeken alapul, így már ebből is következtetés vonható a terhelti tudattartalomra, amit számos, egyéb bizonyíték erősített meg.

[134] Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott – amellett, hogy következetesen terhelte a bünszervezetben felette álló Terhelt87 LXXXVII. r. vádlottat és számos vonatkozásban a saját tevőlegességét illetően is ténybeli beismerő vallomást tett – a bűnösségét mindvégig tagadta. Az elsőfokú bíróság az ítélete 438-439. oldalain részletesen ismertette a vádlott vallomásait, majd a bizonyítékok értékelése körében arra mutatott rá, hogy a terhelt a 2011-2013. években mindvégig folyamatosan részt vett az igénylők beszerzésében, amelyet az ítélet 519. oldalán található táblázat adataival támasztott alá. A vádlott bűnös tudattartalmára vonatkozóan megállapítható, hogy több személy beszerzésében közvetlenül részt vett. A bűnösségét egyébként tagadó, de más vádlott társát terhelő vallomásai rengeteg olyan tény tartalmaznak, amelyek alapján következtetést vont az elsőfokú bíróság az ő, valamint vádlott társai bűnösségére. Ebből kiemelendő, hogy a Terhelt89 által elmondottakat számos más érintett vádlott - Terhelt90, tanú89, Terhelt98, terhelt99 és Terhelt104 - is megerősítette (elsőfokú ítélet 538-541. oldalai). Mindezek a bizonyítékok pedig olyan összhangban álltak egymással, amelyekből értelemszerűen csak arra következtethetett az elsőfokú bíróság, hogy Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott is úgy vett részt az elkövetésben, hogy annak minden részletével tisztában volt.

[135] Terhelt90 XC. r. vádlottra vonatkozóan az elsőfokú bíróság ítélete részletes indokolást nem tartalmaz, tekintettel arra, hogy a védő fellebbezése mindössze a bünyügyi költségre vonatkozott. Másként fogalmazva az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást és marasztalást a perbeli felek valamennyien tudomásul vették, azonban tekintettel arra, hogy Terhelt90 XC. r. vádlott cselekményei más – teljeskörű felülbírálattal érintett – vádlottak cselekményeivel összefüggött, ezért az ő vonatkozásában is teljeskörű a felülbírálat a Be. 590. § (1) és (2) bekezdései alapján. Erre is tekintettel megalapozottan hivatkozott a törvényszék a XC. r. vádlott vallomására, amikor az ítélet 539. oldalán értékelte a Terhelt87 LXXXVII. r. terhelt bűnösségét alátámasztó bizonyítékokat. Terhelt90 XC. r. vádlott - nyilatkozata szerint - tisztában volt vele, hogy milyen célból adta át az adatait, és hogyan juttatta vissza a szervezőknek a bankszámlájára érkezett pénzt (1. bekezdés).

[136] Terhelt92 XCII. r. vádlott védője azon az alapon támadta az elsőfokú bíróság marasztaló rendelkezését, hogy e terhelt tekintetében még a titkos adatszerzés adatai sem tudják alátámasztani azt, hogy tudott bármilyen tettesi alapcselekményről, annak szándékosságáról, valamint arról, hogy ő abban közreműködik, ahhoz segítséget nyújt. A védő felmentést szorgalmazó indítványával nem értett egyet a másodfokú bíróság. A törvényszék az ítéletében több helyen is számot adott arról, hogy melyek azok a bizonyítékok, amelyek alapján következtetést vont Terhelt92 bűnösségére. A korábban már említett telefonbeszélgetés tartalmán túlmenően – amelyekben Terhelt85 és Terhelt88 egyeztettek számos dologról – további bizonyítékként szolgált Terhelt92 bűnösségére az a körülmény is, hogy a házkutatás során megtalálták azt az sértett2 által küldött adategyeztetési felhívást, amelyből kiderült, hogy a vádlott több megye területén is igényelt támogatást és ezekkel kapcsolatban szólította fel őt az sértett2 adategyeztetésre. Az elsőfokú bíróság logikusan érvelt azzal, hogy a hatóság előtt maga Terhelt92 tett említést arról, hogy tudomása szerint támogatási kérelmet nyújtottak be az sértett2-nál az ő nevében, jóllehet soha nem volt földje. Helyesen tette fel a kérdést a törvényszék, hogy amennyiben Terhelt92 szándékával nem egyezően, tudtán és akaratán kívül használták fel az adatait az igényléshez, akkor ezt miért nem jelentette a hatóságnak, miért hagyta észrevétel nélkül az sértett2-nál és miért nem tett lépéseket a helyzet tisztázása érdekében. A korábban már említett telefonbeszélgetésben Terhelt88 és a felesége között elhangzott, hogy problémaként merült fel, amennyiben az édesanyja elsírja magát a hatósági emberek előtt, abból baj lehet. Az ismertetett tények

alapján az elsőfokú bíróság megalapozott következtetést vont Terhelt92 XCII. r. vádlott bűnösségére, mert a felsorakoztatott bizonyítékok a vádlott tudattartalmát illetően nem hagytak kétséget azzal kapcsolatban, hogy magatartásának jogellenességével a terhelt tisztában volt.

[137] Szintén Terhelt92 XCII. r. vádlott védőjének felvetésére reagálva a másodfokú bíróság nem értett egyet azzal a jogi állásponttal, miszerint a terhelnél tartott házkutatás alkalmával a vádlott által tett nyilatkozat nem használható fel bizonyítékként a büntetőeljárásban, mert a terhelt kioktatása nem történt meg. A védő e körben a hatályos Be. 183. § (1) bekezdésében, valamint a 185. § (1) bekezdésében megfogalmazott figyelmeztetéseket hívta fel és arra hivatkozott, hogy ezeket nem közölték a házkutatás során Terhelt92-val, ezért az ez alkalommal tett nyilatkozata sem értékelhető bizonyítékként. Ezzel összefüggésben az ítéltábla rámutat, hogy a házkutatás megtörténte nem a hivatkozott, hanem az 1998. évi XIX. törvény 149. §-a szabályai az irányadók. E szabályok között eleve nem található olyan, amely a gyanúsítottnak a házkutatás során tett nyilatkozatát szabályozná. A nyomozati iratok II. kötetének 529-533. oldalain fellelhető a házkutatásról készült jegyzőkönyv, amelyből megállapítható, hogy Terhelt92 XCII. r. vádlott az eljárás során közreműködő volt. Valóban közölte a hatóság tagjaival, hogy tudomása van arról, hogy az ő nevében valaki támogatási kérelmet nyújtott be az sértett2-hoz, de az egésztől nem tud semmit, mert soha nem volt saját tulajdonú termőföldje és ilyet nem is bérelt. Végezetül hozzátette, hogy a nevében benyújtott kérelmet elektronikusan visszavonta. A figyelmeztetések el sem hangozhattak az eljárásnak ebben a szakában, mert nem gyanúsított kihallgatás, hanem házkutatás történt. Ennél is fontosabb tény, hogy a terhelt imént idézett két mondatos nyilatkozata nem tartalmaz semmi olyan önmagát terhelő adatot, amely ellene bizonyítékul szolgált volna, bár a törvényszék az ítélete indokolása 544. oldalának 5. bekezdésében a házkutatáson elhangzottakat kétségkívül idézte. Az ítéltábla álláspontja szerint a házkutatás során a Terhelt92 által tett nyilatkozat érdemben nem volt alkalmas a büntetőjogi felelősségének alátámasztására, ezért e bizonyíték törvényességének vizsgálata és a bizonyíték felhasználhatóságának kérdése irreleváns.

[138] A vádlottak büntetőjogi felelősségének vitatása körében azzal is érvelt Terhelt88 LXXXVIII. r, Terhelt92 XCII. r. és Terhelt93 XCIII. r. vádlottak védője, hogy az érintettek cselekményei mindössze a 100.000 forintos büncselekményi értékhatárt el nem érő vagyoni hátrány kategóriájába tartoznak, hiszen tudatuk mindössze arra tényre terjedt ki, hogy az adott esztendőben az egy hektárra vonatkozó támogatás összege 69.900 forint volt, tehát ennyi földalapú támogatásra válhattak jogosulttá. Ezzel szemben a terheltek az adataikat nem egy hektár földalapú támogatás igényléséhez, hanem általában – előre meg nem határozott – földalapú támogatás igényléséhez adták át a társtetteseknek, akik azután a vonatkozó tényállási pontokban (V/7-8.) rögzítettek szerint 236,67; illetve 226,37 hektárra terjesztettek elő igényt. Így az egyik esetben 16.486.432 forint, míg a másik esetben 15.768.934 forint volt a büncselekmény kísérletével okozni kívánt vagyoni hátrány. A vádlottak bűnsegédi magatartást tanúsítottak, amely járulékos jellegű elkövetési magatartás és azt jelenti, hogy a részesek büntetőjogi felelőssége fő szabály szerint – néhány kivételtől eltekintve – igazodik a tettesek felelősségéhez, másként fogalmazva a részesek felelőssége osztja a tettesek felelősségét. Nincs ez másként jelen esetben, mert amikor a bűnsegédi magatartást tanúsító vádlottak átadták az adataikat a tetteseknek, akkor hozzájárultak a büncselekmény elkövetéséhez, abban részt vállaltak, tekintet nélkül arra, hogy az milyen következményekkel fog járni, illetve az általuk részesként elkövetett büncselekménynek mi lesz a minősítése.

[139] Terhelt93 XCIII. r. vádlott védője is a terhelt bűnösségét vitatta, azon az alapon, hogy a vádlott elkövetési tudattartalma alapján nem lehet következtetést vonni a bűnösségére. Az elsőfokú bíróság gondosan feltérképezte a terhelt tudattartalmára vonatkozó – és a kívülágban megjelenő – tényeket, majd ezek mérlegelésével, értékelésével vont következtetést a vádlott bűnösségére. Kiemelte, hogy Terhelt93 XCIII. r. vádlott könyvelőként dolgozott, aminek következtében az átlagosnál mélyrehatóbb ismeretekkel kellett rendelkeznie a hatóságoktól érkező felhívások értelmezésében, ezért annak következményeivel is tisztában kellett lennie. A törvényszék érvelése az ítéltábla álláspontja szerint is elfogadható és ugyanez a megállapítás Terhelt92 XCII. r. vádlottra is igaz, mert korábban e terhelt is könyvelési területen dolgozott. Az elsőfokú bíróság arra is helyesen mutatott rá, hogy a bünszervezet felépítésének és működésének jellegéből adódóan a költségvetési csalásból származó pénzek valamennyi esetben az igénylőként feltüntetett személyek számlájára érkeztek, akik a gyakorlat szerint erről előzetes információval rendelkeztek, mert a szervezők korábban már minden esetben értesítették őket. Okszerű és helyes logika mentén állapította meg a Fővárosi Törvényszék, hogy Terhelt92 XCII. r. vádlott – számos más terhelttől eltérően – nem adott a fia részére korlátlan felhatalmazást a bankszámla feletti rendelkezésre, amely tény ugyancsak abba az irányba mutat, hogy az elkövetés részleteivel tisztában volt.

[140] Terhelt94 XCIV. r. vádlott védője az elsődlegesen felmentést célzó fellebbezésében azzal érvelt, hogy a törvényszék nem megfelelően értékelte a vádlottra vonatkozó bizonyítékokat. A védői érvelés szerint – ellentétben az elsőbírói megállapításokkal – az eljárás során nem merült fel olyan bizonyíték, amely a terhelt bűnösséget kétséget kizáróan megalapozta volna. Számos más vádlotthoz és védőhöz hasonlóan ez esetben is a terhelt elkövetéskori aktuális tudattartalma volt következtetés helyességét vitatta a védelem. A védő álláspontja szerint az elsőfokú eljárásban nem lett bizonyítva, hogy Terhelt94 XCIV. r. vádlott tudott a tettesi szándékról, miként az sem, hogy tudata átfogta az alapcselekmény törvényi tényállási elemeit és mindezekkel összefüggésben a tettesekkel szándékegységben cselekedett. Az elsőfokú bíróság mérlegeléssel állapította meg Terhelt94 XCIV. r. vádlott cselekvőségére vonatkozó történeti tényállást. E körben azt emelte ki, hogy a terhelt ténybelileg beismerte a cselekvőségét, azonban bűnösségét vitatta. A törvényszék az ítéletében számot adott arról a gondolati, logikai folyamatról, amelynek eredményeként csak részben fogadta a terhelt védekezését, hiszen a vádlott maga nyilatkozta azt, hogy a jogosulatlan igénylésben segítséget nyújtott Terhelt85 LXXXV. r. vádlottnak. A törvényszék részletesen foglalkozott a két vádlotti vallomás közötti ellentmondásokkal, majd azok elemzése, egybevetése és értékelése eredményeként, azokat a tényeket fogadta el valóságnak, amelyek a két vallomásban megegyeztek. Ezek alapján nem képezhetette vita tárgyát, hogy a XCIV. r. vádlott kérelmét Terhelt85 adta be elektronikusan, és az sem, hogy az igénylés benyújtása hivatalosan megtörtént. A vádlotti vallomásban található előzményekre tekintettel megalapozottan vont következtetést az elsőfokú bíróság arra, hogy több vádlotti magatartáshoz hasonlóan ez esetben is a személyes adatok átadása történt meg, majd Terhelt94 igénylését a Terhelt2 által biztosított területadatok alapján Terhelt85 nyújtotta be. Ilyen körülmények között Terhelt94 tisztában volt az igénylés jogosulatlan voltával, hiszen ő maga földműveléssel nem foglalkozott, ennél fogva igénylése sem lehetett legális. Annak is árulkodónak kellett lenni, hogy Terhelt85 nem titkolta előtte más személyek általa való megkeresését is ezzel a lehetőséggel, így konkrétan hivatkozott az ügyben szintén megvádolt Terhelt116 CXVI. r. vádlottra, aki szintén együttműködött vele. Mindezek a körülmények a másodfokú bíróság számára is egyértelművé tették a vádlott bűnös tudattartamát.

[141] Terhelt95 XCV. r. vádlott védője elsődlegesen ugyancsak a terhelt felmentését szorgalmazta azon az alapon, hogy a bűnös tudattartalmára vont következtetés nem alapos az elsőfokú bíróság részéről. A törvényszék a vádlottra vonatkozó bizonyítékok elemzésénél (elsőfokú ítélet 540. oldala) részletesen értékelte, hogy a vádlott bűnösségének tagadása mellett ténybeli beismerő vallomást tett a tekintetben, hogy a 2011. és a 2013. évben egy általa meg nem nevezni kívánt személy kérésére pénzeket fogadott a bankszámláján. Cselekményének jogellenességére csak 2013-ban jött rá, és ekkor nyomban lépéseket tett annak érdekében, hogy a továbbiakban elhatárolódjon e cselekményektől. Ügyfélkapu jelszavát megváltoztatta, miközben nem vitatta, hogy az sértett² regisztrációs lapján az ő kézírása és saját aláírása szerepel. Azt sem vitatta, hogy a számlájára befolyt pénzeket továbbadta egy személynek, akit azonban nem kívánt megnevezni. A vádlott ténybeli beismerő vallomása, valamint az általa elmondott körülmények alapján magatartása jogellenességének tudatára vonható helyes következtetés. Nyilvánvalóan nem véletlenül nem kívánta megnevezni azt a személyt, akivel együttműködött, még ha önmagában ez a körülmény a vádlott terhére nem értékelhető. Mindazonáltal értékelni kellett viszont, hogy szoros és folyamatos kapcsolatban állt Terhelt87 LXXXVII. r. vádlottal, amely tény különösen annak tükrében bír kiemelkedő jelentőséggel, hogy a személyi kapcsolatok feltérképezése során megállapítható volt az e vádlotthoz köthető több személy – köztük Terhelt95 – beszerzése is. Ezeknek a bizonyítékoknak az összevetése és értékelése alapján okszerűen következtetett az elsőfokú bíróság Terhelt95 büntetőjogi felelősségére. Kiemelendőnek tartja a Fővárosi Ítéltábla azt is, hogy az e vádlottra vonatkozó hosszú elkövetési idő és ismétlődő elkövetési magatartás már önmagában olyan körülmény, amely az egyéb bizonyítékok ismeretében cáfolja a vádlottnak az ártatlanságát hangoztató védekezését.

[142] Terhelt104 CIV. r. vádlott védője vagylagos indítványában elsősorban a terhelt felmentését kérte, annak ellenére, hogy e terhelt esetében is több terhelő bizonyíték állt az elsőfokú bíróság rendelkezésére. Már önmagában a vádlott által elmondottak alapján kétséges Terhelt104 tevékenységének jogszerűsége. A vádlott mind a nyomozás során, mind a törvényszék előtt azt állította, hogy Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott kereste meg 2011. évben, felvázolta neki, hogy milyen lehetőséggel élhetne. Papirokat töltött ki, majd azt egy ismeretlen személynek átadta. Később Terhelt89 értesítette, hogy pénz érkezik a bankszámlájára és az összeg nagyságán ne lepődjön meg. Terhelt104 a pénzt felvette, majd átadta Terhelt89nak. Vallomásának az is önmagát terhelő része, hogy Terhelt89 már egy nappal korábban tudott a pénz érkezéséről és felhívta a figyelmét, hogy ne foglalkozzon azzal, honnan érkezett, nem lesz belőle problémája, illetve további összegek is érkezni fognak. Ezek a történések többször is megismétlődtek a 2012. évben is. A vádlott vallomásából megállapítható, hogy gyanút fogott a tekintetben, hogy törvénytelen ügyletek részese, hiszen még 100.000 forintot is kapott a közreműködő magatartásáért, de meg sem kérdezte senkitől, hogy azt miért tarthatja meg, ha ténylegesen munkát nem végzett. A vádlottnak az éveken át tartó magatartásából is a bűnös tudattartalmára vonható következtetés, hiszen ezt a tényt összevetve abbéli nyilatkozatával, mely szerint kezdetben még nem sejtette, hogy a pénz csalásból származik, következtetésként az állapítható meg, hogy legalább a körülményekből tudnia kellett arról, hogy bűncselekmény részese, annak aktív elkövetője. Magatartásának visszatérő és ismétlődő jellege, a beszerzésének körülményei, az általa kapott információk, a számára átutalt, majd később az általa továbbított jelentős összegek, továbbá a munkavégzés nélküli anyagi előnyben történt részesítése, együttesen mind olyan körülmények, amelyekről az állapítható meg, hogy Terhelt104 nemcsak sejtette, hanem tökéletesen tisztában volt saját cselekvőségének bűnös jellegével.

[143] terhelt114 CXIV. r. vádlottnak a bűncselekmény elkövetésében betöltött szerepével és bűnösségével az ítélet korábbi részében már foglalkozott az ítéltábla, amikor azt indokolta meg, hogy kizárólagosan a vádlott terhére bejelentett ügyészi fellebbezést miért nem találta alaposnak abból a szempontból, hogy terhelt114 terhére is szükséges és indokolt lenne megállapítani a bűnszervezeti elkövetést. Egyebekben a vádlott bűnösségét a védelem sem vitatta, a terhelt114 terhére megállapított bűncselekményeket a vádlott beismerő vallomásán túl számos más egyéb tárgyi és okirati bizonyíték is alátámasztotta. E kérdés további részletezése e körben ezért nem indokolt. A vádlott cselekményeinek minősítése azonban pontosításra szorul, ezzel kapcsolatban az ítéltábla a jogi álláspontját a cselekmények minősítésénél fejt ki.

[144] Alapvetően eltérő a helyzet a felmentett Terhelt106 CVI. és Terhelt107 CVII. r. vádlottak esetében. Az elsőfokú bíróság a két terhelt felmentését azzal indokolta, hogy egyfelől elfogadta Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott vallomását arra vonatkozóan, hogy édesanyja és anyósa úgy írták alá a számukra átadott dokumentumokat (amelyek a jogosulatlan igénylés előterjesztéséhez szükségszerűen kellettek, mert alapvető követelmények voltak), hogy azok tartalmát nem ismerték és enélkül adtak a vádlottnak teljeskörű meghatalmazást a bankszámláik feletti rendelkezési joghoz. A törvényszék a két vádlott bizonyítékok hiányában történő felmentését egyrészt az idős életkorukkal, másrészt a legszorosabb családi kapcsolatokon alapuló feltétlen bizalmi viszonyral indokolta. Másként fogalmazva arra az álláspontra helyezkedett, hogy Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott édesanyja és anyósa idős korát, valamint a köztük fennálló bizalmi viszonyt kihasználva vette rá őket segítség nyújtásra a bűnös magatartásához.

[145] A fellebbviteli főügyészség támadta a törvényszék felmentő rendelkezését és átiratában pontokba szedte azokat a tényeket, amelyeket az elsőfokú bíróság a két vádlott cselekvőségét illetően a bizonyítékokkal összhangban állapított meg. Ezekből kiemelte, hogy Terhelt106 CVI. r., illetve Terhelt107 CVII. r. vádlottak a regisztrációs lapot kitöltötték, ügyfélkapu igénylést nyújtottak be, bankszámlát nyitottak, az ügyfélkapu-hozzáférésük adatait átadták Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottnak, miközben egyikőjük sem rendelkezett földhasználati jogosultsággal. A felsoroltakon túlmenően Terhelt107 olyan telefonszámot és lakcímet jelölt meg a regisztrációs lapon, amely nem volt elérhető. Mindezek pedig olyan körülmények az ügyészség álláspontja szerint, amelyek alapján a vádlottak bűnösségére kellett volna következtetést vonni.

[146] Az ítéltábla a két vádlott bűnösségének megállapítását szorgalmazó ügyészi fellebbezésben és átiratban foglaltakkal nem értett egyet. Az elsőfokú bíróság mindkét vádlott tekintetében helyesen rögzítette a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a történeti tényállást, amelynek eredményeként azt is a valós történéseknek megfelelően állapította meg, hogy a két vádlott közreműködött a bűncselekmény elkövetésében. Esetükben is immár sokadszorra – ismétlődően – a terheltek elkövetéskori aktuális tudattartalma volt az alapvető eldöntendő kérdés, mert kizárólag ez alapján lehet állást foglalni bűnösségük kérdésében.

[147] Az elsőfokú bíróság a két vádlottra vonatkozó valamennyi fellelhető bizonyítékot számba vette, értékelte, majd ezek egybevetésének és mérlegelésének eredményeként arra a megállapításra jutott, hogy büntetőjogi bizonyossággal nem lehet megnyugtatóan állást foglalni a vádlottak bűnösségét illetően. A fellebbviteli főügyészség az átiratában többek között azzal érvelt, hogy a törvényszék figyelmen kívül hagyta azt a

körülményt, hogy Terhelt106 CVI. r., illetve Terhelt107 CVII. r. vádlott által nyitott bankszámlákra az sértett2 által átutalt támogatási összegeken kívül más jóváírás nem érkezett. Az ítéltábla álláspontja szerint ez a körülmény sem eredményezheti a két terhelt bűnösségének megállapítását. Az elsőfokú bíróság a vádlottakat érintő tényállásokban azt rögzítette, hogy e két terhelt esetében nem lehetett bizonyítani, hogy tudomásuk volt arról, hogy nevükben fiuk, illetve vejük jogosulatlan igénylést terjesztett elő. Az a körülmény, hogy az időskorú vádlottak a legszorosabb hozzátartozói viszony és családi kötelek alapján megbíztak a LXXXVI. r. vádlottban magyarázza azt is, hogy nem volt számukra különösebben sem feltűnő, sem rendkívüli, hogy az adataikkal megnyitott bankszámlákra kizárólag az sértett2 által utalt támogatási összegek érkeztek. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy e bankszámlák felett mindkét vádlott csak névlegesen rendelkezett, azokat ténylegesen Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott kezelte. Ezért tehát ez a körülmény semmiképpen nem értékelhető a terheltre és nem alkalmas a két vádlott bűnösségének bizonyítására. Szükséges megjegyezni azt is, hogy vélhetően még akkor sem lett volna feltűnő a két vádlottnak az, hogy csak az sértett2 utal a számlájukra, hiszen a rendelkezésreálló bizonyítékok szerint és a vádlottak ismerete alapján, azért adták hozzájárulásukat a családtagjuknak, hogy ő olyan bankszámlát nyisson, amelyre normális körülmények között, törvényesen érkezik a Hivataltól támogatás.

[148] Azzal érvelt továbbá a fellebbviteli főügyészség a két vádlott bűnössége mellett, hogy mindketten átvették az sértett2 által küldött valamennyi végzést, határozatot a bűncselekményben való közreműködésük mindhárom évében. Ez a körülmény sem önmagában, sem pedig az egyéb bizonyítékokkal összevetve ugyancsak nem elegendő bűnösségük bizonyítására. Egyfelől azért, mert az átvett határozatokról bizonyítani kellett volna, hogy azok tartalmát a vádlottak megismerték, továbbá, ha egyébként tisztában voltak is a küldemények tartalmával, akkor sem bizonyítható, hogy korábban bűnös módon cselekedtek, mert a törvényszék által megállapított tényállásból az is kiolvasható, hogy az adataik átadását követően már semmivel sem foglalkoztak. A másodfokú bíróság értékelése szerint sincs ezért olyan bizonyíték, amely a két vádlott bűnösségét kétséget kizáróan, a büntetőjogi felelősség megállapításához szükséges teljes bizonyossággal alátámasztaná. Márpedig a Be. korábban is hivatkozott 7. § (4) bekezdése értelmében a kétséget kizáróan nem bizonyított tény, nem értékelhető a terhelt terhére. Az elsőfokú bíróság nem bűncselekmény, hanem bizonyítottság hiányában mentette fel a két vádlottat, amely azt jelenti, hogy a vádlottak bűnössége, illetve ártatlansága kérdésében a törvényszéknek is kételye merült fel, mert bár voltak olyan bizonyítékok, amelyek a vádlottak bűnösségének irányában mutattak, de legalább ugyanennyi olyan adat állt rendelkezésre, amely az előzőket kétségbevonta. Mindez pedig a bizonyítékok elégtelen voltát igazolja és ez alapján a törvényszék helyes eljárását, ami értelemszerűen a vádlottak bizonyítottság hiányában történő felmentéséhez vezetett. Fontos körülmény még az ügyben a vádlottak életkora is, mert Terhelt106 a vádbeli cselekmények idején már 70 éves is elmúlt, míg Terhelt107 igen közel volt a 70. életéhez. Ezt azért emeli ki a másodfokú bíróság, mert közismert tény, hogy az idősebb korú emberek egyrészt éppen életkorukra, egészségi állapotukra és sokszor kiszolgáltatottságukra vagy közeli hozzátartozóikra való nagyfokú rászorultságukra figyelemmel, bennük feltétel nélkül megbíznak és emiatt rendkívül sérülékenyek, kiszolgáltatottak, könnyen becsaphatók, átverhetők. Az is közismert tény, hogy az idősebb korú emberek nem, vagy csak nagyon kevésbé értenek a számítógépes rendszerekhez, így többek között a bankkártyákhoz vagy éppen a bankszámlákhoz kapcsolódó elektronikus ügyintézéshez. Ezért az sem rendkívüli, hogy az ilyen feladatokat legközelebbi családtagjaikra bízzák, mert irántuk feltétlen bizalommal vannak. Mindezek olyan

körülmények, amelyek legalábbis kétségesse teszik a vádlottak bűnösségét, ezért helytálló volt mindkettőjük esetében a törvényszék felmentő rendelkezése.

[149] A cselekmények jogi minősítésével kapcsolatban a másodfokú bíróság által is irányadónak elfogadott tényállásból az elsőfokú bíróság – a fentebb kifejtettek értelmében és a korábbi pontosításokkal – okszerűen következtetett a vádlottak bűnösségére és a terheltek bűncselekményeinek anyagi jogi minősítése is legnagyobb részt megfelel a törvényi rendelkezéseknek. Néhány vádlott esetében azonban a jogi minősítés módosításra, pontosításra szorul.

[150] Az elsőfokú bíróság a bünszervezetben elkövetőként elítéltek – Terhelt2 II. r., Terhelt85 LXXXV. r., Terhelt8 LXXXVI. r., Terhelt87 LXXXVII. r. és Terhelt89 LXXXIX. r. vádlottak - esetében a bűnösség körében tüntette fel az elkövetés e formáját. A Kúria 61. számú Büntető Kollégiumi Véleményének 7. pontja értelmében a vádlott bűnösségét megállapító ítélet rendelkező részében fel kell tüntetni – a büntetés kiszabásáról szóló rendelkezés előtt – ha az elkövető, mint visszaeső, különös visszaeső, többszörös visszaeső vagy erőszakos többszörös visszaeső, illetve bünszervezetben követte el a bűncselekményt. A Btk. a IX. Fejezetében, „A büntetés kiszabása” cím alatt, a 91. §-ban határozza meg a bünszervezetben történő elkövetésre vonatkozó valamennyi rendelkezést. A rendelkezés rendszertani elhelyezéséből az is következik, hogy a bünszervezetben történő elkövetésre vonatkozó ítéleti megállapításokat a büntetés kiszabás körében kell feltüntetni, nem pedig a bűnösség megállapításánál. A bünszervezeti elkövetést tehát az említett vádlottak tekintetében a büntetés kiszabásánál tünteti fel az ítéltábla.

[151] Jelen ítélet [131] bekezdésében az ítéltábla már jelezte, hogy a jogi minősítés körében foglalkozik Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott pénzmosásként értékelt cselekményével (II/27. tényállási pont, elsőfokú ítélet 216-217. oldalai), különös tekintettel arra, hogy a védelem nem magát a tény, illetve az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, hanem annak jogi minősítését, pénzmosásként történő értékelését vitatta. E körben kifejtette, hogy álláspontja szerint a bűncselekményből származó vagyon felhasználása adott esetben egy pénzügyi tranzakció (banki átutalás) volt, amely nem feltétlenül valósít meg pénzmosást. A védői álláspont lényege abban foglalható össze, hogy a vádlott pénzmosásként értékelt magatartása, mindössze a költségvetési csalás büntetlen utócselkménye. Azt is kifogásolta a védő, hogy e vádlott tekintetében az elsőfokú ítélet nem tartalmaz arra vonatkozó tény, adatot, hogy mi az a magatartás, amellyel a pénzmosás törvényi tényállását megvalósította, mert az utalás nem offshore számlára, illetve fiktív névre történt, mely körülményekből lehetne következtetni a leplezési szándékra.

[152] Az elsőfokú bíróság a V/27. tényállási pontban megállapítottak szerint azt róta Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott terhére, hogy a jogosulatlanul igénybe vett támogatások összegét édesapja, tanú131 számlájára utaltatta, majd onnan tovább utalta a saját számlájára, illetve az összegeket készpénzben felvette. A törvényszék a vádlott bűnösségét a Btk. 399. § (3) bekezdés b) pontjában meghatározott pénzmosás büntetében állapította meg, amely szerint az a magatartás is pénzmosásnak minősül, amikor a tettes a bűncselekményének elkövetéséből származó dolgot, ezen eredetének leplezése, titkolása céljából a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe. A törvény szövegezéséből az következik, hogy a (3) bekezdés esetén a pénzmosást elkövető személy valósította meg az alapcselekményt is, tehát bünteti a törvény a saját maga által

elkövetett büntetendő cselekményből származó dolog ekkénti legalizálását is. Az irányadó történeti tényállás szempontjából a pénzügyi tevékenység végzésének fogalmát a Btk. 402. § (2) bekezdése szerint kell értelmezni. Ennek értelmében pénzügyi tevékenység végzésének minősül a 399-400. § alkalmazásában – többek között – a pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenység. Az állandóan követett bírói gyakorlat szerint a banki átutalások, elektronikus bankszámlaműveletek, a pénzügyi szolgáltatási tevékenység kategóriájába tartoznak. Mindezeket összevetve megállapítható, hogy helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott büntetőjogi felelősségét a pénzmosásban megállapította.

[153] Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott bűncselekményének minősítésével kapcsolatban nem osztotta azt a védői álláspontot az ítéltábla, amely szerint az elsőfokú bíróság a vádlott terhére az üzletszerűséget mint minősítő körülményt nem állapította meg, ellenben a bünszervezet mellett törvénysértően minősítette a vádlott magatartását bünszövetségben elkövetettnek is. Az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét bűnsegédként, bünszervezetben elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (5) bekezdés b) pont] állapította meg. Kétségtelen tény, hogy a törvényszék ez esetben sem jelölte meg még az indokolásában sem, hogy a b) pont üzletszerűséget vagy bünszövetséget jelöl-e. Az azonban egyértelműen kiolvasható az ítéletből, hogy Terhelt87t a bíróság bünszervezeti elkövetőként marasztalta el, amelyből szükségszerűen következik, hogy terhére a bünszövetség nem állapítható meg, mert az anyagi jogi rendelkezések e két elkövetési magatartás párhuzamos megállapítását tételesen kizárják. Ugyanakkor a vádlott által végrehajtott nagyszámú cselekményt áttekintve (I/1-4., II/4-11., V/23-31. tényállási pontok) megállapítható, hogy azok a Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pontjában megfogalmazott üzletszerűség fogalmának minden tekintetben megfelelnek. A vádlott ugyanolyan bűncselekmények (részcselekmények) elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekedett. Mindezek alapján a vádlott cselekménye – a bünszervezeti elkövetés mellett – üzletszerűen elkövetettnek is minősül, amely minden tekintetben megfelel az elsőfokú bíróság által egyébként helyesen alkalmazott anyagi jogi rendelkezéseknek. Azzal a védői felvetéssel sem értett egyet a másodfokú bíróság, amely szerint tévedett a törvényszék, amikor Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott bűnösségét befejezett bűncselekményben állapította meg, miközben a társtettesek magatartását (Terhelt1 I. r. és Terhelt2 II. r.) kísérletnek minősítette. A védő érvelése nem foghat helyt, mert az I. és II. r. vádlottak bűnösségét egyfelől befejezett bűncselekményben állapította meg a törvényszék, másfelől Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott nagyszámú részcselekményei közül mindössze egy részcselekmény maradt kísérleti szakban, míg az összes többi befejezett volt, ezért értelemszerűen a törvényi egységet képező cselekményt befejezettként kellett értékelni. Mindössze az ítélet indokolásának 561. oldalán szorul kijavításra az elsőfokú bíróság indokolása, mert a törvényszék a fentebb megjelölt helyen az (1) bekezdésben a vádlott cselekményét kísérleti szakban maradottnak indokolta. Ezért e helyen az ítéltábla a kísérletre történő utalást mellőzi.

[154] Terhelt94 XCIV. r. vádlottat bűnösnek mondta ki a Fővárosi Törvényszék bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (3) bekezdés a) pont]. A vádlottra irányadó V/4. tényállási pont lényege szerint Terhelt94 XCIV. r. vádlott ügyfélkapu hozzáférést igényelt, majd regisztrált az sértett2-nál és a területalapú támogatás jogosulatlan igényléséhez átadta az sértett2 regisztrációs és ügyfélkapu adatait az ő beszerző Terhelt85 LXXXV. r. vádlottnak, aki később az adatokat továbbította Terhelt2 II. r. terheltnek és ez alapján összesen 16.411.199 forint területalapú támogatás kifizetésére irányuló kérelmet terjesztettek elő. Később azonban a II. r. vádlott a kérelmet

teljes egészében visszavonta, így vagyoni hátrány nem keletkezett. Az elsőfokú bíróság által a tényeknek megfelelően helyesen megállapított tényállásból látható, hogy a cselekmény kísérleti szakban rekedt, mert vagyoni hátrány nem keletkezett. A Btk. 10. § (1) bekezdése értelmében kísérlet miatt büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdí, de nem fejezi be. Terhelt2 II. r. vádlott a jogosulatlan kérelmet előterjesztette, majd később azt módosította, végezetül pedig információt szerezve az időközben megindult büntetőeljárásról, azt teljes egészében visszavonta. Mindehhez a magatartásához Terhelt94 XCIV. r. vádlott szándékosan segítséget nyújtott, amellyel bűnsegédi magatartást valósított meg. A vádlottak tettesként (társtettesként), illetve részesként a maguk részéről mindent megtettek a szándékolt eredmény elérése érdekében, tehát az általuk megvalósított kísérlet a büntetőjog dogmatikai felosztása és terminológiája értelmében befejezett kísérlet. A költségvetési csalás befejezettségéhez a vagyoni hátrány bekövetkezése is elengedhetetlenül szükséges, ennek hiányában kizárólag kísérletről beszélhetünk, tekintettel arra, hogy a különös részi törvényi tényállási elemek nem valósultak meg maradéktalanul. A bűnsegéd magatartása és cselekményének jogi megítélése – járulékos jellegéből adódóan – fő szabály szerint igazodik a tettes magatartásához. Mivel Terhelt2 II. r. vádlott tettesként elkövetett magatartása kísérleti szakban rekedt, így a cselekményéhez szándékosan segítséget nyújtó Terhelt94 bűnsegédi cselekménye is kísérletként értékelendő. Az elsőfokú bíróság az ítéletének rendelkező részében befejezett bűncselekményben állapította meg a XCIV. r. vádlott bűnösségét, ezzel szemben a történeti tényállásban kísérletként rögzítette a cselekményt, amit a bizonyítékok is kétségtelenül alátámasztottak. Ugyancsak befejezettként jelölte meg a vádlott cselekményét a jogi minősítés körében az ítélet 561-562. oldalain. Az elsőfokú határozat imént megjelölt részeinek összevetéséből, valamint a bizonyítékok ismeretének tükrében nem vitatható, hogy az elsőfokú bíróság a történeti tényállásban rögzítette helyesen a büntetőjogilag értékelendő magatartást, amelyből az következik, hogy Terhelt94 XCIV. r. vádlott cselekménye kísérleti szakban maradt. Ezért a másodfokú bíróság a törvényszék ítéletének rendelkező részét Terhelt94 XCIV. r. vádlott tekintetében akként változtatta meg, hogy a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekményét kísérletnek minősítette. Ennek megfelelően korrekcióra szorul a jogi indokolás is, amelyben azt rögzíti immár helyesen a másodfokú bíróság, hogy Terhelt94 esetében is a kísérletre utal.

[155] A védelem részéről már az elsőfokú eljárásban is többször hangoztatott érv volt az, mely szerint a kérelmek visszavonása tulajdonképpen nem más, mint önkéntes elállás, ezért az büntetőhetőségi akadályként értékelendő. Az elsőfokú bíróság helyes érvek mentén vetette el ezt a védői felvetést, amikor az ítélete 563. oldalán kifejtette, hogy önkéntes elállás megállapítására kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha az elkövető döntően a saját akarat elhatározásából lép vissza a bűncselekmény elkövetésétől, jóllehet egyébként tudná folytatni az elkövetést, de az már nem áll szándékában. A törvényszék valamennyi olyan tényállási pontban megállapította a kísérletet, amelyben az igénylések visszavonása megtörtént. Indokolása szerint tekintettel arra, hogy e cselekménysorozatban a vádlottak nem saját belső elhatározásból vonták vissza a kérelmeket, hanem annak nagyon is külsődleges oka volt, tudniillik észlelték a nem véletlenül szaporodó, módszeres ellenőrzéseket, később pedig megtudták, hogy már büntetőeljárás is folyamatban van, ezért valójában a lebukástól való félelmük irányította magatartásukat. Ezért tehát a törvényben megkívánt önkéntességről esetükben - beleértve Terhelt94 XCIV. r. vádlottat - nem beszélhetünk.

[156] Terhelt95 XCV. r. vádlott cselekményének minősítése tekintetében megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság a vádlottat a Btk. 396. § (1) bekezdésében meghatározott és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő költségvetési csalás bűntettében

marasztalta el, mely deliktumot a vádlott bűnsegédként követett el. A terhelt a I/1. tényállási pontban rögzített magatartásával 12.520.621 forint, a II/4. tényállási pontban leírt cselekvőségével 12.845.111 forint vagyoni hátrány okozásában működött közre, míg a V/23. tényállási pontban leírt cselekvőségével 15.738.284 forint vagyoni hátrányt kívánt okozni. Ez utóbbi magatartása azonban kísérleti szakban rekedt, tekintettel arra, hogy a II. és a LXXXV. r. vádlottak ezt a kérelmet teljes egészében visszavonták. A fenti összegeket összeadva megállapítható, hogy a vádlott a befejezett cselekményeivel összesen 25.365.732 forint vagyoni hátrány okozásában működött közre, míg a kísérleti cselekményét is hozzáadva a részben okozott, illetve okozni kívánt vagyoni hátrány mértéke összesen 41.104.016 forint volt. Alapvetően helyesen járt el a törvényszék, amikor a vádlott büntetőjogi felelősségét a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás bűntettében állapította meg, hiszen a Btk. 459. § (6) bekezdésének c) pontja értelmében a vagyoni hátrány jelentős, ha az 5.000.001 és 50.000.000 forint közé esik. Akkor sem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a vádlott cselekményét teljes egészében befejezettként értékelte. A költségvetési csalás bűntette ugyanis természetes egység, és a fentiekből látható az is, hogy a természetes egységen belül a nagyobb része (I/1. és II/4.) az értékhatár szerinti minősítésnek megfelelően befejezett, míg a kisebb rész (V/23.) - még ugyanezen az értékhatáron belül - kísérlet. A büntető anyagi jog dogmatikai szabályainak megfelelően a természetes egység keretein belül a súlyosabban minősülő rész cselekményhez igazodó az elkövetési magatartás egészének minősítése.

[157] A törvényszék tévedése az indokolásban mutatkozik meg, mert az elsőfokú bíróság az ítélete 561. oldalának harmadik bekezdésében Terhelt95 XCV. r. vádlott cselekményének minősítésénél már a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő cselekményt jelölte meg, amely az okozott, illetve okozni kívánt vagyoni hátrány teljes összegére figyelemmel természetesen nem fogadható el, mert az a különösen jelentős vagyoni hátrányt határozza meg, amely a korábban idézett értelmező rendelkezés e) pontja értelmében csak 500.000.000 millió forint fölött kerülhet szóba. Az elsőfokú bíróság kétségtelenül nyilvánvaló elírási hibát vétett, mert mind a tárgyaláson kihirdetett rendelkező rész (kisítelek), mind pedig a történeti tényállások szerint a (4) bekezdés b) pontja szerinti minősítés a helyes. Ezért az ítéltábla az elsőfokú ítélet 561. oldalán Terhelt95 XCV. r. vádlott cselekményének minősítésénél is a Btk. 396. § (1) bekezdését, valamint a (4) bekezdés b) pontját hívja fel.

[158] További hiányosságban is szenved Terhelt95 cselekményének jogi minősítése, mert a vádlott terhére megállapított költségvetési csalás (4) bekezdés b) pontja értelmében a büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalást bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el. A törvényszerkesztési elvből kiindulva az elsőfokú bíróságnak az idézett b) ponton belül meg kellett volna jelölnie, hogy a vádlott a terhére rótt bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen, esetleg mindkét minősítő körülmény megvalósításával követte el. A törvényszék erről az ítélet indokolásában nem fejtette ki az álláspontját, így a határozatából az sem állapítható meg, hogy melyik minősítő körülményt látta megállapíthatónak Terhelt95 esetében.

[159] A Btk. 459. § (1) bekezdésének 28. pontja értelmében üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén, rendszeres haszonszerzésre törekszik. Az elsőfokú bíróság által Terhelt95 XCV. r. vádlott terhére megállapított cselekmények történeti tényállását megvizsgálva megállapítható, hogy a vádlott egyrészt ugyanolyan bűncselekményt követett el (ez adódik a költségvetési csalás

törvényi egységként történő szabályozásából), amely során rendszeres haszonszerzésre is törekedett. Az I/1. tényállási pontban az elsőfokú bíróság kimutatta, hogy Terhelt95 haszonszerzésre törekvése eredményes volt, mert ez esetben 4.685.540 forintot tarthatott meg saját részesedéseként. A II/4. tényállási pontban 5.158.263 forint tartott meg, míg a V/23. tényállási pontban csak a haszonszerzésre törekvés valósult meg, azonban abból ténylegesen nem realizálódott semmi, mert a II. és LXXXV. r. vádlottak az igénylés visszavonásáról intézkedtek. Mindezek alapján Terhelt95 XCV. r. vádlott magatartása üzletszerűen elkövetettnek is minősül.

[160] Az elsőfokú bíróság által helyesen alkalmazott 2012. évi C. törvény rendelkezései szerint az üzletszerű elkövetés a különös részi tényállásokban vagy alaptényállási elemként vagy minősítő körülményként jelenik meg. Az üzletszerűség fogalmi meghatározásából – fő szabály szerint – az következne, hogy az üzletszerűség megállapításához bűnhalmazatra, azaz több, tehát legalább két önállóan értékelhető és értékelendő bűncselekmény elkövetésére van szükség, mert az üzletszerűség fogalma többszámban kívánja meg a bűncselekmények elkövetését. A jelenleg hatályos Btk. rendelkezései szerint a költségvetési csalás büntette törvényi egység, ami azt jelenti, hogy az elkövetési időre a költségvetés bármely részét károsító, adóbevallási időszaktól függetlenül megvalósított cselekmény minden esetben egy rendbeli bűncselekmény. Ez látszólag olyan helyzetet teremt, hogy a költségvetési csalás üzletszerűen nem követhető el. Ugyanakkor a Btk. 396. §-a többször is minősítő körülményként jelöli meg az üzletszerű elkövetést. A Kúria 37. számú Büntető Kollégiumi véleménye ugyan a folytatólagosság egységére vonatkoztatva foglalkozik az üzletszerűség problémájával, azonban az mégis irányadó a jelen ügy és minden törvényi egységként értékelendő bűncselekmény szempontjából is az üzletszerűség vonatkozásában. A vélemény c.) pontja értelmében, ha a törvényi tényállás szerinti elkövetési magatartás folyamatos jellegű, akkor természetes egységbe olvad a törvényi tényállást kimerítő – fizikai értelemben vett – több cselekmény. Ilyenkor az üzletszerű elkövetés minősítő körülményének fennállása sem változtat az elkövetési magatartás folyamatossága miatt létrejött egységen. Ebből a szempontból a másodfokú bíróság nem látott különbséget a folytatólagos egység és a klasszikus törvényi egység között, hiszen tulajdonképpen a folytatólagos egységet is a törvényalkotó teremtette meg. Az üzletszerűség megállapíthatósága szempontjából a bűncselekmény-egység jellege különbséget nem eredményezhet, ezért a törvényi egységként szabályozott költségvetési csalás büntette is elkövethető üzletszerűen, különös tekintettel arra, hogy a törvényi egységet képező egyes részcsselekmények már önmagukban is mind bűncselekményt valósítanak meg.

[161] A bűnszövetség fogalma szintén az értelmező rendelkezések között található a Btk. 459. § (1) bekezdésének 2. pontjában, amely szerint bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet. E fogalmi elemeket vizsgálva az is megállapítható, hogy Terhelt95 XCV. r. vádlott a magatartását bűnszövetség keretein belül vitte véghez, mert több személlyel működött együtt és három részcsselekményt végre is hajtott, miközben terhére a bűnszervezeti elkövetés nem volt megállapítható. Az idézetből kitűnik, hogy a törvény a „bűncselekményeket” kifejezést használja, tehát többes számban fogalmaz, amely alapján legalább két bűncselekmény elkövetése szükséges a bűnszövetség megállapításához. Nem igaz ez a megállapítás azonban a törvényi egységet képező magatartásokra, így a költségvetési csalás büntettére sem, mert az állandóan követett bírói gyakorlat és a fentebb idézett kollégiumi vélemény értelmében a

természetes, illetve a folytatólagosság egységébe tartozó magatartások (részcselekmények) esetén is megállapítható nemcsak az üzletszerűség, hanem a bünszövetség is.

[162] Terhelt104 CIV. r. vádlott cselekményének minősítése során az elsőfokú bíróság ugyanazt a megoldást alkalmazta, mint Terhelt95 esetében. E vádlott bűnösségét – egyébként helyesen – a Btk. 396. § (1) bekezdésében meghatározott és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetében állapította meg, azonban nem jelölte meg, hogy a terhelt a bűncselekményt bünszövetségben, üzletszerűen vagy esetleg mindkét módon valósította meg. A vádlottra vonatkozó történeti tényállások (I/3., I/4., II/6., II/7., V/25. és V/26.) áttekintését követően az ítéltábal megállapította, hogy a hivatkozott törvényhely (5) bekezdésében b) pontja szerint minősülő cselekményt a vádlott bünszövetségben és üzletszerűen követte el, mert mindkét elkövetési magatartás törvényi tényállási elemei maradéktalanul megállapíthatók az esetében. E tekintetben a másodfokú bíróság irányadónak tekinti a Terhelt95 XCV. r. vádlott azonos magatartására adott indokolását jelen ítélet előző négy bekezdésében írtak szerint.

[163] terhelt114 CXIV. r. vádlott cselekményeivel összefüggésben a másodfokú bíróság jelen ítélet korábbi részében már részletesen kifejtette, hogy az ügyész indítványtól eltérően miért nem látott lehetőséget a terhelt esetében a bünszervezeti elkövetés megállapítására. E helyen csak a minősítést érintő más kérdésekkel foglalkozik az ítéltábla. Az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és (4) bekezdés b) pont], továbbá pénzmosás büntetében [Btk. 399. § (3) bekezdés b) pont és (4) bekezdés b) pont] állapította meg. A törvényszék a korábbiakkal egyezően e vádlott esetében sem jelölte meg a b) pontos elkövetés vonatkozásában, hogy a vádlott a magatartását bünszövetségben, üzletszerűen, avagy mindkét módon követte el. A másodfokú bíróság a felülbírálat során áttekintette azokat a tényállási pontokat, amelyek a költségvetési csalás tekintetében terhelt114t érintették és ebből megállapította, hogy magatartására a bünszövetség és az üzletszerűség fogalmi elemei maradéktalanul illeszkednek, ezért az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolása mindössze annyiban szorul kiegészítésre, hogy terhelt114 a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (4) bekezdés b) pont szerint minősülő magatartását üzletszerűen és bünszövetségben követte el. Nem tévedett tehát az elsőfokú bíróság, amikor a b) pontos elkövetési magatartás mellett nem jelölte meg a törvényhely I. és II. fordulatát, mert mindkettőt megvalósította a vádlott. Az indokolás annyiban volt hiányos, hogy elmaradt annak kifejtése, hogy a terhelt mindkét tényállási elemet megvalósította. E körben csak utal a másodfokú bíróság már a Terhelt95nél és a Terhelt104nél írtakra.

[164] Az elsőfokú bíróság a II/27. és a II/27/a. tényállási pontokban helyesen rögzítette terhelt114nak azt a magatartását, amellyel a pénzmosás büntetét megvalósította. Cselekményének a Btk. 399. § (3) bekezdés b) pontjában meghatározott és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő meghatározása is helyes. Ez azonban annyiban feltétlenül pontosításra szorul, hogy a vádlott a cselekményét társtettesként valósította meg. Az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú eljárásban is irányadó történeti tényállásból kiolvasható, hogy Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott és korábbi felesége terhelt114 a költségvetési csalásból szerzett pénzt részben egyikük, részben másikuk számlájára utalták, illetve vették fel vagy további bankszámláikra utalták. A Btk. 13. § (3) bekezdése értelmében társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg. terhelt114 CXIV. r. vádlott magatartásának elemzését követően az állapítható meg, hogy szorosan együttműködve járt el a pénzmosás során Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottal,

a szándékos bűncselekmény törvényi tényállási elemeit közösen valósították meg, miközben a másik magatartásával tisztában voltak. Ezért terhelt114 a terhére megállapított deliktumot társtettesként valósította meg.

[165] Az elsőfokú bíróság az ítéletének rendelkező részében terhelt114 CIV. r. vádlottra vonatkozó büntetés kiszabási részben akként rendelkezett, hogy a vádlottat halmazati büntetésül „1 (egy) év hónap szabadságvesztés büntetésre ítéli.”. A másodfokú bíróság észlelte az elírást, amely egyező volt a kisírástban írtakkal. Az ítéltábla az ítélet indokolásának a büntetés kiszabására vonatkozó részét vizsgálta, ahol ugyancsak nincs utalás a hónap időtartamra. A kiszabott büntetés ekként a hónapok száma nélkül is megfelel az anyagi jogi rendelkezéseknek, az 1 év végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés a Btk. 82. § (2) bekezdés c) pontjának felhívásával törvényes, a másodfokú bíróság mellőzte az elsőfokú ítélet rendelkező részéből a – szám feltüntetése nélküli – „hónap” megjelölést.

[166] A cselekmények jogi minősítésénél és ezen belül a társtetteségnél maradva a fellebbviteli főügyészség az átiratában indítványozta, hogy a másodfokú bíróság Terhelt85 LXXXV. r. és Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottak elkövetői minőségét – a bünszervezeten belül – változtassa meg és őket a terhükre megállapított költségvetési csalás büntetésében társtettesként mondja ki bűnösnek. Indítványának indokaként kifejtette, hogy a két vádlott Terhelt2 II. r. terhelttel szándékegységben, közös elhatározás alapján, abban a tudatban valósították meg a terhükre rótt bűncselekmény törvényi tényállását, hogy cselekményeik kiegészítik egymást, így a terükre rótt bűncselekményt társtettesként követték el. (Az elsőfokú bíróság Terhelt85 LXXXV. és Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottak elkövetői magatartását bűnsegédként határozta meg).

[167] Az ítéltábla a fellebbviteli főügyészség indítványával nem értett egyet, mert a Btk. 396. § (1) bekezdésében meghatározott költségvetési csalás elkövetési magatartása az adókötelezettség szempontjából jelentős tényre vonatkozó, valótlan tartalmú nyilatkozattétel az adóhatóság részére vagy ilyen ténynek az elhallgatása. Ehhez képest a bűncselekményt szoros értelemben vett, azaz közvetlen tettesként az követheti el, aki a bevallást – jelen ügyben az igény előterjesztését - végrehajtotta. Bűnsegédként olyan személy is elkövető lehet, akinek nincs jogi kötelezettsége a nyilatkozattételre. Az irányadó tényállásból az következik, hogy a cselekmények döntő részében az igények benyújtását, majd később módosítását Terhelt2 II. r. vádlott végezte, míg Terhelt85 LXXXV. r. és Terhelt8 LXXXVI. r. vádlottak e magatartáshoz az igénylők beszerzésével és adataiknak a II. r. vádlotthoz történő eljuttatásával a különös részi tényállás keretein kívül rekedtek, de a tettes szándékát ismerték, azzal egyetértettek, így tehát bűnsegédi magatartást valósítottak meg.

[168] A büntetés kiszabása körében az elsőfokú bíróság alapvetően helyesen állapította meg és sorolta fel a bűnösségi körülményeket. A törvényszék ítéletét a büntetés kiszabó részében a vádhatóság elsősorban a súlyosító körülmények teljeskörű feltárásának elmaradása, továbbá az enyhítő körülmények eltúlzott jelentőségű figyelembe vétele miatt támadta. Az ügyészség valamennyi bünszervezeti elkövetővel szemben – beleértve azokat a további vádlottakat is, akikre nézve a bünszervezetben történt elkövetés megállapítását kérte – súlyosabb, hosszabb tartamú szabadságvesztés kiszabását szorgalmazta. Indokaként a Btk. 91. § (1) bekezdésében írt szabályt hívta fel, amely szerint azzal szemben, aki a szándékos bűncselekményt bünszervezetben követte el, a bűncselekmény büntetési tételének felső határa

a kétszeresésre emelkedik. Ehhez képest valamennyi bünszervezeti elkövetővel szemben eltúlzottan enyhének értékelte a kiszabott szabadságvesztések tartamát.

[169] Helyesen értékelte a törvényszék enyhítő körülményként a csaknem tíz éves időmúlást, amely nem a vádlottak mulasztása folytán következett be. Némileg valóban csekélyebb az időmúlásnak a jelentősége a bűncselekmények tárgyi súlyára tekintettel, hiszen a vádlottak többségükben olyan tényállásszerű magatartásokat valósítottak meg, amelyeknek a büntetési tétele két évtől nyolc évig, illetve öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés. E körben utal a másodfokú bíróság a Legfelsőbb Bíróság 56. számú Büntető Kollégiumi Véleményének III/10. pontjában kifejtettekre, amely szerint a jelentősebb tárgyi súlyú bűncselekmények esetében az időmúlás, mint enyhítő körülmény kisebb nyomatékú. Az adott körülmények között azonban a tíz évet megközelítő időmúlás olyan hosszú tartamú, amely közelíti, esetenként meg is haladja a bűncselekmények egyébkénti elévülési idejét.

[170] Kétségtelen tény, hogy a vádlottak magatartása a kísérleten belül – jogdogmatikai szempontból – befejezett kísérletnek minősül, ami azt jelenti, hogy a vádlottak a maguk részéről mindent megtettek a szándékolt eredmény elérése érdekében. Ez a körülmény is valamelyest csökkenti az enyhítő hatást, azonban a tényállások jelentős részében a kísérleti szak folytán a vagyoni hátrány bekövetkezte mégiscsak elmaradt. A számos tényállási pont közül kisebbségben maradtak azok, ahol a kísérlet mellett befejezett részecselekmény is megvalósult. Ezeket a körülményeket a kísérlet enyhítő hatásának és nyomatékának értékelésénél mindenképpen számba kellett venni, így összességében arra a következtetésre jutott az ítéltábla, hogy helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság, amikor a kísérlet tényének jelentős enyhítő hatást tulajdonított.

[171] Az egyes vádlottakra vonatkozó büntetés kiszabási körülmények kiegészítését, pontosítását megelőzően a másodfokú bíróság azokra a körülményekre mutat rá, amelyek a jelen ügy bűnsegédi magatartást tanúsító vádlottai vonatkozásában általánosságban és egységesen – kivétel nélkül – megállapíthatóak. Ahogyan erre már utalt a másodfokú bíróság, a bűncselekmény kísérleti szakban maradása enyhítő körülménynek értékelendő. A törvényi egységen belül a vádlottak cselekvősege, egészen pontosan az egyes részecselekmények rendbelisége jelentős különbséget mutat. Sok vádlott esetében ténylegesen egyszeri alkalomról, egy bűncselekményről van szó, míg másoknál a részecselekmények száma több esetben meghaladja a kettőt, míg szélsőséges esetekben, akár hat-hét, vagy ennél is több elkövetésére került sor. Kétségtelenül a törvényi egység folytán valamennyi bűncselekmény az önálló jogi értékeléssel nem járó részecselekmények konkrét számára tekintet nélkül egy bűncselekménynek minősül, mégis értékelni szükséges a bűncselekményi egységet megvalósító részecselekmények számát, mert az egyértelműen utal a bűnösség fokára és – nagyobb számú részecselekmény esetén - az elkövető elszántaságára is. Az elsőfokú bíróság által helyesen rögzített tényállási pontok alapján egyértelműen megállapítható, hogy míg a vádlottak jelentős része a törvényi egységet képező bűncselekményt valóban egyszeri alkalommal, egy mozzanatú cselekménnyel hajtotta végre, addig mások többször merítették ki a tényállást és magatartásukat ismételten, visszatérő jelleggel követték el, azt több éven keresztül folytatták. A vádlottak tevőlegességének fentiek szerinti megkülönböztetése mindenképpen meg kell, hogy jelenjen a kiszabott büntetés különbözőségében is.

[172] Továbbra is a kísérleti szakban rekedt cselekmények büntetés kiszabási szempontból történő értékelésénél maradva, osztotta az ítéltábla a fellebbviteli főügyész

átiratában megjelenített azon álláspontot, miszerint a bűncselekmények kísérleti szakban rekedése kisebb nyomatékkal értékelendő enyhítő körülményként, mivel a vádlottak magatartása úgynevezett befejezett kísérlet volt. Ez azt jelenti, hogy a terheltek közreműködése az általuk alapított gazdasági társaságok cégadatai, illetve – magánszemélyek névleges igénylése esetén – személyes adatok, bankszámlakivonatok átadásával, a regisztrációs lapok kitöltésével, az ügyfélkapu-adatok átadásával befejeződött. A vádlottak ezért a maguk részéről mindent megtettek a bűncselekmény befejezettsége érdekében, így a költségvetést ért vagyoni hátrány rajtuk kívülálló okból, a bűncselekmény lelepleződése folytán maradt el, alig pár nappal a támogatások kifizetési határidejét megelőzően.

[173] Az ítéltábla megítélése szerint azonban a fellebbviteli főügyészség álláspontjában foglaltaknál némileg árnyaltabb a kép, mert sok esetben a bűncselekmények kísérleti szakban maradása nem kizárólag a nyomozás megindulása miatt történt, hanem azért, mert az igénylést a vádlottak – különböző információik alapján - visszavonták. Ezzel összefüggésben több vádlott védője is felvetette, hogy ez esetben a kísérlettől való önkéntes elállásról van szó, amely büntetlenséget biztosít a terhelteknek. A Btk. 10. § (4) bekezdés a) pontja értelmében nem büntethető kísérlet miatt, akinek önkéntes elállása folytán marad el a bűncselekmény befejezése, vagy a b) pont szerint, aki az eredmény bekövetkezését önként elhárítja. Az ítéltábla álláspontja szerint egyetlen elkövető esetében sem lehet beszélni önkéntes elállásról vagy önkéntes eredmény elhárításról. A bírói gyakorlat következetes abban, hogy a kísérlettől elállásnak minden esetben belső elhatározásból fakadóan kell megtörténie. Az olyan körülmények, mint a lebukástól vagy a feljelentéstől, esetleg a bűncselekmény harmadik személy általi észlelésétől való félelem nem alapozzák meg az önkéntes elállást, mert nem az elkövető belső elhatározásából erednek, hanem azok valamilyen külső körülmény hatására létrejött motiváción alapulnak. Az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú eljárásban is irányadó tényállás alapján kétség sem férhet ahhoz, hogy a vádlottak az igényléseket egyrészt azért vonták vissza, mert figyelték a rendszert és ezáltal észlelték, hogy más – valós földhasználati jogosultsággal rendelkező – személy adott be igénylést, másrészt valós információik voltak arról, hogy a hatóságok megfigyelik őket, továbbá, hogy már eljárás is folyik ellenük. Mindezek a körülmények tehát értelemszerűen nem alapozzák meg az önkéntes elállást, amely adott körülmények között büntetlenséget biztosított volna számukra.

[174] Lényeges körülmény az is, hogy a kísérleti szakban rekedt cselekmények esetében soha nem a bűnsegédi magatartást tanúsító vádlottak szándékán múlt, hogy milyen összegű vagyoni hátrány okozását célzó magatartáshoz nyújtottak segítséget. E vádlottak kétségtelenül megvalósították a költségvetési csalás büntettét, mert az adataikat – legalább eshetőlegesen szándékkal – azért adták át más vádlottaknak, hogy azok ily módon jogosulatlanul igényeljenek a nevükben állami támogatást. Nem mellékes körülmény az sem, hogy a bűnsegédi magatartást tanúsító vádlottak kisebb-nagyobb mértékben anyagi haszonszerzés reményében cselekedtek. A kísérleti szakban maradt bűncselekményeket taglaló, irányadó történeti tényállások mindegyikében rögzítette azonban az elsőfokú bíróság, hogy a bűncselekményeket tettesként (társtettesként) elkövető vádlottak folyamatosan ellenőrizték a műholdas földnyilvántartási rendszerrel kapcsolatban lévő számítógépes konfigurációjukban, hogy melyek az igényelhető szabad földterületek, miként azt is folyamatosan monitorozták – napra készen, állandóan ismétlődő jelleggel -, hogy időközben esetleg mely területekre adtak be igénylést földhasználati joggal ténylegesen rendelkező személyek. Amennyiben ilyet észleltek, úgy akár több alkalommal is módosították az igénylések mértékét, amelyből az következik, hogy a bűnsegédi magatartást tanúsító

vádlottaknak nem volt ráhatásuk arra, hogy a nevükben és az adataik felhasználásával milyen mértékű támogatást igényeltek a tettesek, és ezáltal milyen vagyoni hátrány okozásában, vagy arra irányuló kísérletben lettek részesek. Természetesen a bűnsegédi magatartás járulékos jellegéből adódóan a ténylegesen bekövetkezett vagy kísérlet esetén okozni kívánt vagyoni hátrányhoz igazodik a bűnsegédek büntetőjogi felelőssége is, azonban a büntetés kiszabása körében az ítéltábla álláspontja szerint mindenképpen a vádlottak javára kellett értékelni azt a körülményt – és a büntetések mértéke között ez alapján is különböztetni kellett -, hogy az egyes vádlottak ténylegesen milyen mértékű vagyoni hátrány okozásához járultak hozzá.

[175] Helyesen hivatkozott továbbá a fellebbviteli főügyészség a Kúria 56.BKv. számú határozatában kifejtettekre, amely szerint a büntetést befolyásoló körülményeket nem elvont általánosságban, mechanikusan, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva kell értékelni, és a határozatban megindokolni. A fenti elvárásnak a Fővárosi Törvényszék döntően eleget tett, az ítéltábla megítélése szerint inkább a bűncselekményben marginálisabb szerepet játszó, egy részecskelekményes, kizárólag bűnsegédi magatartást tanúsító vádlottak vonatkozásában igaz az a megállapítás az elsőfokú ítéletre, hogy e vádlottak viszonylatában kevésbé részletezte a törvényszék az enyhítő és súlyosító körülményeket, azonban az nem állítható, hogy akár e körben ne tett volna eleget indokolási kötelezettségének. A cselekményekben jelentősebb és vezető szerepet vállaló terheltek vonatkozásában részletesen számba vette a büntetés kiszabása körében irányadó körülményeket, jóllehet azokat nem minden esetben értékelte a tényleges súlyuknak megfelelően.

[176] Általánosságban helyesen ismerte fel és értékelte, hogy a vádlottak – elsősorban a bűncselekmények elkövetésében szervező és vezető szerepet játszó terheltek – által megvalósított bűncselekmények tárgyi súlya kiemelkedő, a költségvetési csalás büntettét több éven keresztül valósították meg. E terheltek elszántságát mutatja az a körülmény és a deliktum tárgyi súlyát is jelentősen meghatározza - a Fővárosi Törvényszék helyesen felismerése szerint -, hogy évről évre emelkedett a cselekménybe bevont személyek száma, ennél fogva az elkövetési érték is folyamatosan növekedett.

[177] Az egyes vádlottakat érintő bűnösségi körülmények tekintetében legnagyobb részt helyesen sorolta fel a Fővárosi Törvényszék az enyhítő körülményeket az ítélete 567-568. oldalain, így az időmúlást, többségében a büntetlen előéletet, a részesi magatartást elkövető személyeknél a bűnsegédi szerepet, a kiskorú vagy éppen nagykorú, de tanulmányokat folytató gyermekek eltartásáról való gondoskodást. A súlyosító körülmények körében szintén megalapozottan hivatkozott az elsőfokú bíróság a bűncselekmény kiemelkedő tárgyi súlyára, amelyet csak tovább fokoz az a körülmény, hogy a vádlottak hosszú időn keresztül – éveken át – kitartóan és töretlen szándékkal hajtották végre a bűncselekményt. Terhelt2 II. r .vádlott tekintetében a bűnösségi körülmények kiegészítésre szorulnak azzal, hogy további súlyosító körülményként kellett értékelni terhére a bűncselekmény elkövetésében betöltött szervező és vezető szerepét, kezdeményező magatartását és nem utolsósorban a társtettesi elkövetést. Osztotta az ítéltábla a fellebbviteli főügyészség átiratában foglaltakat a tekintetben, hogy a vádlottak által elkövetett bűncselekmény kiemelkedő tárgyi súlyára vonatkozóan tett elsőbírói megállapítás annyiban szorul kiegészítésre, hogy a tárgyi súlyt csak fokozzák a bűncselekmény konkrét káros következményei. Ez az adott esetben abban nyilvánult meg, hogy a bűncselekménysorozat feltárása után az sértett2-nál elrendelt, szinte mindenre kiterjedő ellenőrzés a hivatal munkáját jelentősen nehezítette és több ezer, a termőföld támogatásra egyébiránt jogosan igényt tartó gazdálkodó csak jelentős késedelemmel jutott hozzá a támogatáshoz. Szintén további

súlyosító körülményként értékelendő az a tény, hogy elsősorban a bűnszervezeti elkövető vádlottak által ténylegesen okozott, illetve veszélyeztetett vagyoni hátrány mértéke megközelítőleg négyszeresen meghaladja a különösen nagy vagyoni hátrányt jelentő értékhatár alsó határát, mely körülményt Terhelt2 II. r., Terhelt85 LXXXV. r., Terhelt8 LXXXVI. r., Terhelt87 LXXXVII. és Terhelt89 LXXXIX. r. vádlottak esetében a terhükre írandó.

[178] Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott terhére további súlyosító körülményként értékelendő, hogy az általa bűnszervezetben elkövetett bűncselekménybe tizenegy közeli hozzátartozóját vonta be, többek között édesanyját, édesapját, testvérét, anyósát és nem utolsósorban a cselekmény időpontjában még a 18. életévét be nem töltött leánygyermekét is. Míg a korábban jogerősen marasztalt más személy esetében megalapozottan értékelte az elsőfokú bíróság enyhítő körülményként azt a tény, hogy a terhelt mindössze két felnőttkorú fiát vonta be a cselekménybe, akik kizárólag saját elhatározásukból és önszántukból vettek részt a deliktum elkövetésében, addig ez nem értékelhető eképp a LXXXVI. r. vádlott tekintetében. Terhelt8 ugyanis a 2011. évtől kezdődően folyamatosan részt vett a cselekményekben és számszerűen is kimutathatóan évről évre mind nagyobb számban vonta be ismerőseit és szűkebb családtagjait a bűncselekmény elkövetésébe, amely jól példázza elszántságát és a cselekmény végrehajtásában tanúsított gátlástalanságát. A vádlott közömbösséget tanúsított aziránt, hogy magatartásának következményeként a legközelebbi családtagjait milyen káros következmények érhetik és ezzel szemben mindössze a haszonszerzés maximalizálása vezette őt.

[179] A kiegészített súlyosító körülményeken túlmenően a másodfokú bíróság – kisebb súllyal – enyhítő körülményként értékelte Terhelt87 LXXXVII. r. vádlott vonatkozásában a többféle, komoly betegsége, melyek azonban kezelhetőek, megfelelő és rendszeres orvosi ellenőrzés mellett karbantartóak. A vádlott betegségéről ugyan az elsőfokú bíróság is megemlékezett az enyhítő körülmények között, azonban a terheltnek még ennél is több, komolyabb megbetegedése van, ezért szükséges volt ezek feltüntetése és további enyhítő körülményként történő értékelése.

[180] Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott esetében az elsőfokú bíróság mindössze azt értékelte enyhítő körülményként, hogy a vádlott három kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik. A törvényszék a személyi körülmények között feltüntette azt is, hogy az egyik gyermek születésétől fogva tartósan beteg, mely tény a másodfokú bíróság további enyhítő körülményként értékelte.

[181] Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott vonatkozásában a korábban kifejtetteken túlmenően a másodfokú bíróság enyhítő körülményként értékelte, hogy felsőoktatásban tanuló nagykorú gyermeke eltartásáról gondoskodik.

[182] Terhelt104 CIV. r. vádlott tekintetében az ítéltábla enyhítő körülményként értékelte, hogy egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik. Ezt a körülményt az elsőfokú bíróság a vádlott személyi körülményei között rögzítette, azonban a büntetés kiszabása során az enyhítő körülmények felsorolásában nem említette meg.

[183] terhelt114 CXIV. r. vádlott esetében az enyhítő körülményeket annyiban egészíti ki a másodfokú bíróság, hogy a vádlott az általa okozott vagyoni hátrányt teljes egészében megtérítette.

[184] A fenti kiegészítésekkel a bűnösségi körülmények teljessé váltak, azok további kiegészítésre, pontosításra nem szorulnak.

[185] A Terhelt2 II. r. vádlottal szemben a törvényszék által kiszabott szabadságvesztés tartama - amely egyfelől a bünszervezeti elkövetésre tekintettel emelt büntetési tételkeret volt, másfelől figyelemmel kellett lenni a halmazati büntetés kiszabás elveire is – öt évtől huszonöt évig terjedő skálán mozgott. Az elsőfokú bíróság által kiszabott 8 év 10 hónap szabadságvesztés a másodfokú bíróság álláspontja szerint megfelelően tükrözi az elkövető és a cselekmény társadalomra veszélyességét, hűen kifejezésre juttattja a bűnösség fokát és nem utolsósorban messzemenően figyelembe veszi a vádlott javára szóló enyhítő és a terhére értékelendő súlyosító körülményeket. Kétségtelen tény, hogy a vádlott által elkövetett cselekmények tárgyi súlya igen jelentős, amit a törvény szerint kiszabható szabadságvesztés mértéke is pregnánsan kifejez. Ugyanakkor az elsőfokú bíróság által döntően helyesen felsorolt bűnösségi körülményekre, valamint azoknak az ítéltábla általi kiegészítésére figyelemmel a törvényszék által alkalmazott csaknem 9 éves szabadságvesztés, mindenben megfelel a Btk. 79. §-ában megfogalmazott büntetési céloknak, ezáltal megfelelően egyéniesített és tetterányos is. A másodfokú bíróság ezért nem látott lehetőséget a büntetés súlyosítására, míg a korábban kifejtett érvek mentén arra sem talált indokot, hogy a vádlottat felmentse, illetőleg a vele szemben kiszabott büntetést enyhítse. Az elsőfokú bíróság törvényesen döntött a kiszabott szabadságvesztés mellett a vádlott pénzbüntetésre ítéletétől és értelemszerűen törvényes volt a közügyektől eltiltásra vonatkozó rendelkezés is, amely megfelelően igazodott a kiszabott szabadságvesztés tartamához.

[186] Az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor Terhelt2 II. r. vádlottal szemben fegyház helyett eggyel enyhébb, börtön végrehajtási fokozatban [Btk. 37. § (2) bekezdés a) pont] szabta ki a szabadságvesztést, a büntetés kiszabására irányadó körülményekre tekintettel a Btk. 35. § (2) bekezdés első mondatának alkalmazásával. A Btk. 37. § (3) bekezdés b) pontjának bb) alpontja értelmében ugyanis a szabadságvesztés büntetés végrehajtási fokozata fegyház a két évi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztés esetén, ha a bűncselekményt bünszervezetben követték el. A büntetés kiszabásának elveit a Btk. 80. § (1) bekezdése rögzíti, mely szerint a büntetést az e törvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az enyhítő és súlyosító körülményekhez. A másodfokú bíróság álláspontja szerint is indokolt volt Terhelt2 II. r. vádlott esetében az eggyel enyhébb végrehajtási fokozat meghatározása, mert ezt támasztották alá a büntetés kiszabása során értékelendő személy körülményei, így elsősorban az a tény, hogy két kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik és a cselekménye elkövetéséig nemcsak büntetlen, hanem feddhetetlen előéletű is volt. A BH. 2000. évi 45. szám alatt közzétett eseti döntés értelmében a bűnösség kisebb foka, az elkövető büntetlen előélete is enyhébb végrehajtási fokozat megállapítására szolgálhat alapul. Az idézett törvényi rendelkezésből és a felhívott eseti döntésből kétségtelenül az olvasható ki, hogy a büntetés egyéniesítése kiemelkedő szempont, ezért teszi lehetővé a jogszabály, hogy a bíróság indokolt esetben egy fokozattal enyhébb vagy egy fokozattal szigorúbb végrehajtási rezsimit határozzon meg. Az ítéltábla álláspontja szerint a büntetlen előéletű, rendezett családi

háttérrel rendelkező Terhelt2 II. r. vádlott esetében is megalapozottan alkalmazta e rendelkezést az elsőfokú bíróság, melyet a felhívott Btk. 35. § (2) bekezdése támasztott alá.

[187] Nem tévedett a törvényszék akkor sem, amikor a törvény kötelező rendelkezése értelmében megállapította, hogy Terhelt2 bünszervezeti elkövető a szabadságvesztés büntetéséből feltételes szabadságra nem bocsátható. A törvényi előírásoknak megfelelően rendelkezett az elsőfokú bíróság a vádlott által előzetes fogvatartásban és házi őrizetben töltött időről csakúgy, mint a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltoztatási eljárásról.

[188] A Terhelt85 LXXXV. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés tartama eltúlzottnak egyáltalán nem mondható, figyelemmel a bünszervezeti elkövetésre és ebből adódóan az öt évtől húsz évig terjedő büntetési tételkeretre. Az elsőfokú bíróság messzemenően értékelte azt a körülményt, hogy Terhelt85 bűnsegédi magatartást tanúsított, azaz tevékenységével mindvégig a törvényi tényállási kereteken kívül maradt. A bünszervezeti hierarchia legfelső csúcán álló Terhelt2 II. r. vádlotthoz képest a szerepe kétségtelenül szerényebb volt, jóllehet elhanyagolhatónak egyáltalán nem nevezhető. A II. r. vádlott azonban a bűncselekménynek nemcsak egyik szervezője, kitalálója, ötletgazdája volt és a bünszervezet csúcán helyezkedett el, társtettesi magatartást kifejtve, addig Terhelt85 a hierarchiában egyértelműen alsóbb fokon helyezkedett el, a bünszervezetben döntési kompetenciái jelentősen korlátozottabbak voltak társához képest, nem utolsósorban pedig ő maga is utasítások alapján cselekedett, beszámolási, teljesítési kötelezettsége volt a csúcsvezető felé. A korábban említettek szerint az is jelentős különbség a javára, hogy magatartása a részesség keretei között maradt, végezetül pedig a büntetés kiszabása során érvényesülő belső arányosság követelményének megtartásánál figyelemmel kellett lenni arra is, hogy a részcselekményei mennyiségét illetően össze sem hasonlítható a tevékenysége a II. r. vádlott magatartásával. Mindezek indokoltá tették az elsőfokú bíróság által kiszabott 6 év szabadságvesztés alkalmazását, amely a másodfokú bíróság álláspontja szerint is tetтарыos, proporcionális és megfelel a belső arányosság követelményeinek is. Indokolt volt az elsőfokú bíróság részéről a szabadságvesztés mellett pénzbüntetés kiszabása is, mert a Btk. 50. § (2) bekezdése értelmében, akit haszonszerzés céljából elkövetett bűncselekmény miatt határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélnék, ha megfelelő jövedelme vagy vagyona van, pénzbüntetésre is kell ítélni. A törvényszék által kiszabott pénzbüntetés mértékét is megfelelőnek találta a másodfokú bíróság, miként törvényes volt a vádlottal szemben a vagyonek kobzás alkalmazása is, mert Terhelt85 LXXXV. r. vádlott esetében is – csakúgy, mint más terheltknél – számszerűsítve és tételesen kimutatható volt az a pénzösszeg, amellyel a bűncselekmény elkövetésével jogtalanul gazdagodtak. Ehhez mértен arányosan rendelkezett az elsőfokú bíróság a vagyonek kobzásról. E vádlott tekintetében sem találta kifogásolhatónak az ítéltábla az eggyel enyhébb büntetés-végrehajtási fokozat megállapítását, tekintettel arra, hogy rá is igazak azok a személyi körülmények, amelyek ezt megalapozzák. Rendezett családi háttérrel rendelkezik, összesen három kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik és büntetlen előéletű.

[189] Terhelt8 LXXXVI. r. vádlott 7 éves szabadságvesztése ugyancsak nem tekinthető eltúlzottnak, mert bűnsegédi magatartásával együtt bünszervezeti elkövető is volt a költségvetési csalás büntetében, ezenfelül pedig pénzmosást is elkövetett. A több éven átívelő elkövetési magatartása, az általa beszervezettek nagy száma és a bűncselekménnyel okozott vagyoni hátrány mértéke mind megalapozzák a fenti tartamú szabadságvesztést, amelynek sem a súlyosítása, sem pedig az enyhítése nem volt indokolt. A törvényszék

körültekintően értékelte a büntetés kiszabásánál számba vehető körülményeket és az általa kiszabott szabadságvesztés tartama megfelelően kifejezésre juttattja a cselekmény tárgyi súlyát. Indokoltan határozott a törvényszék a pénzbüntetés kiszabásáról is, csakúgy, mint a közügyektől eltiltásról és a vagyonek Kobzáról. Az elsőfokú bíróság a Btk. 35. § (2) bekezdésének felhívásával e vádlott tekintetében is lehetőséget látott eggyel enyhébb végrehajtási fokozat alkalmazására, amelyet azonban nem indokolt meg. Ettől függetlenül döntése helyes és megalapozott, hiszen a vádlott büntetlen előélete, rendezett családi körülményei, különösen pedig magas vérnyomás és koleszterin betegségei indokolják ezt. Kiemelendő, hogy állandó ellenőrzésre és kezelésre szoruló szívbetegsége miatt már két alkalommal koszorúér-műtéten esett át, amely körülmény ugyancsak indokolja az enyhébb végrehajtási fokozat alkalmazását.

[190] A Terhelt⁸⁷ LXXXVII. r. vádlottal szemben kiszabott 5 év szabadságvesztés mértékének megítélése során nem lehet eltekinteni attól a körülménytől, hogy a vádlott – a bűncselekmény elkövetésében vezető szerepet játszó társaihoz képest – viszonylag kevesebb részecselekmény megvalósításában működött közre, minden esetben bűnsegédként. Az általa okozott vagyoni hátrány mértéke is jelentősen kevesebb, mint az őt megelőző társai esetében, továbbá a szervezeti hierarchiában a második szinten helyezkedett el. A vádlottnak a személyi körülményei körében rögzített számos igen súlyos megbetegedése is minden további magyarázat nélkül indokolja a szabadságvesztés törvényi minimumban történő meghatározását és enyhébb végrehajtási fokozat alkalmazását. E vádlott esetében is indokolt volt a pénzbüntetés kiszabása, miként a vagyonek Kobzás alkalmazása is, amelynek összegéből ugyancsak látható a vádlottat terhelő cselekmények kisebb száma és a közreműködésével okozott vagyoni hátrány jelentősen alacsonyabb mértéke.

[191] Terhelt⁸⁹ LXXXIX. r. vádlottra fokozottan érvényes a Terhelt⁸⁷ra tett megállapítás, nevezetesen, hogy részecselekményeinek száma eltörpül a bűncselekményben kiemelkedő és vezető szerepet játszó terheltek magatartása mellett. Valamennyi esetben bűnsegédi magatartást tanúsított, illetve a szervezeti hierarchia harmadik szintjén tevékenykedett, amely pozícióhoz inkább végrehajtói, mintsem szervezői feladatok tartoztak. Ez megnyilvánult abban is, hogy a Terhelt⁸⁹ által beszervezett személyek száma mindössze öt fő volt és a bűncselekménnyel okozott vagyoni hátrányból is jelentősen kevesebb köthető az ő személyéhez, mint a szervezeti piramisban fölötte álló elkövetőkhöz. Az elsőfokú bíróság által – a Btk. 82. § (2) bekezdés b) pontjának felhívásával – kiszabott 3 év 10 hónap szabadságvesztés megfelel a vádlott bűnösségének, a vele kapcsolatban feltárt bűnösségi körülményeknek és nem utolsósorban a belső arányosság követelményeinek is. Ezért az ítéltábla nem találta alaposnak az ügyészség súlyosítást célzó fellebbezését és a korábban a bizonyítékok értékelése körében írtakra tekintettel nem kerülhetett sor sem a vádlott, sem büntetésének további enyhítésére. Az elsőfokú bíróság megalapozottan alkalmazott a szabadságvesztés mellett pénzbüntetést is, annak mértéke is megfelelő, a mellékbüntetés arányosan igazodik a kiszabott szabadságvesztéshez és törvényesen rendelt el a törvényszék vagyonek Kobzást is.

[192] A Fővárosi Törvényszék elmulasztott rendelkezni a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén követendő átváltoztatási eljárásról, ezért azt a másodfokú bíróság pótolta a Btk. 50. § (2) bekezdésének felhívásával, amely szerint, ha a pénzbüntetést végrehajtandó szabadságvesztés mellett szabták ki, vagy a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását elrendelték, a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatára a szabadságvesztés fokozata irányadó. Ezért e rendelkezésre figyelemmel az ítéltábla

megállapította, hogy amennyiben Terhelt89 LXXXIX. r. vádlott a pénzbüntetést nem fizeti meg, azt börtön fokozatban végrehajtandó szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

[193] Terhelt88 LXXXVIII. r. vádlott felmentésére nem látott lehetőséget a másodfokú bíróság, hiszen bűnösségére, bűnös tudattartamára olyan egyértelmű bizonyítékok által rendelkezésre, amelyek ezt a lehetőséget kizárták. Ugyanakkor egyetértett az ítéltábla az ügyésznek a büntetés súlyosítására irányuló fellebbezésével. A LXXXVIII. r. vádlott bűnösségét az elsőfokú bíróság a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetében állapította meg, amelynek büntetési tétele egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés. A terhelt mindösszesen két részcselekmény (V/7. és V/8. tényállási pontok) elkövetésében vett részt bűnsegédként és mindkét cselekmény kísérleti szakban maradt. A közreműködésével okozni kívánt vagyoni hátrány megközelítőleg 32,2 millió forint volt. Az elsőfokú bíróság által a Btk. 82. § (3) bekezdésének felhívásával kiszabott pénzbüntetés azonban még a jelentős számú enyhítő körülmény ellenére sem alkalmas a büntetési célok elérésére. A törvényszék alapvetően helyesen döntött, amikor a bűnsegédi magatartást tanúsító, kísérleti szakban maradt bűncselekmény büntetlen előéletű és súlyos megbetegedésben szenvedő elkövetőjével szemben - az enyhítő szakasz alkalmazásával – pénzbüntetést szabott ki, azonban a pénzbüntetés napi tételeinek a száma nem alkalmas a terhelt bűnösségének kifejezésére. Ezért a másodfokú bíróság a pénzbüntetés napi tételeinek számát 400 napra emelte, míg az egy napi tételnek megfelelő összeget 1.000 forintra mérsékelte, így összességében a vádlott pénzbüntetésének összegét 400.000 forintra súlyosította. Az ítéltábla álláspontja szerint a pénzbüntetésnek a fenti összege alkalmas mind az egyéni, mind az általános megelőzés érvényre juttatására.

[194] Terhelt93 XCIII. r. vádlott tevőlegessége mindössze egy részcselekményben (V/8. tényállási pont) való részvételre szorítkozott. A vádlott a költségvetési csalás büntetnének kísérletét bűnsegédként valósította meg, amely deliktum büntetési tétele szintén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés. Ez esetben sem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a Btk. 82. § (3) bekezdésének felhívásával szabott ki a vádlottal szemben pénzbüntetést, hiszen azt az enyhítő körülmények túlsúlya egyértelműen indokolta. Azonban a pénzbüntetés napi tételeinek száma nem alkalmas a vádlott bűnösségének a kifejezésére, ezért azt a másodfokú bíróság 200 napra felemelte, míg a törvényszék által 1.500 forintban megállapított egy napi tétel összegét érintetlenül hagyta. Így összességében a vádlottal szemben kiszabott pénzbüntetés összegét 300.000 forintra súlyosította, amely összeg az ítéltábla megítélése szerint már alkalmas a büntetési célok elérésére.

[195] Terhelt94 XCIV. r. vádlott által elkövetett bűncselekmény (V/4. tényállási pont) – a másodfokú bíróság által eszközölt pontosítással - a minősítését illetően mindenben megegyezik a Terhelt93 által megvalósított bűncselekménnyel. Ezért a vádlott javára megállapítható enyhítő körülményekre tekintettel helyesen döntött a törvényszék, amikor az enyhítő szakasz alkalmazásával e vádlottal szemben is pénzbüntetést szabott ki. A bűnösséget kifejező napi tételek számát az elsőfokú bíróság 150 napban határozta meg, amely olyan alacsony, hogy nem alkalmas a bűncselekmény és az elkövető társadalomra veszélyességének kifejezésére. Ezért a másodfokú bíróság egyetértett a súlyosítást célzó ügyészi fellebbezéssel és az Terhelt94 vádlottal szemben kiszabott pénzbüntetés napi tételeinek számát 200 napra emelte, miközben az egy napi tétel összegét érintetlenül hagyta, így tehát összességében a vádlottal szemben kiszabott pénzbüntetést 400.000 forintra súlyosította.

[196] Terhelt104 CIV. r. vádlott magatartása és bűnösségének foka jelentősen eltér a fentebb részletezett vádlottakétól. A terhelt bűnösségét az elsőfokú bíróság a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában megfogalmazott és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás bűntettének kísérletében állapította meg (I/3-4., II/6-7. és V/25-26. tényállási pontok), amelyet a vádlott bünszövetségben és üzletszerűen követett el. A terhelttel az enyhítő szakasz alkalmazásával szemben kiszabott 10 hónap – végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett – börtönbüntetés alkalmas a büntetési célok elérésére, azonban a törvényszék által a szabadságvesztés mellett kiszabott pénzbüntetés nem elégséges a büntetési célok érvényre juttatásához, ezért a másodfokú bíróság – a vádlott vagyoni és jövedelmi viszonyaihoz igazítva - a pénzbüntetés egynapi tételének összegét 2.000 forintra emelte, így összességében a Terhelt104cel szemben kiszabott pénzbüntetést 240.000 forintra súlyosította.

[197] terhelt114 CXIV. r. vádlottal szemben kiszabott próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetés arányos a terhelt által elkövetett cselekményekkel, megfelelően szolgálja a Btk. 79. §-ában meghatározott büntetési célokat és tökéletesen alkalmas a megelőzésre. A szabadságvesztés mellett alkalmazott pénzbüntetés tekintetében a bűnösségre utaló 120 napi tételt eltúlzottan enyhének minősítette az ítéltábla, ezért azt 200 napra emelte fel, míg az egynapi tétel összegét 2.000 forintra mérsékelte, így a pénzbüntetés teljes összegét 400.000 forintra enyhítette.

[198] Terhelt90 XC. r. vádlott védője a terhelttel szemben megállapított bűnügyi költség ellen jelentett be fellebbezést, mert annak mértékét eltúlzottnak ítélte meg. Indítványát azzal indokolta, hogy védence már az első tárgyaláson beismerte büntetőjogi felelősségét, ezért álláspontja szerint indokolatlan a terhelttel szemben megállapított bűnügyi költség mértékre, amely alapvetően a tárgyalásokon eljáró védő díjából adódott. Erre azonban nem lett volna szükség, mert a vádlottnak a számos tárgyaláson meg sem kellett volna jelennie. A másodfokú bíróság nem osztotta a védő érvelését, mert Terhelt90 XC. r. vádlott több cselekményben is érintett volt, ezért az ő vonatkozásában a több tárgyalási napon történő jelenlét indokolt volt, különös tekintettel arra, hogy az általa megvalósított részcselekmény mindegyikében a bűncselekménysorozat szervezőivel, vezetőivel együtt fejtette ki a tevékenységét. Ezért tehát tényszerűen nem jelenthető ki, hogy a védőnek a hosszú eljárásban való jelenléte indokolatlan volt, illetve, hogy ez okból a terhelt vonatkozásában felmerült bűnügyi költség is indokolatlanul nagy lett volna. Ilyen körülmények között a Fővárosi Ítéltábla a bűnügyi költségre bejelentett fellebbezést nem találta megalapozottnak.

[199] Ugyanakkor Terhelt90 XC. r. vádlott figyelmét felhívja a Be. 863. § (1) bekezdésében írtakra, amely szerint az államot illető bűnügyi költség és a rendbíróság megfizetésének különös méltánylást érdemlő okból történő mérséklésére vagy elengedésére irányuló kérelmet az államot illető bűnügyi költség megfizetésére kötelezett védője, a fizetésre kötelezett képviselője vagy hozzátartozója nyújthatja be. A kérelmet a fent megjelölt törvényhely (3) bekezdése értelmében az elsőfokon eljáró bíróságnál kell benyújtani.

[200] Terhelt92 XCII. r. vádlott esetében az ítéltábla sem az ügyésznek a büntetés súlyosítása érdekében, sem a vádlottnak a felmentésért bejelentett fellebbezését nem találta alaposnak, mert az elsőfokú bíróság a rendelkezésére álló bizonyítékok alapján megalapozottan foglalt állást a vádlott bűnösségéről. Az egy részcselekmény kísérletében

bűnsegédként részt vett terhelttel szemben az elsőfokú bíróság által kiszabott pénzbüntetés minden tekintetben megfelel a büntetéskiszabási céloknak, ezért a másodfokú bíróság a törvényszék ítéletét Terhelt92 XCII. r. vádlott tekintetében helybenhagyta.

[201] Ugyanígy járt el Terhelt95 XCV. r. vádlott vonatkozásában, azzal a különbséggel, hogy e terhelt három részcselekmény elkövetésében vett részt bűnsegédként, azonban a cselekményegység folytán az befejezett alakzat volt. Az elsőfokú bíróság által kiszabott 10 hónap – végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett - börtön büntetés és összesen 180.000 forint pénzbüntetés az ítéltábla álláspontja szerint nemcsak tetтарыos és személyre szabott volt, hanem szükséges is, mert a vádlott tevőlegessége lényegesen eltért például Terhelt92 magatartásától több szempontból is. A cselekmények elkövetési idejéből kitűnik, hogy a vádlott visszatérő jelleggel vett részt az egyes részcselekményekben. Terhére – több társához hasonlóan – mind az üzletszerű elkövetés, mind pedig a bűnszövetségben történő megvalósítás megállapítható, amelyet helyesen írt le a törvényszék, de ez esetben sem jelölte meg a minősítő körülményeket. Mindezek tükrében a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés és az emellett alkalmazott pénzbüntetés tetтарыos és megfelelően egyéniesített szankció, melynek sem a súlyosítására, sem az enyhítésére nem látott lehetőséget a másodfokú bíróság. A korábban már bemutatott és elemezett bizonyítékok tükrében Terhelt95 XCV. r. vádlott felmentésére értelemszerűen nem kerülhetett sor.

[202] Egyebekben nem volt törvényes ok a perorvoslattal érintett további személyek – Terhelt90 XC. r., Terhelt92 XCII. r., Terhelt95 XCV. r. vádlottak mellett Terhelt106 CVI. r. és Terhelt107 CVII. r. vádlottak - tekintetében az elsőfokú bírósághoz képest eltérő döntés meghozatalára. E vádlottak cselekményeinek minősítésével, a velük szemben kiszabott jogkövetkezményekkel és a járulékos rendelkezésekkel, valamint a felmentésekkel a másodfokú bíróság mindenben egyetértett.

[203] Az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására a rendelkező részben írott vádlottak tekintetében, az indokolásban korábban részletezettek szerint a Be. 606. § (1) bekezdése alapján került sor. Egyebekben a reájuk és az előző pontban felsorolt vádlottakra vonatkozó helybenhagyó rendelkezések a Be. 605. § (1) bekezdésén alapulnak.

[204] Az ítéltábla megállapította, hogy Terhelt95 XCV. r. vádlott védelmével összefüggésben a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költséget az állam viseli a Be. 613. § (2) bekezdés b) pontja alapján, mert az ügyésznek a vádlott terhére bejelentett fellebbezése nem vezetett eredményre.

[205] Terhelt87 LXXXVII. r., Terhelt93 XCIII. r. és terhelt114 CXIV. r. vádlottak tartózkodási helye, illetve személyazonosító okmányának száma az elsőfokú ítélet kihirdetését követően megváltozott, amelyeket a másodfokú bíróság az ítéletében rögzített.

Budapest, 2022. év május hó 3. napján

Dr. Hrabovszki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Németh Nándor s.k. előadó bíró, Dr. Lőrinczy Attila István s.k. bíró

A Fővárosi Törvényszék 22.B.752/2015/895. számú ítélete a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 4.Bf.358/2021/42. számú ítéletében írt változtatással Terhelt2 II. r., Terhelt85 LXXXV. r., Terhelt8 LXXXVI. r., Terhelt87 LXXXVII. r., Terhelt88 LXXXVIII. r., Terhelt89 LXXXIX. r., Terhelt90 XC. r., Terhelt92 XCII. r., Terhelt93 XCIII. r., Terhelt94 CIV. r., Terhelt95 XCV. r., Terhelt104 CIV. r., Terhelt106 CVI. r., Terhelt107 CVII. r. és terhelt114 CXIV. r. vádlottak tekintetében a 2022. év május hó 3. napján jogerőre emelkedett.

Budapest, 2022. év május hó 3. napján

Dr. Hrabovszki Zoltán s.k.

a tanács elnöke